

TEKİRDAĞLI KIBRIS GAZİLERİNİN GÖZÜYLE KIBRIS BARIŞ HAREKÂTI¹

Kübra DÜNDAR²
Sezai ÖZTAŐ³

Öz: Avrupa, Asya ve Afrika kıtalarının tam ortasında bulunan, Ege Denizi'nin giriş çıkışına etkisi olan ve Mısır ile Süveyş Kanalı'na olan yakınlığı ile bilinen Akdeniz'in önemli noktalarından olan Kıbrıs Adası, stratejik konumu itibariyle tarih boyunca tüm medeniyetlerin ilgi odağı olmuştur. Günümüze kadar birçok medeniyete ev sahipliği yapmış, aynı zamanda siyasi ve askerî müdahalelerden de nasibini almıştır. 1571 yılında Osmanlı idaresine geçen Kıbrıs, 1878 yılında geçici olarak İngiltere'ye devredilmiştir. Adada İngiliz yönetimi ile beraber Rumların Kıbrıs'ı Yunanistan'a ilhak etme çalışmaları, ENOSİS adı altındaki fikirleri ile başlamıştır. Bu amaçla EOKA başta olmak üzere kurdukları örgütler ile Kıbrıs Türklerine karşı saldırı ve katliamlar gerçekleştirmişlerdir. Bu saldırı ve katliamlara daha fazla kayıtsız kalamayan Türkiye, Kıbrıs'taki durumun, Türkiye'nin bir askerî müdahalesini gerektirecek kadar ciddi olduğunu belirterek, garantör devlet olarak müdahale hakkını kullanarak 20 Temmuz 1974'te Kıbrıs'a askerî müdahale gerçekleştirmiştir. Bu çalışmada, iki harekât şeklinde gerçekleşen bu askerî müdahaleye Tekirdağ ilinden katılan Kıbrıs gazileriyle sözlü tarih çalışması gerçekleştirilerek Kıbrıs Barış Harekâtı anlatılmıştır. Sözlü anlatımları sağlayan kişiler ve araştırmacı ile hazırlanan iki yönlü bir çalışmadır. Bu çalışma ile harekâta katılan gazilerimizin harekâta ne şekilde katıldıkları, orada yaşadıkları zorlukları, başlarından geçen olayları kendi ağızlarından dinleyip kayıt altına alarak gün yüzüne çıkarmak, topluma ve gelecek nesillere sunmak amaçlanmıştır. Canları pahasına harekâta katılan gazilerimizin unutulmaması da bu çalışmanın amaçlarından biridir.

¹ Bu çalışma, Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı'nda Doç. Dr. Sezai ÖZTAŐ'nın danışmanlığında Kübra DÜNDAR tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

² Bağımsız Araştırmacı, kubracelep58@gmail.com, ORCID: 0000-0002-3768-0287.

³ Doç. Dr., Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ, Türkiye, sezaioztas@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-1742-4200.

Anahtar Kelimeler: Kıbrıs, Kıbrıs Barış Harekâtı, Kıbrıs Gazileri, Sözlü Tarih, Tekirdağ.

CYPRUS PEACE OPERATION THROUGH THE EYES OF CYPRUS VETERANS FROM TEKIRDAG

Abstract: Cyprus Island locating in the middle of it all Europe, Asia and Africa continents, has an impact on entrance and exit to Egean Sea and known as the close to Eagypt and Suez Canal, one of the significant locations of Mediterranean Sea is the centre of attraction to the all civilizations because of its strategical location throughout the history. Until today it has done the honors several civilizations, at the mean time it has got its share from political and military coups. In 1571 the Ottoman Empire took it in hand, In 1878 it was temporarily assigned to England Government. Along with English governing in the island the efforts of adjecting Cyprus to Greece by Rums with the ideas under the name of enosis began. With that aim established several communities particularly Eoka carried out attacks and massacres to Cyprus Turks. Not being able to unconcerned those attacks and massacres Turkey emphasizing that those are serious enough for a requiring military intervention carried out a military intervention on by using its right of guarantor government on 20 th of July 1974. In this study this intervention carried out as two operations is explained by accomplishing verbal history studies with Cyprus veterans attended those operations from Tekirdag. This is a dual study prepared by the ones who provided verbal lectures and researchers. With this study, it is aimed to reveal how our veterans participated in the operation, the difficulties they experienced there, the events they went through by listening and recording from their own mouths, and presenting them to the society and future generations. Remembering our veterans who attended the operation at the risk of their lives is one of the aim of this study.

Key Words: Cyprus, Cyprus Peace Operation, Cyprus Veterans, Oral History, Tekirdag.

Giriş

Kıbrıs; coğrafi konumu itibariyle Anadolu, Suriye-Filistin ve Arap yarımadası ile Mısır'ın çevrelediği Akdeniz havzasında, müstesna bir yere sahiptir. Gerek iktisadî gerekse stratejik konumu nedeniyle daha ilk çağlardan itibaren öne çıkan ve bu nedenle çeşitli kavimlerin istilasına uğrayan Akdeniz'in önemli adalarındandır.⁴ Kıbrıs, Ortadoğu ve Doğu Akdeniz'i, Süveyş Kanalını ve bu bölgelerden geçen tüm deniz ve hava

⁴ Talip Atalay, Geçmişten Günümüze Kıbrıs İdari Yapılanma ve Din Eğitimi, Mehir Vakfı Yayınları, Konya 2003, 1. bs., ss. 30-31.

yollarını, aynı zamanda Kızıldeniz’i kontrol edebilecek bir konuma sahiptir.⁵ Kıbrıs Adası’nın coğrafi konumu, dünya siyasetini belirleyen devletlerin daima dikkatini çekmiştir. Bu durum, hemen hemen her dönemde Kıbrıs’ın geleceğinin, bu ada dışındaki medeniyetler tarafından belirlenmesine neden olmuştur.⁶

Kıbrıs Adası, tarih boyunca Mısırlılar, Hititler, Fenikeliler, Asurlular, Persler, Romalılar, Araplar, Persler, Bizanslılar, Cenevizliler, Venedikliler gibi birçok medeniyete ev sahipliği yapmış ve 1571 yılında Osmanlı Devleti’nin egemenliğine girmiş⁷ 1878 yılında da Osmanlı Devleti’nden geçici olarak İngiltere’ye devredilmiştir.⁸ 1914 yılında İngiltere, Kıbrıs Adası’nı tamamen İngiltere’ye ilhak ettiğini ilan etmiştir.⁹

Adada İngiliz yönetimi ile birlikte Rumlar tarafından Kıbrıs’ın Yunanistan’a ilhak çalışmaları baş göstermiş ve her geçen gün daha da artarak devam etmiştir. Rumlar, adayı ziyaret eden İngiliz yetkilileri ve devlet adamlarına Kıbrıs’ın Yunanistan’a ilhak edilmesi konusundaki bu ENOSİS ismini verdikleri taleplerini bıkmadan tekrarlayıp, onları baskı altına almaya çalışmışlardır.¹⁰ Yunanistan Subayı Albay George Grivas, Yunanistan tarafından çağrılarak ENOSİS fikirleri doğrultusunda Rumların Türklere karşı silahlı mücadeleleri için¹¹ 1951 yılında EOKA isimli silahlı tedhiş örgütünü kurmuşlardır.¹²

Kıbrıs’ta EOKA terör örgütünün baskısı artması üzerine İngiltere, Türkiye ve Yunanistan’ı Kıbrıs meselesini görüşmek üzere Londra’ya çağırmıştır.¹³ Zürih ve Londra Antlaşmaları ile Kıbrıs İngiltere’nin yönetimine girdiğinden itibaren hem İngiltere yönetimi hem de Rum baskıları altında ezilen Türkler ilk defa kendi yaşama ve gelişme ortamını sağlayacak bir yapıya

⁵ Aydın Olgun, Kıbrıs Gerçeği 1931-1990, Demircioğlu Matbaacılık, Ankara 1991, s. 4.

⁶ Müge Vatansever, “Kıbrıs Sorununun Tarihi Gelişimi”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, c. 12, Özel Sayı. (2010), s. 1488.

⁷ Erol Manisalı, Dünden Bugüne Kıbrıs, Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık A.Ş., İstanbul 2000, s. 13.

⁸ Rıfat Uçarol, Siyasi Tarih (1789-1994), Filiz Kitabevi, İstanbul 1995, 4. bs., s. 347.

⁹ Murat Sarıca, Erdoğan Teziç ve Özer Eskiurt, Kıbrıs Sorunu, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1975, s. 5.

¹⁰ Yavuz Güler, “Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nin Kuruluşuna Kadar Kıbrıs Meselesi”, Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, c. 5, sy. 1 (2004), s. 103.

¹¹ Ali Denizli, Kıbrıs Barış Harekâtı 20 Temmuz 1974, Berikan Yayınevi, Ankara 2014, s. 19.

¹² Ulvi Keser, “Türk Mukavemet Teşkilatı’nda Muharebe 1955-1974,” U.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, c. 8, sy. 2 (2015), s. 63.

¹³ Yavuz Güler, a.g.m., s. 105.

kavuşmuşlardır. Politik, mali, ekonomik, askerî ve kültürel güvenceler getirilmiş olup Kıbrıslı Türklerde bu durumdan memnun kalmışlardır. Aynı zamanda Türkiye’de hem Kıbrıs Türklerinin güvence altına alınmış olmasından hem de Kıbrıs üzerinde kendi haklarının kabul edilmiş olmasından memnun olmuştur.¹⁴ 16 Ağustos 1960 günü Lefkoşa’ da Kıbrıs ile ilgili olarak hazırlanan Zürih ve Londra Antlaşma metinleri Türkiye, İngiltere, Yunanistan temsilcileriyle, Türk ve Rum cemaat liderleriyle imzalanmış Kıbrıs Devleti Anayasası yürürlüğe girmiştir. Bu suretle de 16 Ağustos 1960’ta Kıbrıs Cumhuriyeti ve bağımsızlığı ilan edilmiştir.¹⁵

Kıbrıs Cumhuriyeti’nin ve anayasanın ilanından hemen sonra Kıbrıs Rum cemaati liderleri bu anayasayı ve antlaşmaları ihlallere başlamışlar ve birçok konuda anlaşmazlıklar çıkarmışlardır.¹⁶ Rum tarafı bir türlü dengeli yapılanmayı kabullenememiş ve Türkleri baskı altında tutmak istemişlerdir. Bakanlar Kurulu’nda, belediyelerde ve diğer konularda kendilerinin üstün olma çabasına girmişlerdir. Haksız kararlarda Türklerin veto hakkını kullanmasını engellemeye çalışıp, anayasa ve yasaları da çiğnemeye başlamışlardır.¹⁷ Kıbrıs cumhurbaşkanı seçilmiş olan Kıbrıs Rum lideri Makarios yeni ilan edilen Kıbrıs Cumhuriyeti’nin ilk günlerinden itibaren yaptığı konuşmalarda ENOSİSİ gerçekleştireceklerini söylerken Rum idaresi de Türklerin haklarını ihlale başlamıştır.¹⁸ Makarios Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasası’nın 173. maddesi ile kesinleşen Lefkoşa, Limasol, Magosa, Larnaka ve Baf’ta bağımsız Türk belediyelerinin kurulması kararına karşı çıkmış aynı zamanda 1 Ocak 1963’de bütün belediye hizmetlerinin hükümet tarafından yapılacağını bildirmiştir.¹⁹ Makarios 30 Kasım 1963’de anayasanın değiştirilmesi gerektiğine ilişkin görüşlerini açıklamış ve bu öneriyi Türkiye, Yunanistan ve İngiltere’ye bir nota ile iletmıştır. Makarios’un bu notası Türkiye tarafından reddedilmiştir.²⁰ Türkiye’nin bu öneriyi kesin ve sert bir dile reddetmesiyle de Makarios söz konusu notaları

¹⁴ Manisalı, a.g.e., ss. 35-36.

¹⁵ Sarıca, Teziç ve Eskiurt, a.g.e., s. 16.

¹⁶ Uçarol, a.g.e., s.751.

¹⁷ Manisalı, a.g.e., s. 38.

¹⁸ Fahir Armaoğlu, 20. Yüzyıl Siyasi Tarihi 1914-1995, Timaş Yayınları, İstanbul 2015, s. 696.

¹⁹ Olgun, a.g.e., s. 20.

²⁰ “Makarios’un Kıbrıs Anayasası’nın tâdili konusunda Hükümetimi’ze verdiği muhtıra dün reddedildi”, Cumhuriyet, 7 Aralık 1963, s. 1.

gönderirken yabancı devletlerden konuyla ilgili bir yanıt beklemediğini sadece bilgilendirme amaçlı olduğunu dile getirmiştir.²¹

Makarios'un anayasa değişikliği önerilerinin reddedilmesi üzerine Kıbrıs'ta gerginlik artmış ve 20 Aralık 1963'te Lefkoşa'da Rum polisinin sivil Türklere ateş açmasıyla birlikte iki Türk ölmüş ve yaralananlar da olmuştur.²² Böylece 1963 yılı Kanlı Noel olarak adlandırılan saldırılar başlamıştır. 23 Aralık'tan itibaren yeni takviye kuvvetleri alan Rum saldırganların başına da EOKA'cı Nikos Sampson geçmiştir. Ada'daki Yunan alayı da saldırganlarla birleşmiş ve Rumlar bütün güçleriyle saldırılarına devam etmişlerdir.²³ 24 Aralık'ta daha da şiddetlenen saldırılarda Lefkoşa'nın Kumsal semtinde İrfan Bey Sokak, 2 numarada oturmakta olan Binbaşı Nihat İlhan'ın eşi ve üç çocuğunun saklandıkları küvetin içinde Rumlar tarafından katledilmesi saldırıların şiddetini ve acımasızlığını gözler önüne sermektedir. Bu saldırıları daha Türk köyleri, kasabaları ve hastanelerdeki Türk hastaların katledilmeleri takip eder.²⁴ Böylelikle tüm dünyaca Kanlı Noel diye bilinen 21 Aralık 1963 olaylarının başlaması ile birlikte Kıbrıs Türkleri 103 köyü terk etmek zorunda kalmışlardır. Bu Türklerin sayısı 18667'dir.²⁵

Adada çatışmalar aralıksız ve yayılarak devam etmiştir. Çarpışmalar 4-9 Mart 1964 tarihleri arasında Zeytinlik ve Ozanköy'de kanlı bir şekilde geçmiştir.²⁶ Bu dönemde, 103 köyden on binlerce Türk göç ederken 500'ün üzerinde şehit verilmiştir. Bu tarihten itibaren Kıbrıs Türk halkı, devletin tüm organlarından mahrum bırakılmış ve ambargoya maruz kalmıştır.²⁷ Nisan 1964 başlarına bakıldığında dört aylık bir süre içerisinde Türkler, 364 kişi kayıp vermişlerdir. Türk köyleri ve kentleri, Rumların ablukasına alınmış ve birçok köy ve kent boşaltılmıştır. Bu şekilde göçmen durumuna düşen Türk sayısı 25.000 kişiyi bulduğu tahmin edilmektedir.²⁸ 15 Kasım

²¹ Melek Fırat, "Yunanistan'la İlişkiler", Türk Dış Politikası Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar, ed. Baskın Oran, c. 1, İletişim Yayınları, İstanbul 2014, 19. bs., s. 723.

²² Olgun, a.g.e., s. 25.

²³ Ali Denizli, "Kıbrıs'ta Yunan Terör Örgütü Eoka ve Katliamları", Uluslararası Eğitim ve Tarih Araştırmaları Dergisi, sy. 2 (2020), s. 17.

²⁴ Ulvi Keser, Kızılay Belgeleri Işığında Kıbrıs Barış Harekâtı 1974, Pulat Basımevi, Ankara 2013, s. 27.

²⁵ Denizli, a.g.m., s. 17.

²⁶ Olgun, a.g.e., s. 26.

²⁷ Güler, a.g.m., s. 108.

²⁸ Denizli, a.g.e., s. 30.

1967’de Rum-Yunan ordusu Geçitkale ve Boğaziçi köylerine saldırılar düzenleyerek 28 Türk’ü öldürmüşlerdir. Askerler birçok Türk köyünü yağmalamış aynı zamanda köylüleri de esir almışlardır.²⁹

Kıbrıs Barış Harekâtı

Yunanistan’da, 21 Nisan 1967’de askerler cuntası darbe gerçekleştirmiş ve hükümete el koymuşlardır. Makarios ile Yunan Hükümeti arasında yaşanmaya başlanan anlaşmazlıklar, askerî cunta döneminde daha da artmıştır. Yönetimde bulunan askerî cunta, Kıbrıs’ta da Makarios’tan kurtulmanın yollarını aramaya başlamıştır. Makarios, birincisi 8 Mart 1970’de olmak üzere, üç kez suikasta uğramış, fakat her defasında da kurtulmuştur.³⁰ Rum Milli Muhafız Gücü subay ve erleri EOKA’cılardan da destek alarak Makarios’a bağlı asker ve polisleri sürekli hırpalayıp görev yapmalarını engellemişlerdir.³¹ 15 Temmuz 1974 sabahı dünyaya bir haber yayılmış ve haberde, Kıbrıs’ta Yunan Kuvvetleri’ne bağlı subaylar Makarios’a bir darbe gerçekleştirerek yerine bir EOKA’cı olan Nikos Sampson’u getirerek Kıbrıs Elen Cumhuriyeti’ni ilan etmişlerdir.³² Darbeciler, adada bir ulusal kurtuluş hükümeti kurulduğunu öne sürerek Nikos Sampson’un Cumhurbaşkanı olduğunu ve Kıbrıs’ta bir Elen Cumhuriyeti ilan ettiklerini açıklamışlardır.³³ Yedi günlük iktidarı olan Nikos Sampson, bu süreçte binlerce Makarios taraftarını öldürmüştür.³⁴

Türkiye, Sampson Darbesi’ni Kıbrıs’ta anayasanın düzeninin yıkılması, gayri meşru bir idarenin kurulması, Kıbrıs konusundaki antlaşmaların ihlali olarak gördüğünü belirterek yeni idareyi tanımamış ve Garanti Antlaşması’nın 4. Maddesinin verdiği yetkiye dayanarak, İngiltere ile beraber Kıbrıs’a müdahale etmeye karar vermiştir.³⁵ Başbakan Bülent Ecevit 17 Temmuz 1974’te bu konuyu görüşmek üzere Londra’ya gitmiş³⁶ fakat Türkiye bu görüşmelerden umduğunu bulamamıştır. Çünkü İngiltere Kıbrıs’a müdahalede bulunmaya yanaşmamıştır.³⁷ Ne İngiltere’den ne de Amerika’dan olumlu sonuçlar alamayan Başbakan Bülent Ecevit Londra’dan

²⁹ Güler, a.g.m., s. 108.

³⁰ Güler, a.g.m., ss. 108-109.

³¹ Olgun, a.g.e., s. 35.

³² Sarıca, Teziç ve Eskiuyurt, a.g.e., s. 180.

³³ “Atina Kıbrıs’ta Yunan Cumhuriyet’i İlan Etti”, Cumhuriyet, 16 Temmuz 1974, s. 5.

³⁴ Olgun, a.g.e., s. 36.

³⁵ Armaoğlu, a.g.e., s. 713.

³⁶ Olgun, a.g.e., s. 41.

³⁷ Armaoğlu, a.g.e., s. 713.

döndüğü sırada Türkiye’de askerî hazırlıklar tamamlanmıştır.³⁸ Askerî harekâtın başlatılmasından önce Genelkurmay Başkanlığı tarafından Kıbrıs’ta uygulanacak olan planlar, eğitim ve tatbikatlar gerçekleştirilmiştir. Söz konusu planlara göre harekât kara, deniz ve hava harekât planları üzerinde yoğunlaşmıştır. Türk Silahlı Kuvvetleri, normal çalışma uygulamalarından çıkarak alarm durumuna geçmesiyle birlikte Kıbrıs’a yönelik planlar üzerinde yoğunlaşmıştır.³⁹ 20 Temmuz 1974’de, Kıbrıs’ta gelişen olaylar sonucu savaşı gerektiren bir durumun meydana gelmesiyle, harekâtın devamında olabilecek ihtiyaçların karşılanması amacıyla Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile genel bir seferberlik ilan edilmesine karar verilmiştir.⁴⁰ Türk Silahlı Kuvvetleri, 20 Temmuz 1974’de barışı getirmek ve anayasa düzenini yeniden sağlamak için Kıbrıs’a barış harekâtında bulunmuştur.⁴¹

Çıkarma birlikleri 19 Temmuz 1974’te saat 11.00 civarında Mersin’den hareket edip Girne’de Pladini bölgesine gelmişlerdir. Harekâtın çıkarma safhası böylece 20 Temmuz 1974 günü sabah saatlerinde başlamıştır. Hava indirme harekâtı da çıkarma harekâtı ile aynı olarak saat 06.05’ten itibaren Gönyeli bölgesine gerçekleştirilmiştir.⁴² Türk Silahlı Kuvvetleri’nin Girne’ye çıkışı ile birlikte Türk savaş uçakları da peş peşe adadaki askerî hedefleri bombalamaya başlamıştır. Savaş gemileri de harekâta Girne kıyılarından katılmışlardır.⁴³ Otuz Astsubaydan oluşan Su Altı Taarruz Timleri de kıyıdaki su altı engellerini temizlemeye başlamıştır.⁴⁴ Adaya Türk müdahalesi iki aşamada gerçekleşmiştir. 20-22 Temmuz 1974 tarihleri arasında gerçekleştirilen harekâtın birinci aşaması, Türk birliklerinin adaya ulaşabilmesi için kıyı şeridi üzerindeki noktaların öncelikli olarak ele geçirilmesidir. İkinci aşaması da, adanın içlerine doğru ilerleyerek Kıbrıslı Türklerin güvenle kalabilecekleri bir toprak parçasını kontrol altına alabilmektir. İlk aşamada 6.000 Türk askerî ve yaklaşık olarak 30 Türk tankı adaya çıkarılmıştır.⁴⁵

³⁸ Fırat, a.g.e., s. 742.

³⁹ Keser, a.g.e., s. 82.

⁴⁰ BCA, belge no. 030.18.01.02.317.47.12 (20 Temmuz 1974).

⁴¹ Uçarol, a.g.e., s. 765.

⁴² Keser, a.g.e., ss. 82-83.

⁴³ Olgun, a.g.e., s. 41.

⁴⁴ Denizli, a.g.e., s. 105.

⁴⁵ M. Sami Danker, Bir Millet ve Devletin Yaşama Hakkı Kıbrıs Sorunu, Türkar Yayınları, Ankara 2001, 1. bs., s. 52.

En kanlı çarpışmalar 20 Temmuz 1974 gecesi yaşanmıştır. Yunanlıların sert ateşine aynı şekilde karşılık verilmiştir. Mehmetçik, Yunanlıların ortaya sürdükleri tankları ellerinde yeterli tanksavar silah bulunmamasına rağmen, teker teker yok edebilmiştir. Mücahitlerde yardıma koşmuşlar, ancak pek fazla etkili olamamışlardır.⁴⁶ Harekâtın ikinci günü olan 21 Temmuz 1974'te, Kıbrıs'ta tıkanıklıkları gidermek, hedeflere doğru ilerlemeyi hızlandırmak için Hava Kuvvetleri olağanüstü çaba harcamıştır. Açlık ve heyecan bir kenara, en büyük zorluk sıcak ile mücadelede olmuştur. İlk gün gerçekleşen ani hücum, yiyecek ve içecek konusunda aksamaya sebep olmuş ve su tankları vs. sahilde yığılı kalmıştır. Buna rağmen ilerleme hızlıca devam etmiştir. Genelkurmay emir üstüne emir yollamış ve burada büyük ağırlık Hava Kuvvetleri'ne verilmiştir. Sabahki son durum görüşmesinde tehlikenin atıldığı artık kesinlikle belirlenmiştir.⁴⁷ Öğle saatlerinde Beş Parmak Dağları geçilerek Boğaz temizlenmiş, güneydeki ve kuzeydeki birlikler birleşmişlerdir. Harekât daha önce hazırlanan plana tamamen uygun olarak gerçekleştirilmiş ve Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri tam bir iş birliği içerisinde bulunmuşlardır.⁴⁸

20-22 Temmuz günlerinde süren çıkarma sırasında; iletişim sıkıntısından dolayı Kocatepe Savaş Gemisi'nin, Yunan gemisi sanılarak Türk Savaş uçakları tarafından batırılması dışında büyük bir kayıp olmamıştır. Askerî harekâtın ilk aşaması çok başarılı geçmiş Türk askerleri çok kayıp vermeden terörcü Rum saldırılarını püskürtüp Girne-Lefkoşa-Gönyeli üçgenini koruyabilmişlerdir.⁴⁹

Harekât günü yani 20 Temmuz'da Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi acele toplantıya çağırılmıştır. Güvenlik Konseyi'ne, ABD bir karar tasarısı sunmuş ve Kıbrıs'ta ateşkesin derhal sağlanması, İngiltere, Yunanistan ve Türkiye'nin Londra'da soruna çözüm yolu bulabilmek amacıyla bir araya gelmeleri önerilmiştir. Ancak tüm çabalara rağmen Güvenlik Konseyi, 20-21 Temmuz 1974'te toplanabilmiş ve taraflara ateşkes çağrısında bulunmuştur.⁵⁰ Bu kararda, ayrıca uluslararası antlaşmaların güvencesi altında bulunan anayasa düzeninin, Kıbrıs'ta yeniden kurulmasının istendiği de bildirilmiştir.⁵¹ Güvenlik Konseyi'nin ateşkes kararına, Yunanistan, Türk

⁴⁶ Mehmet Ali Birand, 30 Sıcak Gün, Milliyet Yayınları, İstanbul 1990, 14. bs., s. 162.

⁴⁷ Birand, a.g.e., ss. 167-168.

⁴⁸ Hamza Eroğlu, "Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni Yaratan Tarihi Süreç ve Son Gelişmeler", Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, c. 18, sy. 54 (2002), s. 757.

⁴⁹ Fırat, a.g.e., s. 742.

⁵⁰ Sarıca, Teziç, Eski yurt, a.g.e., ss. 194-195.

⁵¹ Uçarol, a.g.e., s. 765.

birliklerinin Adadan çekilmeleri dâhilinde uyum sağlayacağını bildirmiştir. Türkiye ise, anayasa düzeninin ve barışın yeniden sağlanmaması durumunda, askerî birliklerini Kıbrıs'tan geri çekmeyi düşünmediğini dile getirmiştir. Sonuç olarak Yunanistan, Türkiye'nin bu görüşleri karşısında, ateşkesi şartsız olarak kabul etmiş ve ateşkesin Türkiye'nin teklif ettiği gibi 22 Temmuz 1974 günü yürürlüğe gireceğini resmen Ankara'ya bildirmiştir.⁵² Böylelikle Türkiye, Güvenlik Konseyi'nin 353 sayılı kararını kabul ederek 22 Temmuz 1974'te saat 17.00'dan itibaren ateşi kesmiştir. 22 Temmuz akşamı ateşkes yürürlüğe girdiğinde Türk kuvvetleri Girne-Lefkoşa yolunu kontrol altına almışlar ve Girne kıyılarında da bir genişleme yapmışlardır. Bu durumun askerî bakımdan tehlikeli ve yetersiz olması sebebiyle de Türkiye, 22 Temmuz'daki ateşkes ile Birinci Barış Harekâtı sona erdikten sonra 40.000 kişilik bir kuvvet yığmış ve 300 tank göndermiştir.⁵³ 23 Temmuz günü darbeci Sampson görevinden istifa ederek Cumhurbaşkanlığını Glafkos Klerides'e bırakmıştır.⁵⁴ Ateşkesin sağlanacağı kararlar alınması ile beraber, Güvenlik Konseyi kararı gereğince, barışın yeniden sağlanabilmesi için 25 Temmuz 1974'de Cenevre'de Üçlü Konferans toplanmış⁵⁵ ve 30 Temmuz 1974'de Cenevre kararlarını imzalanmıştır. Gerçekleştirilen bu Birinci Cenevre Konferansı Türkiye açısından başarı ile sonuçlanmıştır.⁵⁶ Birinci Cenevre Görüşmeleri'nde Kıbrıs'ta kurulan özel Türk yönetimi tanınmış Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Kıbrıs'taki varlığı da kabul edilmiştir.⁵⁷ İkinci Cenevre Konferansı da 8 Ağustos'ta başlamış ve 14 Ağustos'ta hiçbir netice alınmadan dağılmıştır.⁵⁸ Birinci Cenevre görüşmelerinde öngörülen şartlar Rumlar ve Yunanlılar tarafından yerine getirilmemesinin yanı sıra Rum ve Yunan askerleri Türk bölgelerinde kuşatmayı kaldırmamışlar ve binlerce Türk'ü esir kamplarında tutmuşlar yer yer Türklere karşı toplu cinayetlerde bulunmuşlardır. Türk tarafının yaptığı uzlaşma plânları da Rumlar tarafından reddedilmiştir. Bu esnada, adaya bulunan Türk askerleri çok küçük bir bölgede sıkışık durumdadır. Rum-Yunan askerleriyle çevrili Türk bölgelerini kurtarmak ve kuzeyde özgür ve güvenli bir Türk bölgesi oluşturmakta gereklidir.⁵⁹ Aynı

⁵² Sarıca, Teziç, a.g.e., s. 196.

⁵³ Armaoğlu, a.g.e., ss. 714-715.

⁵⁴ Olgun, a.g.e., s. 42.

⁵⁵ Uçarol, a.g.e., s. 765.

⁵⁶ Armaoğlu, a.g.e., ss. 714-716.

⁵⁷ Eroğlu, a.g.m., s. 758.

⁵⁸ Armaoğlu, a.g.e., s. 716.

⁵⁹ Güler, a.g.m., s.110.

zamanda Türkiye'nin önerilerinin kabul edilmemesi ve Rumların kuşatma altında tutulan birçok Türk köyünü imha etme tehlikesi ile karşı karşıya olması gibi sebeplerden dolayı da⁶⁰ İkinci Barış Harekâtı, 14 Ağustos 1974'de başlamış⁶¹ ve üç günlük harekât sonunda, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin ele geçirdiği alan Birinci Barış Harekâtı'nda 130 km² iken, İkinci Barış Harekâtı'nda 4.000 km²'yi bulmuştur.⁶²

Kıbrıs Barış Harekâtı'nda 411'i Kara, 69'u Deniz, 5'i Hava ve 13'ü Jandarma olmak üzere 498 Türk askeri şehit olmuştur. 70 Kıbrıslı Mücahit ve 270 Kıbrıs Türkü şehit olmuş, 1000 Kıbrıslı Türk de yaralanmıştır.⁶³ Kıbrıs Barış Harekâtı ile birlikte, Türk toplumunun 11 yıl süren acısı dinmiş insanlık tarihine yüz karası olarak geçmiş bulunan feci olayların sonu gelmiştir. Kıbrıs'ta Rum kesimi de dâhil barış sağlanmıştır. Kıbrıs Barış Harekâtı'nın ertesinde adada tedhiş olaylarının ve çarpışmaların yer almamış olması bunun açık bir kanıtı olarak değerlendirilebilir.⁶⁴ İkinci Barış Harekâtı ile birlikte Türklerin, yerleşim alanları daha açıkça belirlenmiş ve ileride ilan edilecek olan Kuzey Kıbrıs Türk Devleti'nin sınırları aşağı yukarı belirlenmiştir. En önemli sonuçlarından birisi de Nüfus Mübadelesi Antlaşması'dır. Kıbrıslı Türkler bir bütün olarak kuzeyde toplanmış, sınırlar belirlenmiş ve kurulacak devletin fiziki unsuru oluşturulmuştur.⁶⁵

Güvenlik Konseyi'nin, 21 Temmuz ve 16 Ağustos 1974 tarihli kararlarıyla, Cenevre Konferansı'nın 30 Temmuz 1974 tarihli kararında, 1960 Antlaşmalarının geçerliliği tekrar onaylanmış ve 1974 olaylarından sonra, Kıbrıs'ta yeni bir devlet düzeninin kurulması zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Bunun sonucu olarak da Kıbrıs'ta, Türkler kuzeyde, Rumlarda güneyde toplanmışlar ve böylece Türk ve Rum toplulukları iki ayrı coğrafi bölgede iki ayrı yönetimle beraber kesin olarak ayrılmışlardır.⁶⁶ Gerçekleştirilen görüşmeler üzerine 13 Şubat 1975'te Türk toplumu, adada Kıbrıs Türk Federe Devleti'ni (KTFD) kurduğunu ilan etmişlerdir. Yeni devletin

⁶⁰ Denizli, a.g.e., ss. 385-386.

⁶¹ Güler, a.g.m., s. 110.

⁶² Olgun, a.g.e., s. 43.

⁶³ M. Şükrü Tandoğan, Kıbrıs Barış Harekâtı Birlikler ve Muharebeleri, Türkiye Muharip Gaziler Derneği, Ankara 2016, s. 74. Tekirdağ ilinden harekâta katılıp şehit olanların sayısı 8'dir. Şehitlerimiz; Bayram Demirezen, Metin Ediz, Rıdvan Erel, Vahit İnce, Ali Kaya, Filiz Okandan, Necati Şentürk ve Recep Balcı'dır. Bkz. Tandoğan, Kıbrıs Barış Harekâtı, s. 79-92.

⁶⁴ Hüner Tuncer, Kıbrıs Sarmalı Nasıl Bir Çözüm?, Ümit Yayıncılık, Ankara 2005, 1. bs., s. 113.

⁶⁵ Eroğlu, a.g.m., ss. 759-760.

⁶⁶ Uçarol, a.g.e., s. 767.

anayasası geçici Türk yönetimi tarafından hazırlanmıştır.⁶⁷ Kıbrıs Federe Devlet statüsünün barış ve uzlaşma yolunu açmadığı, Rumların anlaşma niyetinde olmadıkları anlaşıldıktan sonra Türk tarafı, 15 Kasım 1983'te elinde kalan tek seçeneği kullanmış ve kuzeyde kendi özgür, bağımsız devletini kurmuş ve bunu tüm dünyaya ilân etmiştir.⁶⁸ Böylelikle 15 Kasım 1983'te, Kıbrıs Türkleri, bağımsızlıklarını Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin (KKTC) kurulduğunu ilan etmişlerdir.⁶⁹

Sözlü Tarih

Sözlü tarih, bir kişinin belli bir dönemde yaşadıklarının, tanıklık ettiklerinin gün yüzüne çıkarılıp değerlendirilmesiyle gelecekteki toplumlara tarih ilmi açısından katkıda bulunan bir araştırma yöntemidir. Sözlü tarih aynı zamanda yazılı tarihin sunamayacağı gündelik hayat, insan ilişkileri, ev içi hayatlar gibi sosyal açıdan her türlü bilgilere ulaşım sağlar.⁷⁰ Sözlü tarih, bir tarih araştırma metodu olup temelinde sözlü kaynakları değerlendirip tarih yazımında kullanmaya yönelik çalışmalar barındırır. Şifahi kaynaklardan geçmiş hakkında bilgi edinme yöntemi üzerinde durur. Sözlü kaynaklarda ele alınan olaylar genellikle ileri yaşlara sahip, görmüş geçirmiş insanların anlatılarından oluşur.⁷¹ Caunce, sözlü tarihin hem sözlü materyalleri sağlayan kişiye hem de araştırmacıya bir şeyler kattığını, aynı zamanda da bilgi toplayan kişiden ve görüştüğü insanlardan bir şeyler talep eden iki yönlü bir süreç olduğunu ifade eder.⁷² Baum'a göre sözlü tarih bir tarihsel bilgi toplama yöntemidir. O, sözlü tarihi bir yöntem ve veri toplama metodolojisi olarak görür. Sözlü tarih belirli bir olayın yaşandığı dönemde yaşamış, bir olaya dolaylı ya da doğrudan katılmış veya şahitlik etmiş olan insanların tecrübelerini değerlendirmelerini, doğrudan dinlemeye fırsat bulan kişilerin bilgi elde etme yöntemidir. Sözlü tarih kaydedilmiş rastgele bir görüşmeden ziyade kişinin belirlemiş üzerinde uğraş vermiş olduğu bir konunun planlı bir şekilde işlenmesidir.⁷³

⁶⁷ Güler, a.g.m., s. 110.

⁶⁸ Güler, a.g.m., s. 110.

⁶⁹ Eroğlu, a.g.m., s. 716.

⁷⁰ Esra Danacıoğlu, Geçmişin İzleri Yanı Başımızdaki Tarih İçin Bir Kılavuz, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 2001, s. 133.

⁷¹ Bilim ve Sanat Vakfı, Sözlü Tarih Araştırmacıları İçin Pratik El Kılavuzu, Bilim ve Sanat Vakfı, İstanbul 2006, s. 5.

⁷² Stephen Caunce, Sözlü Tarih ve Yerel Tarihçi, çev. Bilmez Bülent Can ve Alper Yalçınkaya, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 2001, s. 27.

⁷³ Aslı Avcı Akçalı, Erdal Aslan, "Tarih Öğretiminin İyileştirilmesi Yolunda Alternatif Bir Yöntem: Sözlü Tarih" Kastamonu Eğitim Dergisi, c. 20, sy. 2 (2012), s. 671.

Sözlü tarih, her çeşit insan ilişkilerinin, aile hayatının, insan hayatındaki ve yerleşim yerlerindeki değişimleri, hayattaki tarihi anılar gibi her türlü meseleleri ele alır ve bilgilere ulaşır.⁷⁴ Aynı zamanda da toplum tabanına kadar yayılarak toplumu da tarihe katar. Geçmişte yazılı belgelerde olmayan bazı kişilerin bilgi ve düşüncelerini ortaya çıkararak tarihsel çalışmalara katar ve katkıda bulunur.⁷⁵ Sözlü tarih çalışması yapılırken imkân olduğunca olayları yaşayan özgün kişilere ulaşmaya çalışılır. Bu da birinci elden bir bakış açısı sağlamaktadır.⁷⁶ Sözlü tarih eğitim araştırmaları ve eğitimin gerçekleştirilmesi açısından önemli bir yere sahiptir. Okul yöneticilerine, öğretmenlerine ve öğrencilere çok büyük katkılar sağlar.⁷⁷ Öğrencilere, dinleme, gözlem, soru sorma, bilgiyi düzenleme, olguyu düşünceden ayırma, değişim ve sürekliliği algılama, kendilerinden önceki kuşakları daha iyi anlama ve takdir etme vs. gibi birçok beceriler kazandırır.⁷⁸ Projeler dâhilinde görüşmeler yapılırken diğer insanlarla muhatap olunur ve onların yaşamlarına girilir. Bu da empati yapmayı kolaylaştırabilir. Ayrıca sözlü tarih, öğrencilerin yaptıkları çalışma ve projelerle ders kitaplarının dışındaki bilgilere de ulaşımını sağlayabilir.⁷⁹ Sözlü tarih yöntemi sadece tarih ve eğitim tarihi alanında değil aynı zamanda antropoloji, sosyoloji ve halkbilim araştırmalarında da kullanılabilir. Farklı alanlarda kullanılan sözlü tarih yöntemi ile olaya şahitlik etmiş ya da bizzat olaya katılmış kişiler geçmiş hakkında bilgiler verebilirler.⁸⁰

Bir sözlü tarih projesinde görüşme öncesinde ilk olarak, amaç ve konunun belirlenmesi gerekmektedir. Oluşturulacak olan çalışmada konu ve amaç belirlendikten sonra görüşülecek kişilerin belirlenmesi, yapılması gereken konuların başında gelir.⁸¹ Konunun belirlenmesinden sonra yazar konu ile ilgili eserleri araştırmaya koyulmalı ve okumaya başlamalıdır. Konu ile ilgili eserler, makaleler, tezler, gazeteler, dergiler yani tüm kaynaklar taranmalıdır. Konu hakkında bilgi sahibi olunmalıdır. Eğer imkân varsa daha önceden

⁷⁴ Danacıoğlu, a.g.e., s. 133.

⁷⁵ Bilim ve Sanat Vakfı, a.g.e., s. 9.

⁷⁶ Akçalı ve Aslan, a.g.m., s. 676.

⁷⁷ Akçalı ve Aslan, a.g.m., ss. 677-678.

⁷⁸ İbrahim Sarı, Sosyal Bilgiler Öğretiminde Sözlü Tarih Etkinliklerinin Öğrenci Başarı, Beceri ve Tutumlarına Etkisi (Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara (2007), YÖK: Ulusal Tez Merkezi, s. 111.

⁷⁹ Akçalı ve Aslan, a.g.m., ss. 677-678.

⁸⁰ Mustafa Güçlü, "Eğitim Tarihi Araştırmalarında Sözlü Tarih Uygulaması", Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 2013, c. 11, sy.1 s. 10.

⁸¹ Bilim ve Sanat Vakfı, a.g.e., s. 11.

böyle bir proje de yer alan kişilerle de görüşülüp fikir sahibi olunabilir. Bu yöntem kişinin daha tecrübeli olmasına imkân sağlar.

Görüşme yapılacak kişiyle ilk temasın kişisel olarak kurulması ve randevu talebinin de araştırmacının bizzat kendisinin yapmasında fayda vardır.⁸² Alınacak randevunun yeri, tarihi ve saati de görüşülecek kişiye bırakılmalıdır.⁸³ Görüşme sırasında ses kaydı yapılacaksa bu kayıt cihazlarının görüşme öncesinde ayarlanması ve görüşmede herhangi bir aksilik olabileceğinden ses kayıt cihazlarının kontrol edilmesi gerekmektedir.⁸⁴ Hatta görüşmenin ses kaydına kaydedilip edilmeyeceği görüşmeden önce ilk tanışmada sorulabilir.⁸⁵ Görüşme sonrasında araştırmacının gerçekleştirilen görüşmeyi kullanabilmek için görüşme yapılan kişiden yasal izin alması gereklidir. Oluşturulan malzemenin hem saklanabilmesi hem de kullanılabilmesi için görüşülen kişiden bir yazılı belge mutlaka alınmalıdır. Bu telif hakkını, araştırmacısında malzemeyi kullanacak olan her bir araştırmacı tek tek almalıdır.⁸⁶ Yazılı sözcüklerle çalışmak her zaman daha kolaydır. Malzemeyi düzenlemek, kullanıma hazır hale getirmek araştırmacının çalışmalarına kolaylık sağlama açısından elverişli olacaktır. Düzenli bir şekilde yazıya aktarılmış olan bir çalışma (ses veya görüntü kaydı) kolayca anlaşılabilir ve araştırmacıya da çalışmalarında yardımcı olacaktır.⁸⁷

Kıbrıs Barış Harekâtı'nda Yer Alan Tekirdağlı Gazilerle Yapılan Görüşmeler

Bu çalışmada, iki harekât şeklinde gerçekleşen bu askerî müdahaleye Tekirdağ ilinden katılan Kıbrıs gazileriyle sözlü tarih çalışması gerçekleştirilerek Kıbrıs Barış Harekâtı anlatılmaya çalışılmıştır. Tekirdağ'da bulunan Kıbrıs Barış Harekâtı Gazilerinden 15'i bu çalışmada yer almıştır. Canlı tanıklar olarak adlandırdığımız gazilerimiz ile görüşmeler yapılmış olup yazılı kaynaklarda olmayan bilgiler elde edilmeye çalışılmıştır. Yazılı kaynaklarda Kıbrıs Barış Harekâtı ile ilgili bilgilere ulaşmak mümkündür. Bu çalışma ile harekâta katılan gazilerimizin harekâta

⁸² Esra Küpüç, Sözlü Tarih Kavramı ve Sözlü Tarihin Tarih Öğretimindeki Rolü, (Yüksek Lisans Tezi), Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van (2014), YÖK: Ulusal Tez Merkezi, (Tez No. 385980), s. 67.

⁸³ Danacıoğlu, a.g.e., s. 137.

⁸⁴ Danacıoğlu, a.g.e., s. 138.

⁸⁵ Paul Thompson, Geçmişin Sesi Sözlü Tarih, çev. Şehnaz Layıkel, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1999, s. 183.

⁸⁶ Bilim ve Sanat Vakfı, a.g.e., s. 16.

⁸⁷ Counce, a.g.e., s. 174.

ne şekilde katıldıkları, orada yaşadıkları zorlukları, başlarından geçen olayları bizzat kendi ağızlarından dinleyip kayıt altına alarak gün yüzüne çıkarmak, topluma ve gelecek nesillere sunmak amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda 2 uzman görüşü de alınarak sorular hazırlanmış ve hazırlanan sorular çerçevesinde gaziler ile görüşmeler yapılarak gazilere sorular yöneltilmiştir. Gazilerimizin yazılı izinleri alınarak görüşmeler sağlanmıştır.

Tablo 1. Katılımcıların Bilgileri

ADI-SOYADI	DOĞUM TARİHİ
Gazi Ahmet GALAK	1954
Gazi Alaattin BİLGİN	1953
Gazi Ali Rıza AÇIKGÖZ	1946
Gazi Basri ŞEKER	1953
Gazi Fuat KARATAŞ	1953
Gazi Halil ZENGİN	1954
Gazi Hasan BAYKARA	1953
Gazi Hasan Hüseyin YARLIGAN	1953
Gazi İsmail Hakkı AKYOL	1953
Gazi Kamil YÖRÜK	1954
Gazi Muhsin ÇAKIR	1954
Gazi Mustafa GÖDREN	1950
Gazi Münür BALTACILAR	1953
Gazi Recep KAYACI	1954
Gazi Şaban KIRBAŞ	1953

Gazi Münür BALTACILAR⁸⁸

1) Kendinizi tanıtır mısınız? Nerede ne zaman doğdunuz? Mesleğiniz nedir, eğitim durumunuz nedir?

Ben Kıbrıs gazisi Münür Baltacılar. 1953'te Tekirdağ'da dünyaya geldim. Ertuğrul Mahallesi'nde büyüdüm. On yaşına kadar Ertuğrul Mahallesi'nde oturdum. Ondan sonra Zafer Mahallesine taşındık. Mesleğim serbest meslek, eğitim durumum ilkokuldur. Harekâta katılırken evliydim ve bir de kızım vardı.

2) Kıbrıs Barış Harekâtı'na katılırken ne kadar sürelik askeriniz? Rütbeniz ne idi ve rütbeniz de herhangi bir değişiklik oldu mu?

1973 senesinde askere gittim ve acemi birliğimi İskenderun'da yaptım. Ondan sonra Gölcük'e gittim. Orada denizaltı kursu aldım. Denizaltı gemimizin resmî adı ve bordo numarası I. İnönü S346 idi. Denizaltında günlerimiz çok güzel geçiyordu. Tatbikatlara çıkıyorduk. Denizaltı ile İtalya'ya da tatbikata gittik. İtalya'dan tatbikattan geldikten sonra, teskereme dört ay vardı. Bir gün komutanımız hakkınızı hepiniz birbirinize helal edin Kıbrıs'a gidiyoruz dedi. Biz de içimizde hiç korku olmadan cân-ı gönülden katıldık. Hissettiklerimizi anlatmak mümkün değil. Oraya savaşın heyecanı ile gittik. Tabi sonra bize her şey basit geldi. Ölürsek şehit kalırsak gazi olarak kalacaktık.

3) Kıbrıs'a nereden hangi vasıta ile hareket ettiniz, yolculuk ne kadar sürdü ve yolculuk nasıldı?

20 Temmuz'da Kıbrıs'a Gölcük'ten kendi denizaltımızla hareket ettik. İlk çıkartmamızda ne kadar kaldığımızı hiç hatırlamıyorum. Tabi biraz da heyecan vardı. Biz denizaltı olduğumuz için devamlı olarak suyun altında geziyorduk. Yani üstümüze bir Yunan gemisi veya başka bir gemi geldiği zaman onu hemen batırmak için hazır vaziyette bekliyorduk. İlk harekât bittikten sonra Mersin'e gittik. Mersin'de bir hafta kadar kaldıktan sonra gemimiz Mersin'den Alanya'ya gitti. Alanya'da üç dört gün kaldıktan sonra tekrar emir geldi. Kıbrıs'a İkinci Harekâta katıldık. İkinci Harekâta katıldığımız da hemen hemen yirmi üç gün suyun altında hiç çıkmamak şartıyla kaldık. Suyumuz bitti, deniz suyu içtik. Tabi ekmekler normal şekilde yenecek halden çıktı. Biraz zahmet çektik ama hepimizde şeref ve gurur vardı. Ne getirirlerse önümüze onu yedik. Tabi biz denizaltı olduğumuz için tekrar söylüyorum biz karaya hiç çıkmadık. Devamlı olarak deniz altında harekâta katıldık. Tabi komutanımız bize "arkadaşlar hiç

⁸⁸ Gazi Münür Baltacılar ile 12.06.2019 tarihinde saat 11.00'de Türkiye Muharip Gaziler Derneği Tekirdağ Temsilciliği'nde yapılan görüşme.

korkmayın, Rabbimiz yanımızda, kafanıza hiçbir şeyi takmayın” diye çok moral verirdi. Çok şükür hiçbir sıkıntı yaşamadık. Harekât bittikten sonra tekrar İzmir Uzun Ada’ya gittik. Tezkere günümüz geldiği halde orada kaldık.

4) Harekât sırasında ailenizle iletişime geçebildiniz mi? Geçti iseniz nasıl iletişim sağladınız?

Uzaktaydık ve haberleşme yoktu. Ailemden ne bir mektup geldi ne de ben bir mektup atabildim.

5) Harekât sırasında yiyecek ve içecek durumunuz nasıldı?

Az evvelde söylediğim gibi yirmi üç gün suyun altında kaldığımız için suyumuz bitti. Deniz suyu çektik, arıtma makinesi vardı deniz suyunu arıttılar öyle içtik. Tabi ekmecekler normal şekilde yenecek halden çıkmıştı. Önümüze ne getirirlerse onu yedik.

6) Temizlik ihtiyaçlarınızı nasıl karşılıyordunuz?

Temizlik ihtiyaçlarımızı istediğimiz zaman karşılayabileceğimiz banyomuz ve lavabolar vardı. Eşyalarımızı yıkamak ve duş almak için her şey vardı. Her ihtiyacımızı karşılayabiliyorduk.

7) Harekât sırasında başınızdan geçen ve unutamadığınız bir an yaşadınız mı?

Unutamadığım bir anım var. Üstümüzden bir gemi geçiyordu, yolcu gemisiymiş. Tabi komutan “vanepsi” dedi. Bizim orada vanepsi, arkadaşlar herkes savaş yerine gelsin demek. Savaş yerine geçtik namlunun ağzına torpidoları koyduk öylece bekledik, komutan emir verse düğmeye basacaklardı. Torpido gidecek gemiyi paramparça edecekti ama sonradan sondaj kamerasından yolcu gemisi olduğunu gördüler ve savaş yerlerini tekrar terk ettik.

8) Harekâtın sona erdiğini nasıl haber aldınız?

Harekâtın sona erdiğini komutanımız söyledi. “Arkadaşlar geri dönüş yapıyoruz harekât bitmiştir” dedi. Tabi o anda çok sevindik.

9) Türkiye’ye nasıl ve hangi vasıta ile döndünüz? Nasıl karşılandınız?

Ateşkesten sonra Kıbrıs’tan Uzun Ada’ya gittik uzun bir süre orada kaldık. Ondan sonra tezkereyi bile Gölcük’e dönmeden İzmir’den aldık.

10) Türkiye’ye döndüğünüzde neler hissettiniz, nasıl karşılandınız?

Bizim gazi olduğumuzu pek kimse bilmiyordu. Gazi olduğumuzu belli edecek belli bir şeyde yoktu. Normal sivil kıyafet veya askerî kıyafet giyyorduk.

11) Harekâttan sonra ruh haliniz nasıldı?

İlk dönemler biraz psikolojik olarak etkilendim tabi. Sonra Allah'a şükür düzeldim bir şeyim yok. Hayatımda bir değişiklik olmadı ama yaşadıklarımı ve anılarımı hiç unutmadım. Tabi yaşadıklarım unutulmayacak bir durum.

12) Gazilik madalyanızı aldınız mı? Tören hakkında neler hatırlıyorsunuz?

Gazilik madalyamızı almak için müracaat ettik. Yakın bir zamanda İnşallah gelir. Arkadaşlarımın bir kısmı aldı bir kısmımıza da yakın bir zamanda gelecek. Kısa süre önce Kültür Merkezi'nde tören oldu. Üç yüz yirmi altı adet madalya geldi. Sanırım madalya herkese gelmedi. Bize verilmediği için ben törene katılmadım. Aslında bu kadar yıl beklenmemeliydi. Madalyaların verilmeye başlanması kırk beş yıl sürdü. En azından Türk Devleti gazisine sahip çıkmalıydı. Fakat şu an harekâta tekrar çağırırsalar sorgusuz sualsiz tekrar giderim.

13) Harekâttan sonra gazi arkadaşlarınızla bir araya geldiniz mi?

Askerliğimiz bittikten sonra gazi arkadaşlarımızla tekrar bir araya gelip görüştük.

14) Gelecek nesillere aktarmak istediğiniz herhangi bir şey var mı?

Gelecek nesillerimize aktarmak istediğimiz şey, gençlerimiz maalesef yaralanmayı sadece gazi zannediyorlar. Bize, sizin nereniz gazi diyorlar. Bizde onlara biraz ağır konuşmak zorunda kalıyoruz. Ölen kişi şehit oluyor yara alan malul gazi oluyor. Bizler de muharip gaziyiz. Muharip gazi olmasa nasıl savaş kazanılır. Fakat bizim hiçbir yerde hakkımız yok.

Gazi Muhsin ÇAKIR⁸⁹

1) Kendinizi tanıtır mısınız? Nerede ne zaman doğdunuz? Mesleğiniz nedir, eğitim durumunuz nedir?

Ben, Muhsin Çakır. Şarköy Beyoğlu köyündem. 14 Ekim 1954'te Şarköy Beyoğlu köyünde doğdum. Mesleğim serbest meslek. İlkokul mezunuyum. Harekâta katıldığımda bekârdım.

2) Kıbrıs Barış Harekâtı'na katılırken ne kadar sürelik askeriniz? Rütbeniz ne idi ve rütbeniz de herhangi bir değişiklik oldu mu?

Dört aylık askerdim. Rütbem erdi. Geldikten sonra da herhangi bir değişiklik olmadı. Kıbrıs'ta yedi buçuk ay kaldım, Nisan ayında döndüm.

⁸⁹ Gazi Muhsin Çakır ile 12.06.2019 tarihinde saat 11.30'da Türkiye Muharip Gaziler Derneği Tekirdağ Temsilciliği'nde yapılan görüşme.

3) Kıbrıs Barış Harekâtı'na katılacağımızı nasıl haber aldınız? Neler hissettiniz? Gönüllülük esas mıydı?

Harekâta katılacağımızı bilmiyorduk. Biz karadaydık hemen bizi gemiye aldılar. Bir akşam, sabaha kadar gemilere mermi taşıdık. Sabah olduğunda büyük geminin önü ana baba günü gibi her yer her yerdedi. Bir komutan konuşma yaptı “arkadaşlar herkes hakkını helal etsin çıkarmaya katılıyoruz” dedi. Öyle sabaha karşı çıkarmaya geçtik. Biz büyük gemi ile yani Ertuğrul gemisiyle çıkarmaya katıldık. Tabi Ertuğrul gemisi çok büyük olduğundan gemiye 500 metre varken botlarla, yirmi takım halinde gemiye ulaştık. O zaman beni gemi tutuyor ve çok midem bulanıyordu. Arkadaşım, “bak uçaklar önümüzü nasıl bombalıyor” dedi. Başımı gemiden çıkardım ve baktığım an uçakları gördüm, önümüzü bombalıyorlardı. Komutanım ben çıkarmaya katılamayacağım dedim. Komutan, “senin ölüün çıkacak yine çıkacaksın, katılamayacağım diye bir şey yok” dedi. Çıktık tabi, sulu kapak attık. Çıkarma plajına çıktık. Tabi herkesin silahları suya gömülüydü. Bir de çıkarma yaptığımız pirket duvar tel örgülüydü. Üç kişi almış başını gitmiş. Bayağı ilerledik. Herkes yanındaki arkadaşımı kontrol etsin dediler. Sonradan giden üç arkadaş da geri geldiler. O sırada mola verdik. Sırt çantamızda bir şeyler vardı yedik. Beş ya da altı tane konserve vardı o da bitti. Millet ne yiyeceğini şaşırırdı. Allahtan zehirlenmedik. Su yok, bir kuyuya gittim karınca gibi içine bile inmişler. Bitlendik, mevziler de kaldık.

4) Kıbrıs'a girişiniz nasıl ve nereden oldu? Sizi kimler karşıladı?

Kıbrıs'a girişimiz şu an Deniz Çıkarma Plajı diye geçiyor, şehitliğin sol tarafından Girne'den oldu. Girne'nin batısından Lapta tarafında savaştık ve oralarda kaldık. Bizi karşılamaya hiç kimse gelmedi. Uçaklar önümüzü bombalamaya başladılar, o şekilde giriş yaptık.

5) Komutanlarınız kimlerdi hatırlıyor musunuz? Komutanlarınızla diyaloglarınız nasıldı?

Komutanlarımı hatırlayamıyorum ama komutanlarımız iyiydi. Harekât bitti on beş yirmi gün geçmedi daha bize “siz durmayacaksınız” dediler. Hemen eğitime tâbi tuttular.

6) Harekât sırasında yiyecek ve içecek durumunuz nasıldı?

Konserveler vardı ama bitti. Bizde ne bulduysak yedik. Suya ekmek bandırıp yedik. Portakal ve keçiboynuzu bulduk yedik. Allah'tan üzerlerine zehir atmamışlar zehir atsalardı çok askerimiz kırılırdı. Subaylarımız yemeyin dediler ama asker hiç dinler mi?

7) Harekât sırasında ailenizle iletişime geçebildiniz mi? Geçti iseniz nasıl iletişim sağladınız?

Evet, Kıbrıs'ta iken iletişime geçebildik. Bize bir kâğıt ve kalem verdiler. Hemen iki satır biz sağız, iyiyiz diye mektup yazdık. Bizim köyde bir çeşme vardı kadının birisi orada anneme “duydun mu Muhsin öldü” demiş. Tabi annemin testisi orada yere düşmüş. Bu şekilde iki satır yazı ile görüşmüş olduk.

8) Harekât sırasında hiç çatışmada bulundunuz mu?

İlk akşamı çatıştık. Binbaşı yaralanmıştı. Hem gece vakti hem de irtibat kuramadığımız için hep birbirimize ateş etmişiz. Ben ilk akşam nöbetteydim. O akşam her şey kesildi irtibat kuramadık.

9) Harekât sırasında nasıl silahlar kullandınız? Teçhizatınız nasıldı?

Elimizde otomatik silahlar yoktu. Sekiz mermi alan mermililer vardı. Savaş bittikten sonra otomatik silah verdiler. M1 koçanlı, iki adet el bombası verdiler. Pekiyi silahlar değildi yani sporcuların kullandığı mavzer dediğimiz silahlardandı.

10) Harekât sırasında Rumların silah ve teçhizatları nasıldı?

Uçaklar bombalayınca Rumlar silahlarını bırakıp gitmişler. Orada denk geldim son model silahları vardı.

11) Kıbrıs Barış Harekâtı'nda siz ya da herhangi bir arkadaşınız yara aldı mı? Şehit düşen oldu mu?

Savaş bittikten sonra taarruzdan dönüyorduk. El bombası düşmüş arkadaş fark etmemiş yuvarlanmış pimi çıkmış, tam göğsüne koyarken patlamış. Kendisi çok temiz bir insandı öyle şehit oldu. Yine ilk çıkarmada İzmirli dört aylık asker, topçu bir arkadaşım vardı. Top attığı mevzi değiştirmedeği için onların tankı daha orada paramparça oldu ve orada şehit verdik.

İlk akşamında aydınlatma mermisi atıldı. Biz bomba sandık. Sonra bize bu aydınlatma mermisi dediler. Her yer şıkır şıkır oldu, yere ne atsan her yer gözücüyor. Nöbetteyim, her yer ana baba günü gibi, çatır çatır bir ses geliyor. Subaya düdük çalıp “bak burada bir çatırtı var” dedim. Silahla taradık ama gece göz gözü görmüyor ne olduğunu bilmiyorsun. Bize dal kıpırdasa ateş edeceksin dediler. Sabah baktık her taraf domuz. Burada çok evcil domuz varmış.

12) Harekât sırasında iklim şartları nasıldı? Sizi engelleyen bir hava durumu oldu mu?

Bizi bir engelleyen durum en çok su sıkıntısıydı. Su yoktu, çok sıcaktı ve bitlendik. İçme suyu yoktu ki banyo nereden olsun. Aylarca mevzilerde

kaldık. Çok zaman geçtikten sonra temizlik ihtiyaçlarımızı karşılayabildik. Sakallarımız uzadı. Tabii sıcaktan da yanıyorduk.

13) Kıbrıs Türkleri ile hiç temasınız oldu mu? Size karşı davranışları nasıldı? Oldu, askeri hiç sevmiyorlardı. Çünkü birbirleriyle evlilik yapmışlar. Savaş olmasından hiç memnun da değillerdi. Bize karşı da soğuklardı. Rumlarla bizden daha iyilerdi. Çünkü tüm alışverişlerini onlardan yapıyorlardı ve evlilik yapıp onlarla akraba olmuşlardı.

14) Harekât sırasında başınızdan geçen ve unutamadığınız bir an yaşadınız mı?

Bir taarruzda bir tane binadan mevzilenmişler bizi taradılar. Arap diye bir arkadaşım vardı o sırt çantasından üç mermi aldı. Siper yaptık Allah'tan bize bir şey olmadı.

15) Kıbrıs'ta ne kadar süre buldunuz?

Harekâtta yedi buçuk ay sonra Türkiye'ye dönebildik. Orada bir iki ay mevzilerde kaldık. Daha sonra bir binaya yerleştik. Bina L şeklinde büyük otelmiş, orada uzun bir süre kaldık. Ondan sonra başka bir yere yerleştik. Bu şekilde öyle binalarda kaldık. Bir iki ay botları çıkaramadık, ayaklarım kabarmıştı zor yürüyordum. Daha dört aylık askerdim, dağın tepesinde ayaklarım şişmişti. Bu arada az evvel dediğim gibi bitlendim. Su da yok. Kaç kişide bit çıktıysa ayırdılar. Bir kazak bulmuştum onu giymiştim bit herhalde ondan gelmişti. Bitten zor arındık.

16) Harekâtın sona erdiğini nasıl haber aldınız?

Bize harekât bitti demediler. Bizim çekilirken görevimiz hep arkadan arama tarama yapmaktı. Yani biz yedi kişi ve bir subay olarak arkada kalanlara bakıyorduk. Mesela yetmiş yaşında bir adam, yine bir kadın kalmış evde, yine öyle hayvanlar bağlı kalmış hayvanları salmıştık.

17) Türkiye'ye nasıl ve hangi vasıta ile döndünüz? Nasıl karşılandınız?

Dönerken gemi ile döndük. Ben "köye geleyim toprağı öpeceğim" dedim. Tezkere almıştım zaten az bir şey kalmıştı. Köye bir geldim toprağı öptüm. Bize Kıbrıs'ta aslında ev bahçe verecek oldular. Ama biz kalmadık. Köye geldim. Bizim durumumuz iyi değildi. Gelince burada inşaatlarda çalıştım. Maden ocağında sekiz sene yerin altında çalıştım. Geldik ama savaşa girmişiz ve ellerimiz ayaklarımız yere basmıyor. Bizi çok iyi karşıladılar ama burada bizi kimse tanımıyor ve bilmiyordu.

18) Harekâtta sonra ruh haliniz nasıldı?

Ruh halim iyiydi, çok şükür bir sıkıntı yaşamadım.

19) Gazilik madalyanızı aldınız mı? Tören hakkında neler hatırlıyorsunuz?

Gazilik madalyamızı almadık. Tören gerçekleşti bazı kişilere madalyaları verildi ama bize verilmedi. Bu yüzden törene de katılmadık. Ama eğer ben katılsaydım protesto etmek için siyah elbise giyecektim. Verilecekse toplu verilsin niye ayırıyorlar ki.

20) Harekâttan sonra gazi arkadaşlarınızla bir araya geldiniz mi?

Çoğu arkadaşımızla hala görüşüyoruz. Şu an bulunduğumuz gaziler için oluşturulan bu dernekler sayesinde de tanıştığımız gazi arkadaşlarımız oldu.

21) Gelecek nesillere aktarmak istediğiniz herhangi bir şey var mı?

Bugün bir savaş çıksa bunu subaylarda söylüyorlar, gelecek nesiller hiçbir şey yapamaz. Bugün aynı Kıbrıs Savaşı gibi bir savaş olsa elimiz kolumuz bağlı. Eskiden biz okula gidiyorduk babalarımız hocalara “eti senin kemiği benim” derlerdi. Şimdi öyle bir şey yok. Eski nesil insanları arıyoruz ve artık eski toprak yok.

22) Son olarak söylemek istediğiniz bir şey var mı?

Son olarak söyleyeceklerim, Kıbrıs gazilerine ayrımcılık yapıyorlar. Ben ayrımcılık olmamasını istiyorum. Tüm gazileri aynı kefeye koymalarını istiyorum. Bu sıralar Kıbrıs gazilerini yok gibi görüyorlar, değer vermiyorlar, biz eski olduğumuz için unutulduk gibi bir şey. Burada zaten üç yüz tane gazi vardı ve yüz elli kişi kaldık. Zamanla yitiyoruz. Adam öldükten sonra sen madalya versen, Tekirdağ’ı versen, Kıbrıs’ın hepsini versen ne olur ki, kendisi göremedikten sonra madalya vermenin ne anlamı var ki. Senelerdir dernekler uğraşiyor bir türlü madalyaları eşit şekilde veremediler. Bizim söylediklerimiz hep sözde kalıyor.

Gazi Hasan BAYKARA⁹⁰

1) Kendinizi tanıtır mısınız? Nerede ne zaman doğdunuz? Mesleğiniz nedir, eğitim durumunuz nedir?

1953 yılında Tekirdağ Osmanlı Köyü’nde doğdum. Mesleğim çiftçilik, ilkokul mezunuyum.

2) Kıbrıs Barış Harekâtı’na katılırken ne kadar sürelik askeriniz? Rütbeniz ne idi ve rütbeniz de herhangi bir değişiklik oldu mu?

Harekâta katılırken bir senelik askerdim. Askere 20 Temmuz 1973’te gitmiştim. Motorcu erdim. Daha sonra da rütbemde herhangi bir değişiklik olmadı.

⁹⁰ Gazi Hasan Baykara ile 05.11.2020, saat 11.30’da Türkiye Gaziler Muharip Derneği Temsilciliği’nde yapılan görüşme

3) Harekât sırasında birliğiniz hangisiydi? Komutanlarınız kimlerdi hatırlıyor musunuz? Komutanlarınızla diyaloglarınız nasıldı?

Birliğim Mersin Çıkarma Birliği'ydi. Komutanlarımdan Gemi Komutanı Ahmet Er, Astsubay İhsan Doğan, Motor Astsubayı Remzi Ecel'i hatırlıyorum. Komutanlarımızdan hiçbir sıkıntımız yoktu, bize iyi davranıyorlardı.

4) Harekâta katılacağınızı nasıl öğrendiniz? Gönüllülük esas mıydı?

Acemi birliğim İskenderun'du. İskenderun'dan Mersin'e çıkarma birliğine geldik. Birliğimizde bir askerî topluluk vardı. Birlikler arabalar hepsi birliğe gelmişlerdi. Biz arkadaşlarla kendi kendimize büyük bir tatbikat olduğunu düşünmüştük. Çıkarma gemisini bir gece öncesinden yükledik. Gece bizi kaldırdılar ve "Makarios'u kaçırmışlar" dediler. Cuma günü saat on bir buçuk on iki sıraları biz gemilerin hazırlığını yaptık ve hareket ettik. Limanın dışına denize doğru yola çıktık. Bayağı gittikten sonra komutan bizi topladı. Zaten gemi de dokuz askerdik. Komutan, "Mersin Limanı'ndan çıktığımızdan itibaren savaş başlamıştır" dedi. Daha öncesinden harekâta gideceğimiz bize söylenmedi, gönüllü olup olmadığımız sorulmadı. Komutan, gemi de Kıbrıs'a gittiğimizi bize söylediğinde çıkarma gemisinin havuzunda başka askerler ve uçaksavar şeyleri vardı. Onlar çıkarma yapacaklarından dolayı onlara söylemememi istedi. "Bu konu sadece sizin bilginizde olsun" dedi. Biz hepimiz tabi acemiyiz, başladık birbirimize bakışmaya. Yolda gidiyoruz, akşam olmaya güneş kavuşmaya başladı. Denizin içi her taraf gemi doldu, yük ve yolcu gemileri, ufak tankerler, bütün çıkarmalar denizin üstü sanki böyle şehir gibi oldu. Biz gece arkadaşlarla vardiya değişikliği yaptık. Müdür de vardı zaten. Bodrumlu bir arkadaş vardı bana, "Hasan ne zaman öleceğiz?" diyordu. Valla bu gece ölmezsek bize bir şey olmaz dedim. Tabi daha o zaman yirmi yaşındaydık çok gençtik. Neyse uyumuşuz vardiyayı başka arkadaşlara teslim ettik. Saat gece 04.00'de uzaktan uzağa top sesleri gelmeye başladı ama hava daha karanlıktı. Gemi gittikçe Girne'nin üzerine varmışız. Sonra batıya doğru yöneldik, gemi oraya çıkarma yapmaya başladı. Hala daha ateş sesleri ve makinalı tüfeklerin takırtıları geliyordu. Bize bir şey yapılmadan biz de çıkarmamızı yaptık ve tekrar geri dönüp ertesi gün Mersin'e geldik. Tekrar tekrar gidip geldik. Yani Kıbrıs'a devamlı olarak o zaman içerisinde 14 sefer gidip geldik. Kıbrıs'a asker, yük, tank vs. taşıyorduk.

5) Kıbrıs'a nereden hangi vasıta ile hareket ettiniz, yolculuk ne kadar sürdü ve yolculuk nasıldı?

İlk yolculuğumuz on dört on beş saat sürdü. Şimdi Allah için o an giderken oraya gidene kadar korktuk. Ama giderken takırtıyı, silah seslerini duyunca

insanın aklına bir daha korku morku gelmiyor. “Komutanımız siz yeter ki size söylenen vazifeleri yapın, amirlerinize karşı gelmeyin, size söylenen emirleri yerine getirin” diyordu. Biz de onları yapmaya çalıştık ve yaptık.

6) Kıbrıs’a girişiniz nasıl ve nereden oldu? Sizi kimler karşıladı?

Kıbrıs’a girişimiz çıkarma yapılan yerden oldu ama neresiydi hatırlamıyorum. Çıkarma yapılırken ben geminin üzerindeyken orada kahverengi elbiseli insanlar vardı. Oranın askerleriymiş. Hatta ben komutana bunlar kim esir mi diye sordum. Komutanım da bunlar “Kıbrıs’ın Türk askerleri yani mücahitleri” diye cevap verdi. Biz çıkarma yaparken bize yardım ediyorlardı, sahilde mermi sandıklarını filan taşıyorlardı.

7) Harekâta ne kadar süre bulundunuz?

On dört defa Kıbrıs’a gidip geldik. Bir sefer gidişimiz de dokuz gün kaldık, diğer bir gidişimizde de on bir gün kaldık, orada gemi ile nöbet tuttuk.

8) Harekât sırasında ailenizle iletişime geçebildiniz mi? Geçti iseniz nasıl iletişim sağladınız?

O zamanlar teknoloji daha geriydi. Yani Mersin’den Tekirdağ’a bir telefon yazdırıyorduk beş altı saatte çıkıyordu. Biz de boş zamanımız da mektup yazdık. İlk Kıbrıs’a geri dönüşümüz de oradaki arkadaşlara mektupları verip bunları atın dedik. Mektup köye gitmiş, benim babam yoktu, amcama ulaşmış amcam ağlamış o ağlayınca komşular “Hasan öldü herhalde” demişler. Kıbrıs’tayken zaten hiç iletişime geçemedik.

9) Harekât sırasında hiç çatışmada bulundunuz mu?

Biz çıkarma yaparken takırtı, silah sesleri devam ediyordu. Biz Kıbrıs’a çıkarmayı 20 Temmuz Cumartesi günü yaptık. Çıkarma yaptığımızın ertesi günü yani 21 Temmuz Pazar günü sabah Mersin’e geldik. 22 Temmuz’da tekrar çıkarma yaptığımız da yukarıdan bize top geldi. Gemiden baktığımda minare gibi suyun sessizce yukarıya doğru çıktığını gördüm. Suyu görünce Karacabey Astsubaya, denizaltının geldiğini bizi batıracağını söyledim. Astsubayım da “oğlum ne denizaltısı, o toplar karşıdaki dağın arkasından geliyor” dedi. Ben orada Allah’ın bizi koruduğuna gözlerimle şahit oldum. Yanımıza arkamıza, sağımıza, solumuza, her tarafımıza toplar düşüyordu. Orada beş gemi bulunuyorduk. Önümüzde 109 gidiyor biz 111’dik. 109’a geri dön diye emir gelmiş. Komutan da “o gemiyle nereye kaçırıyorsun” diye bağıriyordu. Bize de dönün diye emir gelmiş bizde geriye döndük. Toplar sağımıza solumuza her tarafımıza düşüyor ama bize gelmiyordu. Ben o anda Allah’ın bizi koruduğuna gözlerimle şahit oldum. Ondan sonra denizin açığına çıktık ve bize dürbün verdiler. İki tane bizim uçaklarımızdan geldi. Biz dürbünle bakarken uçaklardan bir tanesi batıya doğru gitti diğer uçak da yukarıya doğru çıktı ve birden aşağıya doğru düşmeye başladı. Sonunda

uçak takla atarak aşağıya düştü. Bizde bir uçağımız vardı o da düştü diye söylenirken bir yalaz, ateş çıktı ve uçak çıktığı yere kadar tekrar dikildi sonra bastı gitti. Yarım veya bir saat kadar sonra çıkarma yapabilirsiniz diye bize haber geldi. Bu olay harekâtın üçüncü gününde yaşandı ve o gün Kıbrıs'ın tüm dağları yanıyordu. Her yer ateş ve dumandı.

10) Harekât sırasında silah kullandınız mı? Teçhizatınız nasıldı?

Ben motorcu er olduğum için hiç silah kullanmadım. Ama gemi olarak kullanan makineciler vardı.

11) Harekât sırasında iklim şartları nasıldı? Sizi engelleyen bir hava durumu oldu mu?

Havalar aşırı derecede sıcaktı. Temmuz sıcaklığı vardı. Yastıklarımız bile kir içinde kalıyordu. Banyo bile yapmaya fırsatımız olmuyordu. Sürekli Mersin'e gelip gidiyorduk. O dönemde seksen beş kilodan elli iki kiloya düştüm. Harp bittikten sonra tartıldığımda elli iki kiloya düşmüş bir deri bir kemik kalmıştım. Uyku uyumuyor, devamlı yolculuk yapıyorduk. Giderken yolculuğumuz on iki on üç saat sürüyor sonra tekrar on iki on üç saat geri geliyor bu şekilde yük taşıyorduk.

12) Harekât sırasında yiyecek ve içecek durumunuz nasıldı?

Yiyecek ve içecek konusunda hiç sıkıntı yaşamadık. Gemide aşçımız vardı. Kuru kumanya aldığımız zaman aşçımız her çeşit yemeği yapıyordu.

13) Temizlik ihtiyaçlarınızı nasıl karşılıyordunuz?

Üstümüz başımız, saçımız sakalımız çok kirliydi. Komutanımız çok titizdi ama harp olduğu için bize hiçbir şey demiyordu.

14) Kıbrıs Türkleri ile hiç temasınız oldu mu? Size karşı davranışları nasıldı?

Nöbetteyken bazen sahile çıkıyorduk. Bize çok hoş bakmıyorlardı. Tabi iyi olanlar da vardı. Bir kere gemiye karayollarından bir şoför geldi. Adam "biz sizi kaç senedir geleceksiniz" diye bekliyoruz diyerek ağladı. Tabi çeşit çeşit insan var.

15) Kıbrıs Türklerinin Rumlar ile ilgili düşünceleri nasıldı?

Orada Türklerle de konuştuklarımız oldu. Kimisi Rumlardan kız almış kimisi onlara kız vermiş. Bu şekilde olanlara, Rumlar bir şey demiyorlarmış. Ama akraba olmayan sadece Türk olanları baskı altında tutuyorlarmış. Rumlardan kız alıp verenler zaten asimile olmuşlar. Artık onlar da Rumlaşmış gibiler. Onlar bize onların rahatını kaçırdık gibi bir imaj veriyorlardı. Biz gelip onların rahatını kaçırmışız onlar durumlarından memnunlarmış.

16) Harekât sırasında başınızdan geçen ve unutmadığınız bir an yaşadınız mı?

İkinci Harekâtta iki tane gemi Mersin'den çıkıp Taşucu'na geldik. Ama öyle bir deniz vardı ki rüzgârdan göz gözü görmüyordu. İskeleye halatları bağladık, bağlarken gemi sallanıyordu. Gemiye bir dağın eteğine kuytu bir yere çektiler. Oraya rüzgâr pek vurmuyordu ve orda dalga da yoktu. Saat 12.00'de İkinci Harekât başlamıştı. Turan Güneş, "Ayşe tatile çıksın" demiş. Ondan sonra dediler ki İkinci Harekât başladı. Biz yol alarak denize çıktık ama göz gözü görmüyordu. Girne'nin karşısına geldiğimizde önümüzdeki gemiyi zor görüyorduk. Her yer toz duman, battık batacağız derken beş saat böyle geçti. Gemiler patladı. Bizim Türk yapıları vardı. Bir tane de İngiliz yapısı vardı ama ona bir şey olmadı. Bizim Türk yapıları, uzun gemilerdi. Altmış beş metre uzunlukta, on bir buçuk metre genişlikteydiler. Gemi uzun olunca başları da sivri değil, genişti ve dalgalar da vurdukça daha da sallanıyordu. Gemide asker yoktu ama iki tır cephane yükü vardı. Beş saat denize ve rüzgâra karşı öyle bir korku atlattık.

17) Harekâtın sona erdiğini nasıl haber aldınız?

Harekât devam ederken ateşkes edildiğini duyduk ama biz yine ateşkesten sonra gidip gelmeye devam ettik. Biz devamlı yük götürüp geliyorduk aynı zamanda orada nöbet de tutuyorduk. Kış aylarında da aynı şekilde devam ediyorduk. Bir de akın gemisi diye bir gemi vardı o bizi halatlarla yedeğine alıp getiriyordu. Çünkü çıkarmalar ufak ve altları da düz değildi dalgaya çok dayanamıyor ve yük olmazsa sağa sola yatmaya başlıyordu. Ancak akın gemisinin yedeğinde gelebiliyorduk.

18) Türkiye'ye nasıl ve hangi vasıta ile döndünüz? Nasıl karşılandınız?

12 Şubat 1975'te tezkereye diye geldik. Ailemiz sevinçle karşıladı.

19) Harekâtтан sonra ruh haliniz nasıldı?

Ruh halim iyiydi bir sıkıntı yaşamadım. Ama birkaç sene önceye kadar anlatırken bir hırslanma oluyordu.

20) Gazilik madalyamızı aldınız mı? Tören hakkında neler hatırlıyorsunuz?

Bu sene yani 2020'de aldık. Çok geç kalınmış kır beş sene sonra alınmış bir madalyaydı. Biz oraya bizim memleketimizin adına gitmemize rağmen madalyalarımızı Kıbrıs verdi devletimiz vermedi.

21) Harekâtтан sonra gazi arkadaşlarınızla bir araya geldiniz mi?

Evet. Birbirimize gidip geldiğimiz ve telefonla da görüştüğüm arkadaşlarım var. Özellikle de Muharip Gaziler Derneklerimiz sayesinde bir araya gelebiliyoruz. Dernekler bizleri bir araya getiriyor ve birbirimizi görmemizi

sağlıyor. Aynı zamanda dışarıda çarşıda görsem gazi olduğunu bilmediğimiz farklı gazi arkadaşlarımızla da tanışmış oluyoruz.

22) Gelecek nesillere aktarmak istediğiniz herhangi bir şey var mı?

Harekât oldu. Allah da bize nasip etti gittik ve geldik. Bu herkese nasip olmaz. Gazilik onurlu bir şey, tabii devlette itibar gösterdiği zaman, yemek bile verdiği zaman biz oraya sevinçle gidiyoruz. Rahmetli İnönü bile maaşını almak için giderken onurlu durmuş. Biz de şimdi gazilik maaşımızı almaya giderken içimizde bir sevinç ve onur duyuyoruz. Son olarak Rabbim kısmet etti gittik ve geldik diyorum.

Gazi Ali Rıza AÇIKGÖZ⁹¹

1) Kendinizi tanıtır mısınız? Nerede ne zaman doğdunuz? Mesleğiniz nedir, eğitim durumunuz nedir?

Ben, Kıbrıs Gazisi Emekli Kıdemli Başçavuş Ali Rıza Açıkgöz.1946 yılında Aydın'da doğdum. 1965 yılında astsubay olarak mezun oldum. Türkiye'nin çeşitli il ve ilçelerinde görev yaptım. Emekli astsubayım. Yüksekokul mezunuyum. 20 Temmuz 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı'na nasip oldu katıldım. Harekâta katılırken evliydim ve 4 yaşında bir oğlum vardı.

2) Kıbrıs Barış Harekâtı'nda birliğiniz hangisiydi? Komutanlarınız kimlerdi hatırlıyor musunuz? Komutanlarınızla diyaloglarınız nasıldı?

Birliğim Ankara'da Çankaya'da köşkün tam arkasındaydı. O birliğimiz 1984'ten sonra taşındı. Benim Komutanım Çağatay Titiz idi. Bir de ben vardım.

3) Kıbrıs Barış Harekâtı'na katılacağınızı nasıl öğrendiniz? Katılma konusunda gönüllülük esas mıydı?

Bize "hazırlanın yarın sabah gidiyoruz" denildi. Ama bunu sadece bölük komutanım ve ben biliyordum. Biz eğitime gideceğiz, havadan malzemeleri hemen atıp geleceğiz diyorduk. Oysaki öyle söylediğimiz kadar kolay olmadı. Sabahleyin alarm verip görev başı yaptık.

4) Kıbrıs'a nereden hangi vasıta ile hareket ettiniz, yolculuk ne kadar sürdü ve yolculuk nasıldı?

Biz Kıbrıs'a harekât alanındaki birliklerin ihtiyaçlarını karşılamak için gittik. Birlikler çıkarma yaptıklarında üstlerinde üç günlük kısa yükleri vardır ve bunların tamamlanması gerekir. Biz bu malzemelerin üç gün sonra değil de bir gün sonra tamamlanmasını yapabilmek için 21 Temmuz'da Ankara'dan on yedi uçak olarak Kıbrıs'a hareket ettik. Malzemeleri harekât alanında

⁹¹Gazi Ali Rıza Açıkgöz ile 05.11.2020, saat 12.30'da Türkiye Gaziler Muharip Derneği Tekirdağ Temsilciliği'nde yapılan görüşme.

belirlenmiş olan bölgeye attık ve geri döndük. Ertesi gün tekrardan yine aynı şekilde oranın ihtiyaçlarına göre malzemeleri yükleyip aynı şekilde gidip geldik. Bizim görevimiz bu şekildeydi. Yolculuklar iki saat on dakika sürüyordu. Kıbrıs'ın üstüne Girne'ye vardığımızda Ruamların roketatarları, top mermileri ile karşılaşıyorduk. Bizim uçakların kapı ve pencereleri açıldı ve malzemeleri oralardan atıyorduk. Kıbrıs'a gidip Girne'ye vardığımızda Girne'nin üzerinde barut kokusunu duydum. Siz hatırlamazsınız eskiden "Ortadoğu'dan barut kokuları geliyor" diye bir tabir vardı. Savaşa girdiğimizi biz orada anlamıştık. Yukarıdan Akdeniz'i ve Girne Limanı'nı görüyorduk. Beşparmak Dağları'nın üzerindeyken uçağı yirmi üç yerinden mermiler delmişlerdi. Ufak tefek mermi yarası uçağı düşürmez, ufak çaplı mermi zararları benzin deposuna gelse uçak kendi kendini tamir eder. Motora zarar verse pervaneyle de gider ama ikisine birden bir şey olsa olay değişir. Malzemeleri atıp dönüşlerde pilotlar da dâhil uçakta sevinçli şekilde dönüyorduk. Görevini başarmanın mutluluğu oluyordu. İki günde 114.000 mühimmat attık. Sonra ateşkes oldu. Üçüncü gün "Kıbrıs'a göndermek üzere bir uçak dolusu sigara paketleyin" dediler. Asker için harekât alanında sigara önemli tabi. Biz sigaraları uçağı yüklerken sigaraları Mersin'den gemi ile gönderdiler. Uçak ile göndermek daha maliyetliydi.

5) Paraşüt atlayışınız var mı?

Paraşütçülüğüm de var. On yıl paraşütçülük yaptım. Dört yüz seksen beş paraşüt atlayışım var. Renkli bir meslek ve hayatım oldu. Gayet memnundum. Rabbim devletimize, milletimize zeval vermesin. Bunlar büyük bir nimettir. Allah korusun savaş iyi bir şey değil. Biz o zaman elli yıl savaş deneyimi olmayan bir ülkeydik. Kurtuluş Savaşı'ndan sonra savaş görmedik. O, bu ülke için ağır bir yükü. Ülkemizi, benim tahminimce elli yıl geriye götürdü. Hiç kolay bir durum değil, varlıklarımızı bitirdik. Kıbrıs'a otuz 9.000 asker çıktı. Onları oraya götürmek ve savaş süreci çok zordu.

6) Gazilik madalyanızı aldınız mı, törenle ilgili neler hatırlıyorsunuz?

Madalyamı geçen yıl herkesle birlikte aldım. Çok duygulu anlar yaşadık. Madalyamızı sayın valimizden aldık. Madalyayı Kıbrıs Hükümeti verdi. Arkadaşlar neden bizim devletimiz vermedi diyorlar. Biz oraya savaş için değil barış için gittik. Aksi takdirde diğer dış ülkelere karşı ters durum olabilir. Oradaki vatandaşlarımızın haklarını koruduğumuzu zannediyorum. Onların rahatlıkla geçinebileceği yerleri sınırladık ve geldik.

7) Gelecek nesillere aktarmak istediğiniz herhangi bir şey var mı?

Toplum gaziyi tanımıyor. Toplumumuzun bu konuda bilinçlenmesi gerek. Biz geçen yıl bir faaliyete başladık ama pandemi nedeni ile devam

edemedik. Anaokullarına, ilkokullara, ortaokullara gazi tanıtımı diye bir faaliyet gerçekleştiriyorduk. Gazi deyince toplumun aklına, kolu kopan, bacağı kopan gibi kişiler geliyor. Hâlbuki bu gazilerimiz olmasa bu savaşı kaybederiz, kaybetmiş sayılırız. Eli kolu ayağı kopan kişinin savaşabilmesi mümkün mü? Bizim sakatlığımız dışarıdan görünmüyor, bizim sakatlığımız beynimizde, beynimize bıraktığı izlerde. Bizi çok görüyorlar. Gazilerin haklarına laf atanlar da var. Son olarak söylemek istediğim, gazisi olmayan bir ülke olmaz.

Gazi Şaban KIRBAŞ⁹²

1) Kendinizi tanıtır mısınız? Nerede ne zaman doğdunuz? Mesleğiniz nedir, eğitim durumunuz nedir?

İsmim Şaban Kırbaş. Tekirdağ Malkara'da doğdum, emekli astsubayım. Harekâta katılırken bir haftalık evliydim. Eşim Almanya'da çalışıyordu. Evlendikten sonra benim tayinim Ağrı Doğu Beyazıt'a çıktı. Doğu Beyazıt'a gidip bir ev tutup hanımı oraya götürecektim fakat bir hafta gibi kısa bir süre sonra Kıbrıs Harekâtı nedeniyle yirmi dört saat süreyle Bolu Komando Tugayı'na katılma emrim geldi. Apar topar Kıbrıs Harekâtı'na katılmak üzere Bolu Komando Tugayı'na katıldım. Harekâta katıldığımdan ailemin haberi yoktu, o zamanki haberleşme koşullarından dolayı kendilerine hiçbir şekilde bilgi veremedim. Ancak bir ay geçtikten sonra kendilerine mektup yazarak durumu bildirebildim. Tabi onlara sürpriz oldu. Eşim tekrar Almanya'ya döndü. Ben de bir yıl boyunca Kıbrıs'ta görev yaptım. Bir yıl sonra da tekrar Bolu Komando Tugayı'na döndüm. O zaman ailem geldi ve ailemle o şekilde buluşabildik.

2) Kıbrıs Barış Harekâtı'na katılacağınızı nasıl öğrendiniz? Katılma konusunda gönüllülük esas mıydı?

Kıbrıs Barış Harekâtı'na Bolu Komando Tugayı, 2. Komando Birliği'nden katıldım. Bizim birliklerimiz Kıbrıs'a helikopterle gittiler, 20 Temmuz sabahı Kıbrıs'a indik. Gönüllü olarak değildi. Ben 1971 yılında mezun oldum. Zaten biz okuldan mezun olduktan sonra bizden başlayan dönemde benimle mezun olanlar ve bizden başlayan subay ve astsubayları 19 saat komando kursuna tabi tuttular. 1974 yılında bu harekât patlak verince de bu eğitimi alan komando kursu gören subay ve astsubayları 24 saat tayin ile komando birliklerine görevlendirdiler. Talimat direkt geldiği için burada gönüllülük esas değildi. Bizde talimata uyarak, seve seve o görevi yerine getirdik.

⁹² Gazi Şaban Kırbaş ile 07.11.2020 tarihinde saat 16.00'da kendi ofisinde yapılan görüşme.

3) Kıbrıs'a nereden hangi vasıta ile hareket ettiniz? Yolculuk ne kadar sürdü ve yolculuk nasıldı?

Ben harekât emrini Doğu Beyazıt'taki birlikte aldım. Oradaki birlik komutanları nereye gideceğimi biliyorlardı ama ben tam olarak nereye gideceğimi bilmiyordum. Bana sadece yirmi dört saat içerisinde Bolu Komando Tugayı'na Ankara'dan katılmam emredildi. Ben oradan otobüsle Doğu Beyazıt, Ağrı, Ağrı'dan da Ankara'ya geçtim. Birlik gittiği için ben birliğe yetişemediğimden dolayı kendim oradan yine aynı şekilde otobüsle Mersin'e gidip birliğin yerini sordum. Birliğimin şu an Taşucu'nda olduğunu söylediler bende taksi tutarak Taşucu'na geçtim ve böylelikle katılımım oldu. Kıbrıs'a helikopterle Mersin Taşucu'ndan geçtim. Bolu Komando Tugayı Kıbrıs'a helikopterle geçti. Kayseri Hava İndirme Tugayı da paraşütle geçtiler, diğerleri de muhtelif araçlarla yani gemiyle gittiler. Üzerinden çok uzun zaman geçtiği için yolculuğun ne kadar sürdüğünü hatırlayamıyorum.

4) Yolculuk esnasında neler hissettiniz, neler düşündünüz?

Biz komando kursu gördüğümüz için ister istemez kendimize duyduğumuz özgüvenle, ne olursa olsun bizim başaracağımızı bildiğimiz için kafam da sadece görevim vardı. Ben Büyük Birlik Personeli olarak manga komutanı olarak görev yaptım, her helikoptere bir manga yerleştirdim. Biz gayet rahat gittik görevimizi de seve seve yaptık.

5) Harekâta aileniz ile iletişime geçebildiniz mi? Geçti iseniz nasıl iletişim sağladınız?

O günkü haberleşme zorluğu nedeniyle sadece çok sonraları bir mektup yazabildim ve babamdan bir mektup alabildim.

6) Harekât sırasında çatışmada buldunuz mu?

Evet, bilhassa harekâtın en can alıcı noktası, 20 Temmuz akşamı Rumların komando birliği ile karşılaşma hadisesi oldu. Bizim Bolu Komando Tugayı'mız Beşparmak Dağı'ndaydık. Orada Rumların komando birliğinin geçişi sebebiyle büyük bir kargaşa ve karışıklık oldu. Zaten en çok şehit olayı da orada gerçekleşti ve ben de bizzat çatışmada buldum. O kadar zor bir olay ki, gecenin karanlığında göz gözü görmüyor. Gündüz her şey çok farklı gece çok farklıdır. Sadece alev görüyorsun. Namludan çıkan ateş neredeyse sen de oraya ateş ediyorsun, yerine göre dostu mu ateş ettin düşmana mı tam olarak bilmek mümkün değil. İlk defa gittiğin bir yerdesin ve değişik bir yere gidiyorsun, ilk gittiğin günün gecesinde de bu şekilde bir çatışmaya giriyorsun durum bundan ibaretti. En zor gecemiz o gün yaşandı, çatışmaya girdik. Ondan sonraki günlerde yine çatışma devam etti ama ilk geldiğimiz andaki çatışmanın heyecanı çok başkaydı. Çünkü bilmediğimiz

bir topraktaydık. Kıbrıs'ın Mukavemet Teşkilatı vardı, yani Kıbrıslı Mücahit Teşkilatı, Doğruyol Kalesi'nde görevli birtakım diyebiliriz. Birtakım kadar var diyebiliriz. On sekiz veya yirmi kişi kadar Kıbrıslı Mücahitler bulunuyorlardı. Çatışma günü Rum Komanda Birliği geçerken Kıbrıslı mücahitleri yakalamışlar ve öldürmüşler. Hepsinin feci şekilde ölümlerini gördüm. Hepsini öldürmüşler kayalardan atmışlar hiç sağ bırakmamışlar. Onları parça parça gördüm hiç unutamıyorum. Çok acı bir olaydı. Çatışmalar diğer günler peyderpey devam etti. Rumların karşı tepede mevzileri vardı. Mevzileri çok kuvvetliydi. Türklere mevzi yapamamışlar diye çimento dahi vermemişler. Rumların kendi mevzileri çok iyiydi. Çatışmalar ateş edilerek devam etti ama bakıldı ki çözüm bulunamıyor askerî uçaklardan yardım istendi. Başka türlü bizim çıkmamız da mümkün olamazdı çünkü çok yüksek bir dağ vardı. Karşılıklı olarak ateş devam etti ama sonuç alınamadı. Uçaklar geldi. Hava Kuvvetleri'nden subaylar da vardı. Askerî uçaklarımız napolyon dediğimiz yangın bombalarını attılar. Yangın haftalarca sürdü. Çatışmalar böyle peyderpey bir hafta on gün sürdü. Daha sonra Dışişleri Bakanı'nın Londra'da yapılan görüşmelerde anlaşmazlık çıkınca Ayşe tatile çıksın işareti üzerine İkinci Barış Harekâtı başladı. İkinci Harekâta Larnaka'dan askerî ve sivil araçlarla Lefke'ye yani batı istikametine gittik. Yol boyunca arada bir çatışmalar çıktı. Biz ana istikametimiz olan Lefke'ye geldik ve birliğimiz orada savunmaya geçti. Bizi daha ileriye göndermeyip durdurdular. Çünkü orası İngiltere'ye aitti. Biz bir süre orada kaldık. Daha sonra bizim Kıbrıs'ta sürekli kalacağımız yer olan kışlalar belirlendi biz de oralara döndük. Bizim birliğimiz, daha önce Rumların kalmış olduğu Kutsoveni kışlasına yerleştik. Kutsoveni kışlasının ismi daha sonra Yılmazköy olarak değiştirildi. İçerisinde kilise bulunan kare şeklinde bir kışlaydı. O kışlada bir yıl kaldım. Orada ilk zamanlar baskına uğramamak için emniyet üzerinde yerlerimizi alıp bekledik. Orada hiç unuttuğum ölü insan kokusu vardı. O kokuyu hiç unutamadım.

7) Harekât sırasında nasıl silahlar kullandınız? Teçhizatınız nasıldı?

Bize ilk anda *thompson* diye tabir ettiğimiz kısa namlulu bir silah verildi fakat *thompsonun* ateş kabiliyeti hem az hem de ateş ettiği zaman alevi çok çıkaran bir silah, o bizim için sakıncalıydı çünkü bulunduğumuz yeri belli ediyordu. O zaman G3 piyade tüfeği yeni çıkmıştı. Silahlı Kuvvetleri bizim askerlerimize G3 piyade tüfeği verdi. Bende asker olarak onu kullandım. Çünkü yeni silahtı, *thompson* eski Amerikan silahtır.

8) Harekât sırasında Rumların silah ve teçhizatları nasıldı?

Rumları ben şu şekilde görmüş oldum. Rumlardan ölenleri gördüm, Rumlarla karşı karşıyaydık onlar bir tepede biz bir tepedeydik. Bize göre değişik silahları vardı onlar da tabii çok modern silahlar değildi.

9) Komutanlarınız kimlerdi hatırlıyor musunuz? Komutanlarınızla diyaloglarınız nasıldı?

Binbaşı Cemal Eruç var daha sonra general oldu. Silahlı Kuvvetleri tarafından bilinen tanınan ve sevilen bir generaldir. Bölük Komutanım Haluk Üstügel var. Onlar yakinen tanıdığım insanlardır. Orada tabi herkes birbirini tanıyor.

10) Harekâta yara aldınız mı arkadaşlarınızdan yaralananlar ya da şehit düşenler oldu mu?

Hayır, yara almadım, ama yaralanan ve şehit düşen arkadaşlarım oldu. Devre arkadaşlarımdan iki kişi şehit düştü. İsimleri, Muammer Karaağaç, memleketi Çankırı'ydı. Aynı birlikte görev yapıyoruz ama hemen yanımda değildi. Zaten gece karanlığında fark edemiyorsunuz, sabah öğreniyoruz şehit olanları. Ahmet Pekdemir diye bir arkadaşımız daha şehit oldu. Memleketi Çorum'du. Cemal Yurdumgüzel şehit düştü. Üç arkadaşımız da astsubaydı. Yine Tekirdağ'dan da bir askerimiz şehit oldu.

11) Kıbrıs'ta ne kadar süre buldunuz?

Kıbrıs'ta bir yıl buldum, 20 Temmuz 1974'te gittim, 25 Temmuz 1975'de geri döndüm. Kıbrıs'ta bulunduğum bir yıl içerisinde Bolu'ya bir defa bir aylığına gelip gitmişim. O zaman asker takviyesi oluyordu. Bizde o bir ay içerisinde Bolu'daki askerlere Kıbrıs'taki şartlara göre eğitim vermeye geldik. Bunu sadece biz değil herkes yapıyordu. Üç dört ayda bir bu şekilde eğitim veriliyordu ve eğitim alan askerler Kıbrıs'a geliyordu. Bize de sıra geldi Türkiye'ye gelip eğitim verdik. Daha sonra askerleri otobüslerle Mersin'e oradan da Magosa Limanı'na çıkardık. Askerlerle birlikte askerî gemiye bindik.

12) Temizlik ihtiyaçlarınızı nasıl karşılıyordunuz?

Yerleştiğimiz kışla daha önceden askerî amaçlı kullanıldığından dolayı temizlik için uygun yerler vardı. Çok mükemmel olmamakla birlikte idareten orayı kullanıyorduk.

13) Kıbrıs Türkleri ile hiç temasınız oldu mu? Size karşı davranışları nasıldı?

Biz hafta sonları izne çıkıyorduk. Bu süre içerisinde sürekli temas halindeydik. Onlar bize çok iyi davranıyorlardı. Geldiğimizden çok memnunnlardı. Hatta bize fazlaca iyi davrandılar, biz onlarla yeteri kadar ilgilenemedik.

14) Harekât sırasında başınızdan geçen ve unutamadığınız bir an yaşadınız mı?

Kıbrıs'a çıktığımız ilk geceki yaşadığımız çatışmayı ve oradaki ölü insan kokularını hiçbir zaman unutamadım. Bir de Kıbrıs Türklerinin bize çok iyi davranmalarını unutamıyorum.

15) Türkiye'ye nasıl ve hangi vasıta ile döndünüz? Nasıl karşılandınız?

Artık ailemizi çok özlemiştik. Dönerken gemi ile döndük benim döndüğüm gemi çok lüks bir gemiydi. Mersin'e gelip oradan da görev yerim Bolu'ya geçtik. Döndüğümüz de tugay arkadaşlarımız bizi törenle karşıladılar. Tabi o karşılama beni çok mutlu etti, çok duygulandım.

Benim annem ve babamda çok duygusal insanlar. Babam benim oradan gönderdiğim mektubu her okumasında duygulanır ve ağlar. Babam onlara Kıbrıs'tan yazdığım mektubu herkese okuttu.

16) Harekâttan sonra ruh haliniz nasıldı?

Benim psikolojimi olumsuz yönde etkileyen bir durum olmadı. Ama psikolojisi bozulan çok arkadaşım var. Tabi bu kişiden kişide de kişiye değişiyor. Bunda benim özellikle komando eğitimi almam en büyük etkenlerden birisidir. Eğitim alınca tam anlamıyla profesyonel bir asker oluyorsunuz.

17) Gazilik madalyanızı aldınız mı, törenle ilgili neler hatırlıyorsunuz?

Bundan çok kısa bir süre, beş altı ay kadar önce aldık. Tören güzel oldu, yine duygusal anlar yaşadık madalyamızı aldık ve mutlu olduk.

18) Harekâttan sonra gazi arkadaşlarınızla bir araya geldiniz mi?

Derneğimiz var oraya gidip bir araya gelebiliyoruz. Telefonlarla da görüşebiliyoruz, aynı zamanda gruplarımız da var.

19) Gelecek nesillere aktarmak istediğiniz herhangi bir şey var mı?

Gençlerimiz vatanımızı milletimizi sevsinler başka da bir şey istemiyoruz. Vatanına milletine bağlı, vatanını seven gençler istiyoruz. Birlik beraberlik olduğu sürece bizi kimse yıkamaz.

20) Son olarak söylemek istediğiniz bir şey var mı?

Hayatımıza bir şekilde devam ediyoruz. Gazi olduğumuzu gururla söylüyoruz. Orada görevde bulunup görevimizi yaptık. Gelmek de var kalmak da. Biz gazi olarak döndük.

Gazi Mustafa GÖDREN⁹³

1) Kendinizi tanıtır mısınız? Nerede ne zaman doğdunuz? Mesleğiniz nedir, eğitim durumunuz nedir?

Ben 1971 mezunu astsubayım. Şu anda emekliyim. Tekirdağ'da ikamet ediyorum. 20 Temmuz 1950'de Aydın Bozdoğan'da doğdum. 1974'te Kıbrıs Barış Harekâtı'na Kayseri Hava İndirme Tugayı ile beraber katıldım. Harekâta katılırken bekârdım.

2) Kıbrıs Barış Harekâtı'na katılacağınızı nerede nasıl öğrendiniz? Harekâta katılma konusunda gönüllülük esas mıydı?

Ben o sırada Kars Damal'daydım. Yıldırım mesajı emriyle Kayseri Hava İndirme Tugayı'na atamam yapıldı. Ertesi gün sabah Kayseri'ye hareket edip oraya katıldım.

3) Kıbrıs'a nereden hangi vasıta ile hareket ettiniz? Yolculuk ne kadar sürdü ve yolculuk nasıldı?

Kayseri'den ertesi günü sabah yani harekâtın birinci günü Mersin Ovacık'a hareket ettik. Harekâtın ikinci günü sabahta Mersin Ovacık'tan helikopterlerle Kıbrıs'a hareket ettik. 21 Temmuz sabahı helikopterlerle Boğaz bölgesinde Kanlıbaraj'a indik. Tam hatırlamıyorum ama yolculuk tahminen bir saat kadar sürdü. Biz haberlerde Kıbrıs'ta Makarios'un katliama başladığı, müdahale edileceğini filan duyuyorduk ama ben Kayseri'ye atanınca Kıbrıs'a gideceğimi bilmiyordum.

4) Kıbrıs'a girişiniz nasıl ve nereden oldu? Sizi kimler karşıladı?

Biz Mersin'de iken bize verilen bilgi de Kıbrıs'a ineceğimiz zaman bizi mücahitlerin karşılayacağı söyleniyordu. Biz helikopterle Kanlıbaraj Gönyeli'ye indik. Hava aşırı sıcak temmuz ayının sıcaklığı bizi karşılayan kimsede yoktu. Helikopterde bulunanlardan diğerleri askerdi. Aşağı yukarı on kişi kadardık. Ben astsubay olduğum için beni onların başına komuta kontrol için verdiler. Ben ekip komutanı gibi oldum. İndik, her yer toz duman, mermiler patlıyor. Ne olur ne olmaz mermi filan düşer diye hemen askerlere dağılın dedim. Belirli bir süre yürüdüktan sonra dere yatağı gibi bir yerde toplandık. O sırada Kıbrıslıların bas dediği küçük otobüsler geldi ve o otobüslerle toplanma bölgemiz olan Boğaz'a doğru gitmek için balara bindik ve yola çıktık. Yolda giderken farkında olmadan şoföre karşıdan araba geliyor çarpışacağız demişim. Orada trafik tersmiş ben bilmiyordum bunu duyunca da rahatladım. Sonra Boğaz'a gittik ve bizi topladılar. Tugay Komutan Yardımcımız Sami Konukoğlu vardı. Tam o sırada taburun bulunduğu yere havan mermisi düştü. Tabi biz ister istemez hepimiz

⁹³ Gazi Mustafa GÖDREN ile 08.11.2020, saat 15.30'da kendi evinde yapılan görüşme.

dağıldık. Sonra tekrar toplandık ve bize görev verildi. Bize akşam tank taarruzu var karşılanacak denildi. Tank taarruzu var ama elimizde tanka karşı kullanabileceğimiz sadece G3 piyade tüfeği var bir de rütbelilere verilen Amerikan malı *thompson* makinalı tabancaları vardı. Gece karanlıkta oturduk mevzii gibi bir şey yaptık ve o düzeni aldık. Fakat gece karanlığından korktuğumu ilk defa orada gördüm. Sabaha karşı ne olursa olsun uyku bastırıyordu. Askerin uyuduğunu fark ettim ve uyandırmaya çalıştım. Askerlerden birini uyandırabildim. Sabaha karşı önümde bir şey sallanıyordu. Bu ney diye merak ediyordum ateş edecek olsam birbirimizi vururuz diye edemiyordum da. Askeri ileriye bak bakalım ne varmış diye gönderdim. Ben de tetikte bekliyordum. Asker, “ağaç dalı sallanıyormuş komutanım” dedi ve beni bir rahatlama aldı. Bize tam “taarruz vakti” dediler. Araziyi de tanımyorduk bir de vakit geceydi. Geldik mevziye girdik. Mevzi dediğim de kazıp çukura girdiğimiz bir yerdi. Oraya girip sırt çantalarımızı da önümüze koyup bekledik. Ertesi gün tekrar toplandık. Beni Kurmay Başkanı yanına çıkardılar. Ben yirmi dört saat tayinle geldiğim için birliğim belli değildi. Beni Tugay Karargâh Bölüğü’ne verdiler. Burada bir karargâh varmış. Bana bir roketatar bir tane de asker verdiler. O gün orada durdum. Ben hareketi seven birisiyim. Baktım canım sıkıldı ertesi gün bölük komutanına ben burada durmam gidiyorum dedim. Tesadüfen bir devre arkadaşım geldi. Kendisi Kayserili Mehmet Erdoğan’dı. Onunla konuştuk, o benden önce buradaymış. Yirmi dört saatlik tayin ile gelme değil de buranın personeliymiş. Benim yerim belli olmadığı için bende onunla beraber tabura katıldım. Tabi ben oraya Kayseri’den teçhizatım eksik olarak gittim. Malzemede kalmamış, çelik başlık bile yoktu. Biz elbiseleri giydik. Bir tane de tabanca verdiler. Harekâta giderken çelik başlığın ve silahın olması gereklidir. Ben tabura katıldım. Orada Kıbrıslı Mücahitlerin açık kamyonetleri vardı. Kamyonetler Girne’den geliyormuş. Çık arabadan çelik başlık al dediler. Arabaya çıktım. Bir çavuş bir tane de onbaşı şehit olmuş cenazeleri de arabadaydı. Onların başlıklarını alacaktım ama cenazeler kan içindeydi ben de başlığı almadım. Neyse arkadaşlarla toplandık. İkinci Harekâta kadar Boğaz bölgesinde konakladık. İkinci Harekâta Magosa istikametine doğru başladık. Aynı bu şekilde devam ettik. Tabi bu sıralar da insanda bir tedirginlik korku oluyor. Rum tarafından bize toplarla ateş ediyorlardı. Artık merminin sesine alışmıştık. Mermi sesi keskin gelirse yakınıma düşeceğini tahmin edebiliyorduk. Bizim tam siper dediğimiz bir olay vardır. Böyle bir durumda merminin yakınıma düşeceğini anladığımızda hemen yatıp beklerdik daha sonra ayağa kalkardık. Onun bende kalıcı bir etkisi kaldı. O refleks bende hala var. Mesela bir ses olsa hemen eğiliyorum. Ya da bir şey yere düşecek olsa hemen kendimi yere

atasım geliyor. Bunlar başımızdan geçti. Yaralananları, şehit olanları, bocalayanları gördük. Magosa tarafında İngilizlerin Dikelya dedikleri bir üs vardır. Biz o üs bölgesine kadar yanaştık orada bekledik. Harekât sona erdi ateşkes oldu ateşkesten sonra bizi aldılar ve tekrar Boğaz bölgesine getirdiler. Boğaz bölgesinden sonra tekrar bizi Lefkoşa veya Boğaz'a bağlı olan Kırmı diye bir köy vardı oraya aldılar. Kırmı'da ikamet ettik. Önce Kırmı'daydık sonra Boğaz bölgesine geldik. Orada İngilizlerin eski kampları varmış. Orada binalar filan vardı biz o binaları kendimize göre düzenledik. Rahmetli oldu Tugay Komutanım Adnan Doğu Paşa vardı ve kendisini çok severdim çok kıymetli insandı. İkinci Harekâta o geldi. Hatta ilk terfimi de o, Kıbrıs Harekâtı'nda 30 Ağustos'ta tören yaptılar orada aldım. İlk önceki Tugay Komutanım da Sabri Evren'di.

Harekâtın bize kattığı şey birlik ve beraberlikti. Biz otobüsle çıktık Kayseri'den Mersin Ovacık'a gidiyorduk. Yakıt almak için durduğumuz yerlerde insanlar bizim arabalara biz de gelelim diye hücum ediyorlardı. Tabi o zaman biz vardık ancak bize bir şey olursa siz arkadan gelirsiniz dedik. Benim hoşuma en çok giden halkın birlik ve beraber olmasıydı. Ben orada o birlik ve beraberliği gördüm. O zaman halktan ve askerlerden çok büyük bir destek vardı. Yardımlar gönderiyorlardı. Hatta o zaman Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk bizden sigara içenlere Cumhurbaşkanlığı'na ait sigara göndermişti.

5) Komutanlarınız kimlerdi hatırlıyor musunuz? Komutanlarınızla diyaloglarınız nasıldı?

Şu anda hatırladığım tabur komutanımız Ömer Kocabıyık var. Ben yirmi dört saat tayinle bir de birliğe sonradan katıldığım için personelin çoğunu tanıımıyordum. Dolayısıyla askerleri de tanıımıyordum. Zaten orada rütbe de yoktu. Savaş anında rütbe kullanılmaz. Bunun nedeni de keskin nişancılardan korunmak içindir. Türkün Turan yüzbaşımız vardı. Atıf Yurdakul isminde bir teğmenimiz vardı. Onunla da Kayseri'de belli bir süre çalıştık.

6) Harekât sırasında ailenizle iletişime geçebildiniz mi? Geçti iseniz nasıl iletişim sağladınız?

Harekâta en zorlandığımız anlardan biri de haberleşme ve ikmaldi. Ailemle hiç iletişime geçemedim. Şimdiki gibi cep telefonu filan yoktu.

7) Kıbrıs'ta ne kadar süre bulundunuz?

Kıbrıs'ta altı, altı buçuk ay kadar kaldım. Kıbrıs'tan ilk çekilen bizim Hava İndirme Tugayı 2. Paraşüt Taburu'ydu.

8) Harekât sırasında siz ya da herhangi bir arkadaşınız yara aldı mı ya da arkadaşlarınızdan şehit düşen oldu mu?

Hayır. Sadece kendi devre arkadaşımın iki arkadaşım şehit oldular. Muammer Karaağaç memleketi Çankırı'ydı. İstanbul'da piyade sınıf okulunda beraber okuduk. Diğeri de ismi Ahmet, soyadını hatırlayamadım memleketi Çorum'du. Bizim devrelerimizden iki kişi şehit verdik

9) Harekât sırasında iklim şartları nasıldı? Sizi engelleyen bir hava durumu oldu mu?

Havalar çok sıcaktı. Sıcaklık ve yemek açısından çok zorlandık.

10) Harekât sırasında yiyecek ve içecek durumunuz nasıldı?

Havaların çok sıcak olmasından ve yemek açısından çok zorlandık. Biz kuru ekmekle idare etmek zorunda kaldık. Toplanma bölgesindeyken sırt çantalarımızı oraya bıraktırdılar. Çünkü harekât esnasında üzerimizde fazla ağırlık olmaması gerekiyordu. “Üzerinizde sadece mühimmat silah olacak” demişlerdi. Biz çantaları bırakıp Magosa istikametine doğru hareket ettik. Tabi eşyalarımızı sonradan bulduk, hatta o eşyalar hala bende durur. İkmal zamanında olmadığı için bulduğumuz Rumlardan aldığımız yemekler ve ekmeklerle idare ettik. Bir iki gün geçtikten sonra yemekler gelmeye devam etti. Bu savaşın geleneksel bir özelliği zor olmasıdır. Varsa üzerinde yiyeceksin yoksa arazide bulunduğunu yiyeceksin. Zaten komandonun özelliği de arazide bulunduğunu değerlendirmesidir. Kıbrıs'ta imbat denilen bir rüzgâr vardır. Denizden karaya doğru gece eser ve soğuk yapar. Sanki üzerimize nem yağıyormuş gibi olur ve insanı rahatsız eder. Paşaköy'e geldiğimiz bir gece konaklıyorduk. Gece serin, soğuk ne yapsam diye düşündüm ve üşümek için saman balyasını yanıma koyup komando bıçakları ile de kesip üzerimi örttüm. Sabah bir kalktım her tarafım toz olmuş. Saman tozu çok kaşıntıyormuş orada anlamış oldum.

11) Temizlik ihtiyaçlarınızı nasıl karşılıyordunuz?

Temizlik ihtiyaçlarımı gideremedim ve bitlendim. Çünkü toz toprak içerisindeydik. Temizliğimi ancak Kıbrıs'ta geldiğimde yapabildim. Ben altı ay yatakta yatmadım. Sedyede taşın üzerinde yattım.

12) Kıbrıs Türkleri ile hiç temasınız oldu mu? Size karşı davranışları nasıldı? İyi olanlar da vardı bize karşı iş yapanlar da vardı. Zaten genelde Kıbrıslılar bizim Türkiye'den gelenlere Karasakal diyorlardı. Kıbrıs Türkleri asimile olmuş geleneklerine çok bağlı değillerdi. Çünkü İngiliz yönetimini görüp ve arkasından da Rum yönetimini görmüşlerdi.

13) Rum halkı ile hiç temasınız oldu mu?

Evet oldu. Harekât bitince biz Boğaz'a üs bölgesine gelmiştik. Bulduğumuz yer çamlık bir alanın içerisindeydi. Orada kâğıt kebabı yapan bir Rum'un dükkânına gittik orada oturduk konuşuyoruz laf lafı açtı Rum "siz geldiniz burada hayat pahalandı" dedi. Ben ister istemez etkilendim ve sen niye bu şekilde konuşuyorsun diye adamın üzerine yürüdüm. Biz buraya canımızı vermek için gelmişiz senin konuştuğuna bak dedim. Kıbrıs zor bir dönemden geçiyor elbette ki bazı şeyler pahalalanacak bunlar normal dedim.

14) Türkiye'ye nasıl ve hangi vasıta ile döndünüz? Nasıl karşılandınız?

Dönüşümüzde yine emir verildi. Biz ona çekilme diyoruz. Biz ilk Hava İndirme Tugayı 2. Paraşüt Taburu olarak çekildik. Ondan sonra peyderpey peyderpey geldiler. Biz Kayseri'ye bir kış günü geldik. Her taraf kar kıştı. Altı buçuk ay Kıbrıs'ta bulduktan sonra Magosa'dan Deniz Kuvvetleri'nin gemisiyle Mersin'e geldik. İstasyondan tugayın bulunduğu yere yürüyerek döndük. Tezahüratlar yapıldı. Trenle gelirken bizi istasyonlarda davul ve zurna ile karşılayanlarda oldu.

15) Harekâttan sonra ruh haliniz nasıldı?

Tabi zaman içerisinde ruh halimizde değişiklikler oluyor. Mutlaka harekâtın kalıcı etkileri, ufak tefek şeyler illaki oluyor. Sinirlilik, asabiyet, herhangi bir şeyden korkma gibi üzerimizde kalıcı etkiler bırakabiliyor.

16) Gazilik madalyanızı aldınız mı? Törenle ilgili neler hatırlıyorsunuz?

Gazilik madalyamı geçen yıl mayıs ayı gibi sade bir törenle aldım. Bana madalyamı Büyükşehir Belediye Başkanı takdim etti. Yıllar sonra verilen geç kalınmış bir madalyaydı. Harekâttan sonra bazı arkadaşlarımıza belirli kişilere verildi. Ama verilen çoğu kimse bu madalyayı reddetti. Neden diğer arkadaşlarımıza verilmiyor sadece bize veriliyor deyip kabul etmeyenler oldu. Madalyalarımız Kıbrıs Cumhuriyeti tarafından verildi. Keşke daha erken verilseydi bize bir onur olurdu. Bizde diğer ülkeler de olduğu kadar gazilik pek fazla önemsenmiyor. Maddi ve manevi yönden pek değer verilmiyor.

17) Harekâttan sonra gazi arkadaşlarınızla bir araya geldiniz mi?

Tabi görüştüğümüz arkadaşlarımız var. Çoğu görüştüğüm arkadaşımın vefat etti.

18) Kıbrıs'la ilgili şu an düşünceleriniz nelerdir?

Biz oraya Türkiye'nin çıkarları için gittik. Yoksa oradaki şu an ki Kıbrıslı Türkler bize çok sıcak bakmıyorlar. Mesela Kıbrıs'ın bir önceki Cumhurbaşkanı'nın basında açıklamalarına denk geldim üzüldüm. Biz orada onca şehit verip geldik. Maalesef Kıbrıs halkı asimile olmuş ve bizim

gelenek ve göreneklerimizden soyutlaşmışlar. İçlerinde gelenek ve göreneklerimize bağlı çok az kişi kalmış.

19) Gelecek nesillere aktarmak istediğiniz herhangi bir şey var mı?

Evet. Biz gaziyiz. Kıbrıs'a gittik bir görevi ifa ettik ve geldik. Tüm dünya ve Türkiye olarak huzur içerisinde yaşayalım. Savaş iyi bir şey değil. Çünkü ölen var bende ölebilirdim. Karşı taraftaki bana ateş ettiği için ben de ona ateş etmek zorunda kalıyorum. Barış varken savaşa gerek yok herkes rahat huzur içerisinde yaşasın. Bu dünya bize yeter fazlasına da gerek yok. Son olarak söylemek istediğim bize bu fırsatı verdiğiniz içinde size çok teşekkür ederim.

Gazi Recep KAYACI⁹⁴

1) Kendinizi tanıtır mısınız? Nerede ne zaman doğdunuz? Mesleğiniz nedir? Eğitim durumunuz nedir?

Ben Recep Kayacı. 23 Şubat 1954'te Tekirdağ'ın Çorlu ilçesinde doğdum. Harekâta katıldığımda deniz astsubayydım. Askerî liseden mezun oldum. Harekâta katıldığımda bekârdım.

2) Kıbrıs Barış Harekâtı'na katılacağınızı nasıl öğrendiniz? Harekâta katılma konusunda gönüllülük esas mıydı?

Biz gemimizle harekât tarihinden on beş gün evvel bir tatbikata katılmıştık. O tatbikatin sonunda gelen emre göre Ege'den Kıbrıs önlerine gittik. Gemi komutanımız tüm personeli toplayarak aldığı emirler doğrultusunda Kıbrıs Harekâtı'na katılacağımızı bildirdi. Zaten harekâtın bir hafta on gün evvelinden basından, gelen mesajlardan, sivil kaynaklardan ve askerî kaynaklardan aldığımız haberlere göre Kıbrıs'ta bir problem olduğunu siyasi çatışmaların olduğunu biliyorduk. Verilen emre göre görev yaptığım gemi 20 Temmuz sabahı Kıbrıs önlerine geldi. Bizde Deniz Kuvvetleri'nde yani benim çalıştığım gemide gönüllülük esası denen bir şey yoktu. Çünkü biz o geminin içinde görev yapıyoruz. Askerlerde rütbelilerde görev yaptığımızdan dolayı öyle bir durum söz konusu değildi.

3) Kıbrıs Barış Harekâtı'na katılırken ne kadar sürelik askeriniz? Rütbeniz ne idi ve rütbeniz de herhangi bir değişiklik oldu mu?

Ben 1972 mezunuyum. Kıbrıs Harekâtı da 1974'te başladı. Harekâta katıldığımda iki senelik astsubaydım. Benim görev yerim, bulunduğum geminin üssü Gölcük'tü. Hayır.

⁹⁴ Gazi Recep Kayacı ile 20.11.2020 tarihinde, saat 11.45'te Türkiye Muharip Gaziler Derneği Çorlu Temsilciliği'nde yapılan görüşme.

Harekât dolayısıyla herhangi bir rütbe veya terfide değişiklik olmadı, kendi günüm geldiği zaman terfi ettim.

4) Kıbrıs'a nereden hangi vasıta ile hareket ettiniz? Yolculuk ne kadar sürdü ve yolculuk nasıldı?

Harekâttan on beş gün evvel Ege'de her yıl yapılan bir tatbikatımız vardı. Tarihler tatbikata denk geldi. Tatbikatı bitirdik geri dönmek üzereyken bizi ve bizim gibi diğer bazı gemileri de Kıbrıs önlerine çağırdılar. O zaman kendi bulunduğumuz gemi ile Kıbrıs'a Girne'nin önlerine geldik. Yolculuğumuz tahminen bir buçuk gün filan sürdü. Biz İzmir'den hareket etmiştik. Yolculuk süresi, herkes farklı konumlardan gittiği için karacı veya diğer askerlerle farklılık gösterebilir. Mesela örnek veriyorum helikopterle gidenlerde sekiz saat sonra savaş alanına inmişler.

5) Yolculuk sırasında neler düşündünüz ve hissettiniz?

Biz harekâta katılacağımızı bilmiyorduk. Bir şeyler olduğunu seziyorduk ama kesin katılacağımızı Kıbrıs önlerine kısa bir mesafe kaldığında komutanımızdan öğrendik. Gemi komutanımız tüm personeli güverteye toplayıp olayı açıkladı. Biz profesyonel asker olduğumuz için daha önce tatbikatlar dışında başka bir savaşa katılmamış olsak ta mesleğimiz asker olduğu için fikir olarak bu durumu normal karşıladık. Tabi bu benim düşüncem herkes farklı karşılayabilir. Branşları farklı olanlar da vardır. Örneğin ora da savaşan da var aşçı olan da var. Aşçı geri planda çalışıyor tabi onun da çarpışan askerden farkı olmuyor. Karada çarpışanlara yemek vermese onlarda çarpışamaz. Arka planda olsa dahi herkesin savaşı algılama derecesi farklıdır.

6) Harekât sırasında gemide bulunduğunuz süre içerisinde yaşadıklarınızı anlatabilir misiniz?

Birinci Harekât üç gün sürdü. Bu arada ateşkes ilan edildi. 14 Ağustos'ta da İkinci Harekât başladı. 20 Temmuz'dan 14 Ağustos'a kadar biz gemimizle Kıbrıs açıklarında bekledik. İkinci Harekâta da Magosa açıklarında bekledik. Zaten devamlı olarak denizin ortasındaydık. Bize verilen bir mevki vardı hareket halinde orada bekliyorduk.

7) Komutanlarınız kimlerdi hatırlıyor musunuz? Komutanlarınızla diyaloglarınız nasıldı?

Komutanlarımızla diyaloglarımız iyiydi. Harekât sırasındaki gemi komutanımız daha sonra tesadüfen Çorlu'da da oturdu. Kendisi Hüseyin Ürkmez. O günkü rütbesi deniz kurmay yarbaydı. Daha ileriki yıllarda günü geldi rütbesi paşa oldu. Sonra emekli olup Çorlu'ya yakın bir köye yerleşti. Gaziler Derneği Çorlu şubemize üye de oldu. Ben harekâttan sonra yirmi yıl

görev yaptım. Harekât sırasındaki asker arkadaşlarımdan ve komutanlarımdan görevlerine devam edenler ile emekli olanlarda oldu.

8) Harekât sırasında ailenizle iletişime geçebildiniz mi? Geçti iseniz nasıl iletişim sağladınız?

Aile ile iletişimler İkinci Barış Harekâtı'ndan ateşkesten sonra ortalık yatışınca Mersin Limanı'na gelince mektup ve telefonla olabildi.

9) Harekât sırasında nasıl silahlar kullandınız, teçhizatınız nasıldı?

Bizim gemideki silahlarla karadaki silahlar farklı. Bizde tabanca tüfek yoktu. Geminin uçaklara karşı uçaksavar silahı vardı. Karşı sahili bombaladığımız kara bombardımanı dediğimiz büyük toplarımız vardı. Bir de denizaltıya karşı olan silahlarımız vardı. Mesela biz Beşparmak Dağları'nı toplarla dövdük. Yukarıdan da uçaklar bomba attı. Bize verilen hedefler vardı. Biz o koordinatlara top atışı yapıyorduk. Kıbrıs Adası'ndan gelen istihbaratla göre mevkiiler belirleniyordu. Biz belirlenen bize bildirilen koordinatlara göre o bölgeye ateş ediyorduk.

10) Temizlik ihtiyaçlarınızı nasıl karşılıyordunuz?

Gemimizde su sorunu yoktu. Ama temiz su ama deniz suyu suyumuz vardı. Öyle büyük bir hastalığa dönecek bir tehlike yoktu. Yemek konusunda da sorunumuz yoktu.

11) Harekât sırasında yiyecek ve içecek durumunuz nasıldı?

İlk birkaç gün sıcak yemek olmasa da aç kalmadık. Kumanya, paket, her şey geliyordu.

12) Kıbrıs Türkleri ile hiç temasınız oldu mu? Size karşı davranışları nasıldı?

Hayır. Biz gemide olduğumuz için kimse ile irtibata geçmedik.

13) Harekât sırasında başınızdan geçen ve unutamadığınız bir an yaşadınız mı?

Öyle özel bir şey yok. Zaten oradaki yaşantının hepsi bir anıydı. Hele ki karadaki askerler hiç anlatamazlar. Biz karadakiler kadar eziyet ve kötü bir durumu gözlerimizle görmedik. Tabi ki de o gemide yaşanan stres var. Karşıdan sürekli atışlar var. Profesyonel askersin, birtakım şeyleri de okuyup görüyorsun, eğitimlerini alıyorsun yani aslında beyin bir nevi hazırlıklı gibiydi. Tabi ölüm korkusu yoktu. Türk askeri ölümden korkmaz. Vatani için canlı canlı ateşe gider.

14) Harekâtın sona erdiğini nasıl haber aldınız?

Yine birlik komutanımız telsizden aldığı haberlerle, birtakım anlaşmaların sonucundaki emirleri bize bildirdiler. Tabi radyodan basından da ateşkesin

olduğu anlaşmanın yapıldığı öğreniliyordu. Ama son kesin karar birlik komutanının verdiği emirle oluyordu.

15) Türkiye'ye nasıl ve hangi vasıta ile döndünüz? Nasıl karşılandınız?

Dönüşümüz kendi gemimizle oldu. Herkes kendi bulunduğu gemisiyle döndü. Biz orada bayağı gemiydik, birliklerden gelen birçok gemi vardı. Mersin'in, İzmir'in, Gölcük'ün her yerin gemisi vardı. Mersin ve Kıbrıs Adası'nda iki tane savaş gemisi nöbete kaldı. Nöbete seçilen gemilerden biri de bizim gemiydi. Ora da yedi tane savaş gemisi vardı, bizi orada nöbete bıraktılar. Harekâttan sonra biz iki ay daha nöbete kaldık. İki ayın sonrasında kendi üssümüz olan Gölcük'e geldik normal görevimize devam ettik. Harekâttan dönen bir gemi olarak Gölcük'te bir askerî birlik muhakkak karşılaşmıştır. Evli olanlarımız da vardı. Benim ailem geldi. Aileler geldi. Tabi gelenlerde oldu gelemeyenlerde mutlaka olmuştur. Günümüz şartlarıyla 1974 yılının şartları bir değil.

16) Harekâttan sonra ruh haliniz nasıldı?

Biz farkına varamamış olabiliriz ama illaki ruh halimizde değişiklikler olmuştur. Bu arada şunu da söyleyeyim devletimizden veya askerî birlikten duyduğumuz kadarıyla diğer ülkelerin askerleri gibi bir psikolojik muayeneden geçirilmedik. Tabi duyduklarımıza göre savaşın etkisini daha kötü şartlarda yaşayanlar olmuş, hastalık derecesine kadar gelenler olmuş. Bu durumların, harekâtı gemide geçirenlere göre karada olanlarda olması normal tabi, zaten gemilerde bulunanlarda böyle bir durum duymadık.

17) Gazilik madalyanızı aldınız mı, törenle ilgili neler hatırlıyorsunuz?

Gazilik madalyamızı girişilen birtakım müracaatlar ve girişimlerin sonucunda kırk beş sene sonra Kıbrıs Hükümeti'nden aldık. Bizi Mart 2019'da Çorlu Belediyesi Kıbrıs'a götürmüştü. Biz orada gerekli mercilere müracaatlarda bulunduk. Madalyamızı orada 20 Mart 2019'da aldık. O zaman Türkiye'de madalya dağıtımları daha yeni başlamıştı. Diğer arkadaşlar Tekirdağ'da Valilik tarafından Hükümetin verdiği emirle Mayıs 2019 yılında yapılan Tekirdağ Madalya Tevcih Töreni'yle aldılar. Tabi ilçelerde yapılan törenlerin tarihlerinde farklılıklar olabilir. Vefat eden gazilerimizin madalyalarını da aileleri aldılar. Biz harekâttan kısa bir süre sonra madalyalarımızı almak isterdik. Kırk beş sene boyunca madalyaları almak için her yıl Gaziler Dernekleri olarak Hükümet'e, Kıbrıs'a, gerekli makamlara resmi girişimlerde bulunuldu.

18) Harekâttan sonra gazi arkadaşlarınızla bir araya geldiniz mi?

Evet. Gazi arkadaşlarımla görüşüyorum. Birliğimizde beraber görev aldığımız arkadaşlarımla da görüşüyorum. Tabi bu konuda gaziler derneklerimizin de çok faydaları var. Yine aynı gemide görev yaptığımız

arkadaşlarımızdan derneklerde görev alanlarda var. O arkadaşarımla daha sık görüşebilme imkânımız oluyor. Bizim için rütbenin pek bir önemi yok. Gazilikte rütbe yok zaten.

19) Kıbrıs'la ilgili şu an düşünceleriniz nelerdir?

Şu an dünya siyasetinin içine girmiş konumdayız. Oradaki halkımızın ve bizim halkımızın da okumaları ve çok çalışmaları gereklidir. Vatan ve topraklarına sahip olmak zorundalar. Daha sonraki gittiğimiz ziyaretlerde gördüğümüz kadarıyla şu an oradaki gençliğin bunların pek farkında olmadığını gördük. Tüm gençliğin çok çalışması gereklidir. Biz Kıbrıs'a gittik mücadele ettik ve onların ellerine verdik. Çoğunun anası, babası, abisi, eşi öldürüldü ve katledildi. Bunun bilincinde olmaları ve bu şekilde hareket etmeleri gerekli ama harekâttan sonra doğan gençlikte maalesef bunu göremiyoruz. Son zamanlarda siyasi ve ekonomik formlardan dolayı Güney Kıbrıs'ın Avrupa Birliği'ne girmesiyle ve onlara verilen haklar Kuzey Kıbrıs'a verilmedi. Güneyin vatandaşı ol, İngiliz vatandaşı ol, Kıbrıs'ta okuma İngiltere'de oku vs. gibi birtakım propagandalarda yapılıyor. Orada da okudukları zaman çalışma ortamı da yaratılıyor. Mecburen bizim yani oradaki bazı Türk gençlerimizde o tarafa doğru yöneliyor. Dr. Fazıl Küçük ve Rauf Denktaş o vatan için toprağı kurtarmak için büyük çaba harcadılar ve Türkiye'nin desteğiyle başarılıda oldular. Şimdi Doğu Akdeniz'deki petrol kaynakları da değerlendirirse Kıbrıs Adası'nın önemi daha da artacaktır. İnşallah bir daha böyle şeyler yaşamayız ve savaşlar görmeyiz. Umarım her şey görüşmelerle yolunu bulur.

Gazi İsmail Hakkı AKYOL⁹⁵

1) Kendinizi tanıtır mısınız? Nerede ne zaman doğdunuz? Mesleğiniz nedir, eğitim durumunuz nedir?

Ben, İsmail Hakkı Akyol. 3 Şubat 1953'te Trabzon'un Sürmene ilçesinde doğdum. Lise mezunuyum. Mesleğim makine teknisyeni. Harekâta katıldığımda bekârdım.

2) Kıbrıs Barış Harekâtı'na katılırken ne kadar sürelik askeriniz? Rütbeniz ne idi ve rütbeniz de herhangi bir değişiklik oldu mu?

Ben Kıbrıs'a, Kıbrıs Barış Harekâtı'ndan bir yıl önce gittim. Ben askerliğimin acemi birliğini Sivas'ta yaparken Kıbrıs Özel Harekât Birliği'ne seçim yapıldı ve biz otuz kişi bu birlik için seçildik. Yapılan muayeneler ve teknik incelemelerden sonra Kıbrıs'a gitmeye yirmi sekiz kişi hak kazandık. Sivas'ta dört ay kaldık. Komando birliklerinden subaylar

⁹⁵ Gazi İsmail Hakkı Akyol ile 20.11.2020 tarihinde, saat 12.10'da Türkiye Muharip Gaziler Derneği Çorlu Temsilciliği'nde yapılan görüşme.

geldi. Onlarla özel olarak dört ay eğitim yaptık. Daha sonra üç ayda İskenderun'da özel eğitim aldık. Rütbemde herhangi bir değişiklik olmadı. Sadece Kıbrıs'ta görev yapabilmek için geçici olarak bir çavuş rütbesi verdiler.

3) Kıbrıs'a nereden hangi vasıta ile hareket ettiniz, yolculuk ne kadar sürdü ve yolculuk nasıldı?

Sivas'ta dört İskenderun'da da üç ay olmak üzere toplamda yedi aylık özel eğitim sonrasında 23 Temmuz 1973'te yani Kıbrıs Barış Harekâtı'ndan bir yıl önce Erkin gemisiyle Kıbrıs'a hareket ettik. Kıbrıs'ta harekâta dâhil on dört ay kaldım. Yolculuğumuz aşağı yukarı on üç saat sürdü.

4) Kıbrıs'a girişiniz nasıl ve nereden oldu? Sizi kimler karşıladı?

Kıbrıs'a geldiğimizde gemiden Magosa'ya indik. Orada Barış Gücü askerleri askerî araçlarla bizi aldı. Oradan Lefkoşa'daki Kıbrıs Türk Değişirme Birliği'ne geçtik. Orada Özel Hareket Birliği vardı. Askerliğimi orada yaparken savaşın içinde kendimi buldum.

5) Kıbrıs'ta bulunduğunuz süreç nasıldı neler yaşadınız anlatır mısınız?

Nikos Sampson tarafından Makarios'a darbe yapıldı. Darbe yapılması bizim içinde sıkıntılı bir olaydı. Bir sürü katliamlar yapılıyor ve biz bunları görüyorduk. Orada altı yüz elli kişilik Türk alayı vardı. Dokuz yüz elli kişilik de Yunan alayı vardı. Zaten biz Yunan alayıyla burun burunaydık. Biz 15 Temmuz'da savunma pozisyonunu aldık. 20 Temmuz'da harekât başlayana kadar orada bekledik. En son 20 Temmuz akşamı alay komutanlığına bir talimat gelmesi ile birlikte operasyon belli oldu ve ertesi günün sabahı havadan uçak indirme ve gemi çıkarma var dediler. Biz Lefkoşa'da olduğumuz için sadece hava indirmenin korumasını yaptık. Yani bizim görevimiz paraşütle inenlerin korumalığını yapmaktı. Çünkü karşı taraftan devamlı ateş ediliyordu. Bizim denizle gelenlerle ilişkimiz yoktu. Gemi çıkarma ile gelenler rahat nefes alabilinler inebilinler diye gemiyle top ateşleriyle ancak korunabiliyorlardı. Öyle bir şey ki, misal Beşparmak Dağları önünde çıkarma yapılabilmesi için denizden gemilerin o dağları ateş altına almaları gerek. Ancak bu şekilde çıkarma yapılabilmesi mümkün olabilir. Biz uzaktan Beşparmak Dağları'ndaki yanmaları, bombalamaları görüyorduk. Biz de o sırada Lefkoşa'daki hava indirme yapılan askerlerin korumalığı görevini yapıyorduk ve güvenliklerini sağlıyorduk. O gece karşılıklı çatışmalar, operasyonlar ertesi gün de yani 20 Temmuz öğlene doğru cephe savaşları başladı. Saat 06.15'te uçaklar geldi ve havadan binlerce asker indi. Ben o gün öğleden sonra saat 14.00'da ilk operasyona katıldım. Domuzburnu denilen bir yer vardı orada Rumların hareketleri vardı orada görev aldım. Çatışmalar üç dört gün devam etti. Çatışma anına gelip

mermi atana kadar titriyorsun. Ama mermi atışı başlayıp çatışmaya girince artık hiç umurunda olmuyor. Korku kalmıyor artık. Allah o korkuyu içinden alıyor ve sana güç veriyor. Ne olduğunu anlamıyorsun zaten. Mesela ikinci çatışma da iki üç tane kurşun geldi. Öleceğim aklıma bile gelmedi.

6) Kıbrıs Barış Harekâtı'nda siz ya da herhangi bir arkadaşınız yara aldı mı? Şehit düşen oldu mu?

İkinci çatışmada iki üç tane kurşun geldi. Bir yere saklanıp taarruz ediyorduk o sırada açık alanda karşıya geçerken karşı taraftakilerde kapalı binalardaki mevzilerden bize tarama yapıyorlardı. Ben manga komutanıydım. Yanımda nişancı vardı. Nişancının tüfeği tıkanı. O anda bana kurşun denk geldi ve yaralandım. Kurşun elimden ve kolumdan sıyırdı geçti. O akşam saat 21.00'dan sonra hastaneye getirdiler ve ameliyat oldum. Hastane Lefkoşa'da bir Türk Devlet Hastanesi'ydi. Normalde yaralıları revire götürüyorlardı. O gece tedavi olduktan sonra askeriyede revir gibi dinlenme yeri olan bir yere getirdiler. Sabah çayla bir peksimet getirdiler yedim. Sonra harekât bitti. Harekâtlarda Küçük Kaymaklı, Hapishane ve Domuzburnu bölgelerinde taarruz ettim.

Yanımda şehit olanlar oldu. Bizim bölükten dokuz kişi şehit oldu. İsimlerini hatırlayabildiklerim; Mehmet Duymuş, Kemal Çapa, Cumhur Yüzlü, Takım Komutanı Üsteğmen Ünal Genç. Birinci Harekâta daha fazla şehit verdik.

7) Komutanlarınız kimlerdi hatırlıyor musunuz? Komutanlarınızla diyaloglarınız nasıldı?

Hatırladığım komutanlarım Kıbrıs Türk Kuvvetleri Alayı Alay Komutanı Albay Mustafa Katırcıoğlu, Bölük Komutanı Yüzbaşı Mehmet Kırmızı'dır. Mehmet Kırmızı ile abi kardeş gibiydik hala görüşürüz.

8) Kıbrıs'ta iklim şartları nasıldı? Sizi engelleyen bir hava durumu oldu mu? Mevsim dolayısıyla hava aşırı sıcaktı. Kırk dereceyi geçen bir sıcaklık vardı diyebiliriz. Rutubette çoktu.

9) Harekât sırasında yiyecek ve içecek durumunuz nasıldı?

Akşamdan akşama yemek yiyebiliyorduk. Gece karanlıkta çatışma olmadığı zaman bir şeyler yiyebiliyorduk.

10) Temizlik ihtiyaçlarınızı nasıl karşılıyordunuz?

O durumda temizlik nerede? Ancak yüzünün gözünün toprağını almakla yetiniyorsun.

11) Harekât sırasında nasıl silahlar kullandınız, teçhizatınız nasıldı?

M1 piyade tüfeği, el bombası, karşılıklı boğuşmalar da kullanabilmek içinde komando bıçakları vardı.

12) Kıbrıs Türkleri ile hiç temasınız oldu mu? Size karşı davranışları nasıldı? Oldu ama öyle sıcak bir temas değildi. Zaten bizleri pek sevmezlerdi. Türkiye'nin Kıbrıs'a müdahalesinin sebeplerinden biri de Kıbrıs'ın stratejik önemidir. Orası olmasa Türkiye'nin güney sahilleri risk altına girer. Yoksa aksi takdirde onların insanlarına kurşun atılmaya değmez. Oraya bir yabancı gelmiş olsa Türkiye'nin Akdeniz'de olma durumu zor hale gelir. Bunun için orayı korumak zorundayız.

Oradaki bazı Türkler içinde, bizim oraya gittiğimizden memnun olmayanlar vardı. Onların işlerine güçlerine sebep olmuşuz diye düşünüyorlardı. O zaman mesela Kıbrıs Türklerinin bir kısmının şu sözlerine şahit oldum. Bizim hakkımızda “adaya geldiler ekmeğimize sebep oldular, savaş çıktı para kazanamıyoruz” diye söyleniyorlardı. Bu kişiler daha çok Rumlarla içli dışlı olan kişilerdi.

13) Harekât sırasında başınızdan geçen ve unutamadığınız bir an yaşadınız mı?

Orada geçirdiğim tüm zamanlar zaten bir olay ve anıdır. Yine de dikkatimi çeken bir olay anlatayım. Bir taarruz esnasında Küçük Kaymaklı'da bir mahalledeki bir evin bahçesinde mevzi alırken bir baktım, *Türk evidir dokunmayın* diye bir yazı vardı. Yan tarafta da bir Türk ve Rum bayrağı vardı. Kapıya vurdum, açın ben Türk askeriyim dedim. Önce korktular sığınağa kaçmışlardı. Sonra beni görünce sevinçten çığlık atarak ağladılar. Çünkü eziyetten, ölümden dönmüşler. Çoğu da evini barkını bırakıp gitmiş. Bu ânı ve onların heyecanını hiç unutamam. Benim tüm zamanlarım hep çatışma ve savaşla geçti.

14) Harekâtın sona erdiğini nasıl haber aldınız?

Komutanlara telsizlerden emirler talimatlar geliyor ve olup bitenler onlara bildiriliyordu. Zaten başımızdaki takım komutanımız emirleri bize aktarıyordu. Haberleri bu şekilde alıyorduk.

15) Türkiye'ye nasıl ve hangi vasıta ile döndünüz? Nasıl karşılandınız?

Ben yedi ay Türkiye'de eğitim olmak üzere on dört ay da Kıbrıs'ta görev almakla birlikte hiç izin dahi kullanmadan yirmi bir ay askerlik yaptım. Kimin karşıladığını hatırlamıyorum. Gemi ile Mersin'e geldik. Oradan Ankara'ya geçtik. Ankara'dan da Trabzon'a memleketime geldim. Gece saat bir gibiydi. Benden dört beş ay boyunca mektup alamamış olan ailem beni gördü ve ağladı. O an çok heyecanlıydı. Döndükten sonra her görüldüğümüz yerde kahraman gibi karşılandık. Tabi insan çok duygulanıyor.

16) Harekâttan sonra ruh haliniz nasıldı?

Harekât sonrası asabi bir durum oluyordu. Her an bir saldırı olacak gibi durum vardı ama zamanla düzeldi.

17) Kıbrıs'ta iken aileniz ile iletişime geçebildiniz mi? Geçti iseniz nasıl iletişim sağladınız?

Harekâttan önce bir kere mektup göndermiştim bir kere cevabı geldi başka da aramızda iletişim olmadı.

18) Gazilik madalyanızı aldınız mı, törenle ilgili neler hatırlıyorsunuz?

Madalyamı bir yıl önce Kıbrıs'a geziye gitmiştik orada aldım. Gurur verici bir andı.

19) Harekâttan sonra gazi arkadaşlarınızla bir araya geldiniz mi?

Evet, hala bir araya geldiğimiz arkadaşlarımız var.

20) Kıbrıs ile ilgili şu an düşünceleriniz nelerdir? Gelecek nesillere aktarmak istediğiniz herhangi bir şey var mı?

Kıbrıs bizim vatanımız için olmazsa olmaz. Akdeniz için Kıbrıs'ın önemi çok büyük. Aynı zamanda ülke güvenliğimiz içinde önemli. Son olarak söylemek istediğim, Rabbim kimseyi savaşla imtihan etmesin, ama yeri geldiği zaman da hepimiz her zaman vatanımız için savaşmaya, ölmeye hazırız.

Gazi Halil ZENGİN⁹⁶

1) Kendinizi tanıtır mısınız? Nerede ne zaman doğdunuz? Mesleğiniz nedir, eğitim durumunuz nedir?

Ben Halil Zengin. 29 Mart 1954'te Kırklareli'nin Babaeski ilçesinde doğdum. İşçi emeklisiyim. Harekât sırasında bekârdım.

2) Kıbrıs Barış Harekâtı'na katılırken ne kadar sürelik askeriniz? Rütbeniz ne idi ve rütbeniz de herhangi bir değişiklik oldu mu?

Acemi birliğimi Isparta Eğirdir'de dağ komandosu olarak yapıyordum. O sırada kolum çıktığı için 40. Piyade Alayı'na geldim. Oradan da usta birliği olarak Gaziantep İslahiye 49'uncu Mekanize Alayı'na geldim.

3) Kıbrıs Barış Harekâtı'na katılacağınızı nasıl öğrendiniz? Katılma konusunda gönüllülük esas mıydı?

Gaziantep İslahiye 49'uncu Mekanize Alayı'nda yürüyüşler filan bitti tam mekanik eğitime oturduk ki komutanımız "Kıbrıs'a harekât var hazırlanın gidiyoruz" dedi. Gece saat 22.00'a kadar reolara cephane yükledik ve o

⁹⁶ Gazi Halil Zengin ile 20.11.2020 tarihinde, saat 12.30'da Türkiye Muharip Gaziler Derneği Çorlu Temsilciliği'nde yapılan görüşme.

saatten itibaren de yola çıktık. Reolarla Osmaniye, Adana, Tarsus'tan Mersin'e geldik. Tüm halkımız her konuda bize yardımcı oldular. Savaşta barışta her şeyde birlik olan bir halkımız var. Oranın halkı bize yiyecek içecek her şey getirdiler. Ailenize mektup yazmak ister misiniz diyerek bize zarf, kâğıt, kalem verdiler. Bende aileme mektup yazdım ve mektupta Kıbrıs'a savaşa gittiğimi, gidip de gelmemek de olabileceğini yazdım ve mektubu verdim. Sağ olsunlar mektubu postaya atmışlar. O akşam biz Mersin'deydik. Oraya diğer birliklerden de askerler geldi. Gemiler bizden önce Adana'da olan 50. Piyade Alayı'nı götürdüler.

4) Kıbrıs'a nereden hangi vasıta ile hareket ettiniz, yolculuk ne kadar sürdü ve yolculuk nasıldı?

Ertesi akşam aynı çıkarma gemisiyle bizde Kıbrıs'a Mersin'den hareket ettik. Her gemide bir bölük ile birlikte cephane de yüklüydü. Bize "korkmayın denizaltılar sizi koruyorlar" dediler. Sabah saat 10.00 civarı Kıbrıs'a geldik. Biz henüz gemideyken o sırada üç tane havan mermisi bizim geminin bir buçuk metre yanına düştü. Bizim *phantom* uçakları da Beşparmak Dağları'na taarruz yapıyorlardı. Gemi komutanı da hemen bize havan mermisinin düştüğünü bildirip koordinatları verdi ve *phantom* uçakları da orayı bombaladılar. Sonra biz Yavuz Plajı'na çıktık. Yaralanan arkadaşlar vardı onları tekrar bizim çıkarma yaptığımız gemiye bindirip Mersin'e gönderdiler. Bize kumanya dağıttılar. O akşam orada kaldık. Ertesi gün yürüyerek Burun bölgesinde Çatalköy'e doğru gittik. Orada bir çatışmaya girdik. Yaralanan arkadaşlarımız ve bir şehidimiz oldu. Sonra topçular geldi ve karşı taraf kaçtı. İkinci Harekâtta da Magosa tarafına geçtik. Ben Kıbrıs'a geldiğimde beş aylık askerdim. Kıbrıs'ta on beş ay kaldım. Askerlik bittikten sonra Türkiye'ye döndüm.

Biz o süreç içerisinde yeni ismiyle Güzelyurt eski ismiyle de Omorfo'da bulunan Trikomo köyü sonradan ismi Zümrütköy olarak değişti orada kaldık. Biz devamlı birinci hattaydık. Rumlarla aramızda Barış Gücü vardı. Biz oradan güney tarafına gelen Türkleri karşılayıp alaya gönderiyorduk. Alay da evlerine vs. nereye gideceklerse yönlendirme yapıyorlardı. İleriki zamanlarda ateşkesten sonra da arkada bir köy vardı orada kalmaya başlayıp sadece mevzilerde nöbetçileri bırakıyorduk. On beş ay bu şekilde geçti.

5) Harekât sırasında yiyecek ve içecek durumunuz nasıldı? Temizlik ihtiyaçlarınızı nasıl karşılıyordunuz?

Harekât sırasında yemek kısıtlıydı ama ateşkesten sonra kaldığımız yerde yemeklerimiz geliyordu. Temizliğimizi de ateşkesten sonra yapabildik. Harekât sırasında temizlik yapmaya fırsatımız olmadı.

6) Komutanlarınız kimlerdi hatırlıyor musunuz? Komutanlarınızla diyaloglarınız nasıldı?

Kıbrıs'a gitmeden önce tüm komutanlarımız değişti. Bizim Komutanımız Yüzbaşı Mustafa İkizoğlu'ydu. Çok değerli bir insandı ve hep en önden "hadi aslanlarım" diyerek giderdi. Asteğmen Nazmi Nergis'te vardı.

7) Harekât sırasında nasıl silahlar kullandınız, teçhizatınız nasıldı?

Teçhizat olarak G1, bomba atar vardı. Sonra bana roketatar da verdiler. Biz ona soba borusu derdik.

8) Kıbrıs Barış Harekâtı'nda siz ya da herhangi bir arkadaşınız yara aldı mı? Şehit düşen oldu mu?

Harekât sırasında Çatalköy'de çatışmada bulunurken yara alan arkadaşlarımız ve bir de şehidimiz oldu. Birliğimize daha sonra katıldıkları için isimlerini hatırlamıyorum. Hiç unutmam Çatalköy'de kurşunlar önümüze arkamıza düşüyordu. Artık insan öleceğim diye düşünüyor. Bir salatalık tarlasından geçerken salatalık almıştım. Salatalıkları yiyip kabuklarını da atıyordum. Daha sonraki zamanlarda Balıkesirli bir arkadaşım olan İbrahim Cem ile sohbet ederken, bana "hatırlıyor musun Çatalköy'de kurşunlar sağımıza solumuza düşerken sen salatalık yiyordun ve kabuklarını atıyordun" işte bende o kabukları yiyordum diye aramızda bir muhabbet olmuştu.

9) Kıbrıs Türkleri ile hiç temasınız oldu mu? Size karşı davranışları nasıldı?

Biz birinci hatta olduğumuz için genelde harekâttan sonra temasımız oldu. Kıbrıs Türklerinin çoğu güney tarafındaydı. Çok iyi insanlarda vardı. Her insan birbirinden farklıdır. Beş parmağın beşi de bir değildir. Kıbrıs Türkleri bizi gördükleri zaman Türk askeri diye sarılıp ağlıyorlardı. İyi ki geldiniz diyorlardı. Çünkü Rumlardan çok eziyet görmüşler.

10) Harekât sırasında başınızdan geçen ve unutamadığınız bir an yaşadınız mı?

Ben onbaşıydım. Mevziler arasında geçerken bir arkadaş beni çağırıp durdurdu. Bana Halil biraz konuşalım demeye kalmadan hemen yirmi metre önüme havan mermisi düştü. Arkadaş beni durdurmasa orada şehit olabilirdim. Öldürmeyen Allah öldürmüyor. Demek ki daha yiyecek ekmeğimiz görecektir günümüz sevecek çocuklarımız ve torunlarımız varmış. Anlatılacak daha çok şeyler var da bunları yaşamak gerekir. Yaşandı bitti gitti.

11) Türkiye'ye nasıl ve hangi vasıta ile döndünüz? Nasıl karşılandınız?

Ben Güzelyurt'taydım. Komutanlarımız döneceğimizi bildirdi. Askerî gemiyle Mersin'e geldim. Oradan da İstanbul'a geldim. O zaman İstanbul'da

oturuyorduk. İstanbul'da ailem karşıladı. Sonra da arkadaşlarımdan geldiğimi duyanlar ziyarete geldiler. O esnada ne kadar duyulursak da harekâtın üzerinden on beş ay geçmiş artık küllenmişti.

12) Harekâtın sonra ruh haliniz nasıldı?

Bende pek bir değişiklik olmadı. Psikolojisi bozulan arkadaşlarım var. Bu birazda irade meselesidir.

13) Gazilik madalyanızı aldınız mı, törenle ilgili neler hatırlıyorsunuz? Harekâtın kırk beş yıl sonra 30 Mayıs 2019'da aldık. Tabi birçok gazi vefat ettiği için alamadı. Onların madalyalarını eşi ve çocukları aldı.

14) Harekâtın sonra gazi arkadaşlarınızla bir araya geldiniz mi?

Evet. Birkaç arkadaşla görüşüyorum. Asteğmenim İzmir'de onunla telefonda görüşüyoruz. İstanbul'da görüştüğüm birkaç arkadaşım var. İlk zamanlarda daha sık görüşebiliyorduk. Ama şehirler ayrılınca herkes iş gücü, çocuk çoluk sahibi olunca görüşmelerimizde daha kısıtlı hale geldi.

15) Kıbrıs'la ilgili düşünceleriniz nelerdir?

Türkiye kendini güvence altına almak zorundaydı ve harekât gerçekleşti. İyi ki de harekât olmuş yoksa Akdeniz de söz sahibi olamazdık.

16) Gelecek nesillere aktarmak istediğiniz herhangi bir şey var mı?

Gelecek nesillere eğitim, eğitim, eğitim diyorum. Son olarak da söylemek istediğim Ey Türk gençliği birinci vazifen; Türk istiklalini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir. Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel senin en kıymetli hazinendir...

Gazi Basri ŞEKER⁹⁷

1) Kendinizi tanıtır mısınız? Nerede ne zaman doğdunuz? Mesleğiniz nedir, eğitim durumunuz nedir?

İsmim Basri Şeker. 1 Şubat 1953'te Tekirdağ'ın Çorlu ilçesinde doğdum. Mesleğim terzilik. Harekâta giderken bekârdım.

2) Kıbrıs Barış Harekâtı'na katılırken ne kadar sürelik askeriniz? Rütbeniz ne idi ve rütbeniz de herhangi bir değişiklik oldu mu?

Harekâta katılırken Batman'da Komanda Taburunda 9 aylık askerdim. Rütbem jandarma komando erdi. Daha sonra rütbem de herhangi bir değişiklik olmadı.

⁹⁷ Gazi Basri Şeker ile 20.11.2020 tarihinde, saat 13.00'da Türkiye Muharip Gaziler Derneği Çerkezköy Temsilciliği'nde yapılan görüşme.

3) Kıbrıs Barış Harekâtı'na katılacağınızı nasıl öğrendiniz? Katılma konusunda gönüllülük esas mıydı?

Harekâta gideceğimizi komutanımızdan öğrendik. Benim birliğim de gönüllülük esası yoktu.

4) Kıbrıs Barış Harekâtı'nda aileniz ile iletişime geçebildiniz mi? Geçti iseniz nasıl iletişim sağladınız?

Harekâta katılacağımdan ailemin haberi olmadı. Daha sonra bildirdik. Harekât sırasında da ailemle görüşemedik. Ateşkesten sonra mektuplaştık.

5) Kıbrıs'a nereden hangi vasıta ile hareket ettiniz? Yolculuk ne kadar sürdü ve yolculuk nasıldı? Sizi kimler karşıladı?

Kıbrıs'a Mersin'den helikopter ile gittim. Yolculuk tahminen 45 dakika sürdü. Kıbrıs'ta Lefkoşa yakınlarına indik. Bizden önce giden Türk birlikleri bizi karşıladılar.

Komutanlarının isimlerini hatırlamıyorum ama diyaloglarımız gayet iyiydi.

6) Kıbrıs'ta ne kadar süre buldunuz?

İkinci Harekâta da katıldım. On bir ay Kıbrıs'ta kaldım.

7) Kıbrıs Barış Harekâtı'nda hiç çatışma da buldunuz mu? Nasıl silahlar kullandınız, teçhizatınız nasıldı?

İkinci Harekâta çatışmaya katıldım. Kullandığım silah G3 idi.

8) Kıbrıs Barış Harekâtı'nda siz ya da herhangi bir arkadaşınız yara aldı mı? Şehit düşen oldu mu?

Hayır, ben yara almadım ama arkadaşlarımdan yara alanlar vardı. Şehit düşenler de oldu.

9) Harekât sırasında Kıbrıs'ta iklim şartları nasıldı? Yiyecek ve içecek durumunuz nasıldı? Temizlik ihtiyaçlarınızı nasıl karşılıyordunuz?

Hava çok sıcak ve nemliydi. Yiyecek ve içecek durumumuz gayet iyiydi. Temizliğimizi çatışma dışında yapabiliyorduk.

10) Kıbrıs Türkleri ile hiç temasınız oldu mu? Size karşı davranışları nasıldı?

Evet, oradaki Türkler ile temasım oldu. O zamanlar bize gayet iyi davranıyorlardı. Yardımlar da bulunuyorlardı.

11) Harekât sırasında başınızdan geçen ve unutmadığınız bir an yaşadınız mı?

Yaşadıklarımızın her ânı birer anı.

12) Harekâtın sona erdiğini nasıl haber aldınız?

Harekâtın sona erdiğini birlik komutanımız bildirdi. Daha sonra radyodan duyduk ve sevindik.

13) Türkiye'ye nasıl ve hangi vasıta ile döndünüz? Nasıl karşılandınız?

Harekâttan on bir ay sonra Kıbrıs'tan askerî gemi ile döndük. Yolculuk on saat kadar sürdü. Türkiye'ye döndüğümüz için sevinçliydik. Bizi Mersin'de askerî birlikler karşıladı.

14) Harekâttan sonra ruh haliniz nasıldı?

Ruh halim ilk zamanlar da pekiyi değildi. Daha sonra düzeldi.

15) Gazilik madalyanızı nasıl aldınız? Harekâttan sonra gazi arkadaşlarınızla bir araya geldiniz mi?

Gazilik Madalyamı harekâttan 45 yıl sonra aldım. Kıbrıs'ta Barış Kuvvetleri Komutanı verdi. Duygulu ve sevinçli anlar yaşadım. Arkadaşlarımla da harekâttan sonra görüştüklerim oldu.

Gazi Hasan Hüseyin YARLIGAN⁹⁸

1) Kendinizi tanıtır mısınız? Nerede ne zaman doğdunuz? Mesleğiniz nedir, eğitim durumunuz nedir?

Ben Tekirdağ Çerkezköy Gaziler Temsilcisi Hasan Hüseyin Yarlıgan. Burada Türkiye Muharip Gaziler Derneği Çerkezköy Temsilciliği'ni yürütmekteyim. 24 Eylül 1953'te Edirne'nin Enez ilçesinin Karaincirli köyünde doğdum. Ama İpsala'da çok kaldım. Askere de İpsala'dan gittim. Şu an Çerkezköy'de oturuyorum.

2) Kıbrıs'a nereden hangi vasıta ile hareket ettiniz, yolculuk ne kadar sürdü ve yolculuk nasıldı?

Ben Kıbrıs Barış Harekâtı'na 39'uncu Tümen 49'uncu Mekanize Piyade Alayı Kamp Taburu'ndan katıldım. Buradan 19 Temmuz akşamı Mersin'e intikal ettik. Mersin'den tankları gemilere yükleyerek Temmuz'un 19'uncu gecesi, 20'sinin sabahı oraya çıkmak üzere Kıbrıs'a hareket ettik ama biz ayın 20' sinin sabahı Kıbrıs'a çıkamadık. Bizim gittiğimiz gemi Kıbrıs'a çıkamadı. Herhalde ilk etapta orada kıyı şeridinin önlemini alamadılar. Biz aşağı yukarı iki gün deniz üzerinde kaldık. Oradan Temmuz'un 22'sinin sabahı saat 08.00 veya 08.30 gibi Kıbrıs Girne Çıkarma Plajı'na çıkış yaptı. Buradan azami 500 metre veya bir kilometre gittikten sonra burada haberleşme tamamen bitti. Elimizdeki telsizlerin bataryaları sıcaktan tamamen eridi. Bataryalar sıcaktan eriyip haberleşme olmayınca Girne tarafına hareket ettiğimizde bizi Tabur komutanı üç tane tanktan indirdi. Aynı zamanda atışlar oluyordu. Komutan bizi tanktan indirip çocuklar haberleşmeyi bayrak, flama vs. bu şekilde yapacağız dedi. Bizi böyle bir

⁹⁸ Gazi Hasan Hüseyin Yarlıgan ile 20.11.2020 tarihinde, saat 14.45'te Türkiye Muharip Gaziler Derneği Çerkezköy Temsilciliği'nde yapılan görüşme.

daire içerisine aldı. Bizi hizaya edip herkes tanklara dediği an, orada üç dört tane bombardıman yedik. Beşparmak Dağları'ndan gelen uçaklardan mı geldi nereden geldi anlayamadım. Ben orada yara aldım. Girne Çıkarma Plajı'nın karşısında bir sahra hastanesi kurmuşlardı. Yara alınca beni o sahra hastanesine sevk ettiler. Oraya gelen yaralıların ayaktan tedavi olanları orada, çok ağır olanları da Türkiye'ye sevk ediyorlardı. Benim yaram bacağımdaydı. Orada tedavi olurken yaralılara da yardımcı olmaya çalışıyordum. Orada şöyle bir şey yaşadım. Osman başçavuşumuz vardı, kendisi piyade birliğindeydi ama ben kendisini tanıyordum. O da yara almış ve oraya getirmişlerdi. Ben arkadaşlarla konuşurken beni sesimden tanımış. Bana "Hasan oğlum sen misin" dedi. Ben de benim komutanım dedim. "Beni burada bırakma oğlum" dedi. Bende komutanım ben seni bırakmam ama seni burada bırakmazlar zaten dedim. Tamamen kan revan içinde kalmıştı. Daha sonra ne oldu nereye götürdüler bilmiyorum. Muhakkak uçak ile Türkiye'ye sevk etmişlerdir. Ben Kıbrıs Harekâtı'nda bu kadar görev aldım. Daha sonra Kıbrıs'tan geri Türkiye'ye döndüm. Savaş anı bittiği an yani İkinci Harekât bitti ben ertesi gün Türkiye'ye döndüm.

3) Komutanlarınız kimlerdi hatırlıyor musunuz? Komutanlarınızla diyaloglarınız nasıldı?

Komutanlarımdan hatırladıklarım, Tugay Komutanım Hakkı Borataş, Bölük Komutanım Gündüz Günday, Bölük Astsubayım Ayhan Aydın'dı.

4) Kıbrıs Barış Harekâtı'nda aileniz ile iletişime geçebildiniz mi? Geçti iseniz nasıl iletişim sağladınız?

Ailem benim Kıbrıs'a harekâta gittiğimi bilmiyordu. Terhis olup memleketime döndükten sonra öğrendiler.

5) Harekât sırasında nasıl silahlar kullandınız, teçhizatınız nasıldı?

Biz hep tanktaydık, tank görevlisiydik.

6) Harekâta arkadaşlarınızdan yara alan veya şehit düşen oldu mu?

Anlattığım gibi biz çıkarma plajından Girne tarafına giderken orada bombardıman esnasında muhakkak şehit olan arkadaşım vardır. Ama ben onları hiç görmedim. Ben yara aldığımda sırtüstü düştüm. O esnada bölük Başçavuşum Abdullah Çakır yanımdaydı. Hemen orada bir cip beni alıp sahra hastanesine götürdü. Yara almadan evvel muhtemelen bir ara çatışma kesilince bizi orada tanklardan indirdiler. Ben şarapnel parçasıyla değil de yerden kalkan taşlarla yaralandım. Orada şehit olan arkadaşlarımızda muhakkak vardır. Çünkü bir binanın olduğu yerden daha fazla bir yer çukur açıldığını sonradan bana söylediler. Zaten biz tankçı olduğumuz için herhangi bir mevziye filan girmedik.

7) Harekât sırasında yiyecek ve içecek durumunuz nasıldı?

Tabi ki sıkıntılar yaşadık ama ben bunları bu sıkıntıları çok görmedim. Çünkü ben yara alınca bile çıkarma plajından Girne tarafına gidene kadar 500 metrelik ya da bir km'lik yolu dahi üç buçuk saatte gitmişiz. Yani tankların bile gidebilmesi o kadar çatışmada üç buçuk saat falan sürmüştü.

8) Türkiye'ye nasıl ve hangi vasıta ile döndünüz? Nasıl karşılandınız?

Bir tane kayzer araba ile birliğimize döndüm. Yine gemi ile döndük ama kayzer araba ile Ayhan Aydın başçavuşum ile beraber döndük. Başçavuşum bölükte evraklar filan varmış onları alacağımızı söyledi. Terhisler açıldıktan sonra da Kıbrıs'a bir daha gitmedim.

9) Harekâttan sonra ruh haliniz nasıldı?

Ben çatışmaların içerisinde çok bulunmamış olsam bile gelen yaralılarından bomba seslerinden etkilendim. Tabi ki diğer arkadaşlarım benden daha çok etkilenmişlerdir. Ne kadar belli olmasa da azıcık insanın üzerine gittiğimiz zaman içindekiler hemen patlayıveriyor. Biz döndükten sonra üç dört ay boyunca evlerin içerisine giremedik. Hep dışarlarda, sokaklarda, yollardaydık.

10) Gazilik madalyanızı aldınız mı, törenle ilgili neler hatırlıyorsunuz?

Gazilik madalyamı aradan kırk altı yıl geçtikten sonra aldım. Zaten o da nasip olmadı düştü ve kayboldu. Bulamadık tekrar müracaat ettik. Bugüne kadar verilmesi gerekiyordu. Neden bu kadar geciktiğini nelerden kaynaklandığını bilmiyorum. Dernek başkanlarımız ve bizler dilimizin döndüğünce iletilerinizi yaptık ama kırk altı yılın sonunda madalyalara ulaşmış olduk.

11) Harekâttan sonra gazi arkadaşlarınızla bir araya geldiniz mi?

Evet, tabi ki bir araya geliyoruz. Zaten Gaziler Derneği'nin kurulma amacı da budur. Şu an covid-19 virüsü olduğundan dolayı sizinle görüşme yapabilmek üzere sadece üç arkadaş gelebildik.

Burada şunu da belirtmek istiyorum ki gaziler ikiye ayrılır, biri muharip gazi, diğeri ise malul gazidir. Malul gazi zaten uzvunu kaybetmiştir ve bellidir. Ama muharip gazi nedir? Savaştan ve şehitten sonra gelen gazidir. Çünkü malul gazi uzvunu kaybettiği için geri hizmette kalmıştır. Ama muharip gazi savaşı bitirip kazanıp evine sağ salim dönenlerdir.

12) Harekât sırasında başınızdan geçen ve unutamadığınız bir an yaşadınız mı?

Benim Osman başçavuşum kendisi burada çok sert bir insandı. Burada da aynı şekilde eşine, çocuklarına, askere, sivile hep sert davranırdı. Ama Kıbrıs'ta ben yara alıp da hastanede olduğum sırada, onu gördüğümde bana

“oğlum elimi bırakma” demesini hiç unutamıyorum. Sonra kendisini daha hiç göremedim. Vefat etti ise Allah rahmet eylesin, sağ ise kulakları çınlasın.

13) Kıbrıs’la ilgili düşünceleriniz nelerdir?

Kan ve çatışma ile alınan yeri masada teslim edemeyiz. Kıbrıs bizim için çok önemlidir. Kıbrıs bize çok şey verdi. Aynı zamanda Türkiye, Kıbrıs Harekâtı’nda eksiklerini görmüş oldu. Harekâta bizim telsizlerimiz bile erimiş haberleşme gitmişti. Harekâttan sonra Aselsan’ı yaptık, tankımız topumuz, tüfeğimiz büyük gelişme kaydetti. Bize bunlar kazandırıldı. Bizim için Kıbrıs’ın önemi, denizin içinde bir gemi gibidir.

14) Gelecek nesillere aktarmak istediğiniz herhangi bir şey var mı?

Allah bir daha böyle savaşlar yaşatmasın. Ama tabi ki bu durum, olmazsa olmazların içindedir. Biz ülkemize, milletimize, vatanımıza, bayrağımıza sahip çıkmamız gerek. Bizim artık bir ayağımız çukurda, her an birimiz gitmiş olabiliriz. Bundan sonra görev sizler de. Ama yarın sabah, hatta şu an dahi böyle bir şey tekrar çıkmış olsa ülkemiz, vatanımız, bayrağımız için her zaman hazırız. Gençlere, buradan hep birlikte hareket etmemiz gerektiğini söylüyorum. Sağ, sol bunlar bizim için yok. Bir tek ülkemiz var. Türk’ün Türk’ten başka dostu yok.

Gazi Ahmet GALAK⁹⁹

1) Kendinizi tanıtır mısınız? Nerede ne zaman doğdunuz? Mesleğiniz nedir, eğitim durumunuz nedir?

İsmim Ahmet Galak. 1954 yılında Edirne’nin İpsala ilçesinde Paşaköy’de doğdum. Askere giderken on bir aylık evliydim.

2) Kıbrıs Barış Harekâtı’na katılırken ne kadar sürelik askeriniz? Rütbeniz ne idi ve rütbeniz de herhangi bir değişiklik oldu mu?

1974 senesinin mart ayında askere gittim. Acemi birliğimi Isparta’da yaptıktan üç buçuk ay sonra Kahramanmaraş’a tayin oldum.

3) Kıbrıs Barış Harekâtı’na katılacağınızı nasıl öğrendiniz? Katılma konusunda gönüllülük esas mıydı?

Kahramanmaraş’ta on beş gün kaldıktan sonra bir gece aniden, “biz ikinci orduya bağlıyız” dediler. İkinci ordu da Kıbrıs’ı korumakla görevlidir. Bize “Kıbrıs’taki soydaşlarımıza zulüm ve baskı yapıyor bizde onları kurtarmaya gideceğiz herkes hazırlığını yapsın” denildi. Biz bir gecede hazırlığımızı yaptık.

⁹⁹ Gazi Ahmet Galak ile 20.11.2020 tarihinde, saat 15.05’te Türkiye Muharip Gaziler Derneği Çerkezköy Temsilciliği’nde yapılan görüşme.

4) Kıbrıs'a nereden hangi vasıta ile hareket ettiniz, yolculuk ne kadar sürdü ve yolculuk nasıldı?

Hazırlık esnasında bize mermilerimizi de verdiler. Ben 81'lik geri tepmesiz havancıydım. Rütbem onbaşıydı. Havanlarımızı gemilere yükleyerek Mersin'e geldik. Temmuz'un 19'unda gemiye binerek Kıbrıs'a geçecektik fakat oraya belli bir geminin gidildiği söylenerek bizim burada hazır olarak beklememiz söylendi. Giden gemiler çıkarma yapıp geri geldikten sonra bizi götüreceklerdi. Kıbrıs'a giden gemiler 19 Temmuz'da çıkarma yapamadı. Ancak çıkarmayı 20 Temmuz'da yapıp 21 Temmuz sabahı geldiler. O gün gemiler gelince bizde gemilere bindik ve 22 Temmuz sabahı şafak söktükten sonra saat 06.00 gibi Kıbrıs'ın Girne bölgesine yaklaştık. Gece boyu denizde gittik. Arkadaşlarla kendi aramızda acaba kimlerle karşılaşacağız nasıl öleceğiz diye konuşuyorduk. Beşparmak Dağları'na yaklaştığımızda tüm arkadaşlar birbirimize sarılıp haklarımızı helal ettik. Beşparmak Dağları'ndan atışlar ve top sesleri geliyordu. Bizim koruyucu gemilerimiz de onlara karşılık veriyorlardı. Bu arada çıkarma gemileri geldi. Beşparmak Dağları'ndan hala ateş geliyordu. Bizde verilen hedeflere atış yapmaya başladık. O gün sekiz saat yürüyerek Beşparmak Dağları'na girdik. Sabaha karşı orada Taşkent Köyü'ne yerleştik. Bir gün bir gece daha savaştıktan sonra tâki 14 Ağustos'ta İkinci Hareket başlayana kadar, ikinci harekâta da sabah saat 06.00 da uçakların gelmesi ile bizim tank ve topçu birliklerinin atışlarının başlamasıyla biz tekrar çatışmaya başladık. Ben Beşparmak Dağları'nın İngiliz ve Karatepe olan bölgesinde savaştım. İngiliz ve Karatepe Kıbrıs'ın belkemiği idi. Düşman o tepeleri ele geçirmemeliydi. Çatışma devam ederken aşağı yukarı saat on buçuğa kadar savaştık. Ama mermiler öyle bir geliyordu ki her taraf tutuşmuş yanıyordu. Hatta benim Ali Güner arkadaşım da burada şehit oldu. Saat 11.00 gibi İngiliz ve Karatepe'yi 14'üncü ve 49'uncu Piyade Alayı ile birlikte ele geçirdik. Akşama kadar savaştıktan sonra Omorfo'ya yani yeni adıyla Güzelyurt dediğimiz bölgeye döndüm. Orada da askerliğimi bitirdim.

5) Kıbrıs'ta ne kadar süre buldunuz?

Kıbrıs'ta Güzelyurt'a dönünce orada on altı ay kaldım. Rumların bir fabrikası vardı orayı düzenleyip orada yattık. Ama cephemiz vardı. Doğan cephe denen bir mevki vardı orada nöbet tutuyorduk.

6) Kıbrıs Barış Harekâtı'nda siz ya da herhangi bir arkadaşınız yara aldı mı? Şehit düşen oldu mu?

Ben yara almadım. Çatışma sırasında yanımızda arkadaşım Ali Güner şehit oldu. Bölüğümüzden de muhakkak şehitler vardır.

7) Komutanlarınız kimlerdi hatırlıyor musunuz? Komutanlarınızla diyaloglarınız nasıldı?

Bölük Komutanım Bayram Kahraman ve Erdem Çetin idi.

8) Harekât sırasında yiyecek ve içecek durumunuz nasıldı?

Harekâta katılırken taksiment denilen bisküviler ve peksimet vermişlerdi. “Savaşa gidiyoruz, oldu ki yemek olmaz bunlarla idare edersiniz” denildi. Üç gün yemek gelemedi bizde bunlarla kendimizi idare ettik. Sonuçta savaştayız. Ateşkesten 16 Ağustos’tan sonra Kıbrıs’ta bulunduğumuz süre içerisinde de yemeğimiz taburdan geldi. En çok sıkıntı çektiğimiz konulardan biri de susuzluktu. Zaman zaman su kuyuları buluyorduk ama içerisine zehir atmış olabilirler düşüncesi ile su içemiyorduk.

9) Temizlik ihtiyaçlarınızı nasıl karşılıyordunuz?

Ateşkesten sonraki süreçte, zaman zaman cepheye gidip geldikten sonra kendi temizliğimizi kendimiz yapmaya çalışıyorduk.

10) Kıbrıs’ta iklim şartları nasıldı? Sizi engelleyen bir hava durumu oldu mu?

Kıbrıs’ta hava sıcaklığının kırk kırk beş derece olduğunu söylüyorlardı. Türkiye’den gittiğimiz için bizler o sıcaklığa alışkın değildik. Gün içerisinde kıyafetlerimiz iki üç defa ıslanıp kuruyordu.

11) Kıbrıs Barış Harekâtı’nda aileniz ile iletişime geçebildiniz mi? Geçti iseniz nasıl iletişim sağladınız?

Buradan giderken bir gece hazırlık için süre vermişlerdi. O sırada hemen eşime, anne ve babama hakkınızı helal edin ölürsem şehit olarak, ölmezsem de gazi olarak döneceğim, inşallah bu savaşı da kazanacağız diye mektup yazdım.

12) Kıbrıs Türkleri ile temasınız oldu mu? Size karşı davranışları nasıldı?

O zaman Kıbrıs’taki soydaşlarımızla şimdiki Kıbrıs Türkleri arasında çok fark var. O zaman hepimize kucak açıp hoş geldiniz, Türk askeri ve Devleti bizi kurtardı, Allah razı olsun diyorlardı fakat geçen zaman içerisinde mesela 40’ıncı sene dolayısıyla Kıbrıs’a gezmeye gittiğimizde yine bizi seviyorlardı ama eski samimiyetlerini göremedik. İlk bizi karşıladıkları gibi değillerdi.

13) Türkiye’ye nasıl ve hangi vasıta ile döndünüz? Nasıl karşılandınız?

Askerliğim yirmi aydı. Bittikten sonra döneceğimi biliyordum. Orada altı devre vardı. Biz gittiğimiz de dört aylık askerdik. Kıbrıs’ta en fazla biz kaldık ve en son biz döndük. Türkiye’ye dönüşümüz de Magosa’dan gemi ile Mersin’e Mersin’den de yolcu otobüsü ile memleketime oldu.

Beni ailem karşıladı. Bizim köyümüz küçüktü. İstanbul otogarından muhtarlığa telefon açmış ve terhis olduğumu geleceğimi haber vermiştim. Köyden komşular da karşılamaya gelmişlerdi.

14) Harekâtten sonra gazi arkadaşlarınızla bir araya geldiniz mi?

Evet, zaman zaman bir araya gelip görüşüyoruz.

15) Gazilik madalyanızı aldınız mı, törenle ilgili neler hatırlıyorsunuz?

Evet, kırk altı yıl sonra aldım.

16) Harekât sırasında başınızdan geçen ve unutamadığınız bir an yaşadınız mı?

Kıbrıs'a ilk çıktığımızda arkadaşlar ile helalleşmemizi ve şehit düşen Ali Güner arkadaşımı hiç unutamam.

17) Gelecek nesillere aktarmak istediğiniz herhangi bir şey var mı?

Biz hiçbir zaman Türk Milleti olarak unutmamalıyız ki Türk'ün Türk'ten başka dostu yok. Son olarak biz okuyacağız, okuyacağız, okuyacağız ve Türk milleti için çalışacağız. Rabbim vatanımıza, milletimize zeval vermesin.

Gazi Fuat KARATAŞ¹⁰⁰

1) Kendinizi tanıtır mısınız? Nerede ne zaman doğdunuz? Mesleğiniz nedir, eğitim durumunuz nedir?

İsmim, Fuat Karataş. Erzincan'ın Çayırılı ilçesinin Balıklı köyünde doğdum. Yirmi yıldır Çerkezköy'de ikamet ediyorum. Harekâta katılırken evli ve iki çocuk babasıydım.

2) Kıbrıs Barış Harekâtı'na katılırken ne kadar sürelik askeriniz? Rütbeniz ne idi ve rütbeniz de herhangi bir değişiklik oldu mu?

Askerliğimi Bolu Komanda da yapıyordum. On iki aylık askerdim. Ben takviye ikmal çavuşu yani depocuydum.

3) Kıbrıs Barış Harekâtı'na katılacağınızı nasıl öğrendiniz? Katılma konusunda gönüllülük esas mıydı?

15 Temmuz darbesi ile birlikte 15 Temmuz gecesi alarm geldi ve yüklemeler yapıp bize "16 Temmuz öğle üzeri itibariyle tugay terk edilmiş olacak" denildi. Reolarla birlikte Ankara'ya intikal ettik. Ankara'da Mamak tarafında 28'inci yahut 38'inci Tümen'de tam hatırlamıyorum orada bir gece kaldık. O sıra da siviller geldi. İzinden mi dönmüşlerdi yoksa bize takviye mi bilemiyorum. Onlara tesisat verildi. Ertesi gün yani 16 Temmuz ikindi

¹⁰⁰ Gazi Fuat Karataş ile 20.11.2020 tarihinde, saat 15.45'te Türkiye Muharip Gaziler Derneği Çerkezköy Temsilciliği'nde yapılan görüşme.

üzeri tümeni terk ederken bizi bando ile uğurladılar. Biz ne olduğunu bilmiyorduk. O zaman Türkiye'nin Komando Tugayı tekti. Türkiye'nin herhangi bir yerinde bir şey olduğu takdirde biz her zaman Bolu'da alarmdaydık. Biz galiba bir yere gidiyoruz ama nereye diye düşünüyorduk. Ankara'dan çıktuktan sonra geceyi yolda geçirerek Konya'ya geldik. Konya'da birkaç saat kaldıktan sonra orada da siviller geldi bize takviye verildi. 19 Temmuz'da Mersin Ovacık'a geldik. "İkinci ile akşam arası bir yerde toplanılacak" diye talimat geldi. O zaman Tugay Komutanımız Tuğgeneral Sabri Demirbağ'dı. Toplanılacak yere gittik ve her yer çok kalabalıktı. Tabur Komutanımız Zeki Doğdu geldi ve Kıbrıs'a çıkarma yapılacağını açıkladı. Sabah saat 05.30'da uçakların gideceğini, bir tabur Kayseri Hava İndirmeden bir tabur da bizim Bolu Komando'dan inceğini bildirdi.

4) Kıbrıs'a nereden hangi vasıta ile hareket ettiniz, yolculuk ne kadar sürdü ve yolculuk nasıldı?

Ben 3'üncü Tabur'daydım. Sabah oldu ben geri döneriz gitmeyiz diye düşünüyordum. Saat 14.00 gibi bize yani 3'üncü Tabura sıra geldi ve helikopter ile Kıbrıs'a hareket ettik. Beşparmak Dağları'nın arkasına Lefkoşa tarafına indik. İndiğimizde ilk ateşle karşılaştık. Zaten ekin, buğday zamanıydı. Helikopter pilotlarından birisi sizden öncekileri şöyle karşıladılar böyle karşıladılar diye anlatmıştı ama biz indiğimizde hiç öyle anlattığı gibi bir şey olmadı sadece her yer ateşti. O geceyi Gönyeli'de ateş altında geçirdik. Sabah erken saatlerde harekâtın yönetildiği, Girne ile Lefkoşa'yı birbirine bağlayan boğaz gibi bir yer olan Boğazköy denilen yere yaya olarak hareket ettik. Beşparmak Dağları'nın üzerine geldiğimiz zaman Saint Hilarion Kalesi vardır. Girmeye hâkim sırtlar da savaş gemileri ufuk çizgisinden bombalıyorlardı. Beşparmaklar ve Türkiye'ye bakan taraflar da öyle tahkimat yapılmıştı ki, zaten uçaklar olmasa biz adım atamazdık. Birinci Harekâtımız böyle geçti. Ama anlattığım gibi değil de anlattığımdan daha sıkıntılıydı. Dört altı Ağustos'ta bizim komando tugayı Girne'nin batısına düşen Lapta'yı aldı. Sonra Beşparmak Dağları'nın sırtlarına geri çekildik. Oralar ormanlıktı. Daha sonra bizi oradan reolarla alıp Lefkoşa tarafında Kırmı diye bir yere getirdiler. Genelde komandonun eğitimi can alıcı noktalardan düşmanı kalleşçe vurmaktır ama biz piyade gibi çarpıştık. Biz yetmiş iki saatliğine gittiğimizi, Türkiye'ye geri döneceğimizi zannediyorduk. Sabah bölük komutanının postası geldi. Orada savaş anında, frekans çalınır dinleme yapılır diye haberleşme telsizle değil de yüz yüze, posta şeklinde oluyordu. Komutanımız bize "hadi kalkın, İkinci Harekât başlıyor" der demez Türkiye tarafından sesler gelmeye başladı. Biz Lefkoşa tarafında Beşparmak Dağları'nın güneyinde olduğumuz için Türkiye tarafını

göremiyorduk. Baktık uçaklar geldi tespit edilen yerler bombalandı. İkinci Harekâta katılma cepheye gitmek için hazırlanmaya koyulduk. Reolara binerken o arada bir düşman uçağı gördük ilk etapta subaylar bile kime ait olduğunu anlamadık. Yunanistan tarafı bizim batı tarafımıza kalıyordu biz dağın dibinde Kırmı köyüne yakındık. Bize gelen uçaklar kuzeyden geliyordu bu uçak batıdan gelmişti. O sırada uçak bizim mi yoksa düşman uçağı mı anlamaya çalışırken, birazdan bizim iki tane uçağımız geldi ve o uçağı derdest edip Türkiye'ye aşırıldılar. Tabi uçağa ateş filan edilmedi, sadece rota verildi ve gönderildi. Bizde reolara bindik ve Omorfo'ya şimdiki ismi Güzelyurt'a doğru hareket ettik. Yolda bir yerde baktık tek bir yol var ama iki ateşkes arasında düşman stratejik yerleri mayınlamış, tanklarla orada kaldık gidemedik. İstihkâm temizleyemiyor, düşman da ateşle destekliyordu. Geceye kadar bekleyip gece reolarla gelip bizi aldılar. Güzelyurt'a kadar getirdiler. Birinci Harekât çok sıkıntılıydı ama bu İkinci Harekâta bir mermi bile atmadık. Güzelyurt'a kadar bu şekilde gittik zaten düşman bile yok denecek kadar azdı. Kalanlar da ihtiyardı. Zaten onlar ateş etmeden siz de ateş etmeyin diye talimat vardı. İnsan olarak da kıyıp ateş edemezdik. Çünkü ellerinde silah yoktu, orayı terk de etmemişlerdi. İkinci Harekât bu şekilde geçti ve böyle bitti.

5) Kıbrıs'ta ne kadar süre buldunuz?

Bolu'dan çıkarken bir senelik askerdim ve Kıbrıs'ta sekiz ay kaldım. İkinci Harekâttan çekildikten sonra Girne'nin orada Bellepays denilen bir yerde kaldık. Burası Rumların terk edilmiş bir askerî birlik yeri. Orada İngiliz villaları da vardı. Harekâta dağlarda iken Rumların terk ettikleri palikaryalarına hep denk geliyorduk. Terhisimi de Mart'ın üçünde orada aldım.

6) Komutanlarınız kimlerdi hatırlıyor musunuz? Komutanlarınızla diyaloglarınız nasıldı?

Komutanlarımdan hatırladıklarım Tugay Komutanı Tuğgeneral Sabri Demirbağ, Tabur Komutanı Yarbay Zeki Doğdu, Bölük Komutanı Mustafa Başel'dir.

7) Kıbrıs Barış Harekâtı'nda siz ya da herhangi bir arkadaşınız yara aldı mı? Şehit düşen oldu mu?

Ben yara almadım. Şehit olan dört arkadaşım oldu. İsimlerinden hatırladıklarım Nuri Demir ve Kadir Tonguç'tur. Bizim tugayın şehitleri Boğaz'ın başladığı yerdedir. Biz Birinci Harekâtın ilk başladığı zamanlarda ikinci gününde Zeytinlik'te Rumca ismi de Templos denilen yerde şehit verdik. Ondan sonra şehidimiz olmadı.

8) Harekât sırasında yiyecek ve içecek durumunuz nasıldı?

Buradan giderken askerde demirbaş erzak denilen, peksimet, barbunya, köfte gibi erzakları yanımıza aldık ama bunları orada yiyemedik. Çünkü korku, açlık ve güneş susuzluğa çevirdi. Susarım diye yemeğe korkuyordum, şahsen kendim o yiyeceklerden hiç yemedim. Mesela Birinci Harekât başladığı zaman 21 Temmuz sabahı Gönyeli'den Boğaz'a hareket ettiğimiz sırada şimdi ismi şehitler çeşmesi olan çeşmeyi bulmuştum. Kıbrıs'a en son geziye gittiğimde baktım ilk görmek istediğim yer orasıydı, şimdi kurumuş akmıyordu. En büyük sıkıntı susuzluktu. Beşparmak Dağları'nda keçiboynuzu da çoktu bir zaman onlarla idare ettik. Yanımızda konserve, peksimet, barbunya her şey var ama susarız diye yemeye korkuyorduk. Birinci Harekât bittiğinde üçüncü gün seyyar mutfak geldi. İlk sıcak yemek orada çıktı. Matara tasları ile yemek veriyorlardı. İlk çıkan nohut yemeğiydi onu hiç unutmam.

9) Temizlik ihtiyaçlarınızı nasıl karşılıyordunuz?

Savaşta ayak yıkamak bile yok. İkinci Harekât başlamadan önce Kırnı'ya gelince bir orada ayaklarımızı çıkarabildik. Ayaklarımızı yıkarken, komando botları da zaten uzun, ayaklarımızı çıkarınca ayaklarımızın dibi rahatladı ama ter ayak tabanlarımızı bile bitirmiştii. Bellepays'e gelene kadar böyle devam etti.

10) Kıbrıs Türkleri ile hiç temasınız oldu mu? Size karşı davranışları nasıldı?

Biz savaş bittikten sonra peyderpey öğle ve öğleden sonra olarak nöbete gidiyorduk. O zamanlar genelde yerleşim yeri değil de dağlar da olduğumuz için temasınız olmadı.

11) Kıbrıs Barış Harekâtı'nda aileniz ile iletişime geçebildiniz mi? Geçti iseniz nasıl iletişim sağladınız?

Birinci Harekât bitince Zeytinlik denilen yerde her takıma üç kâğıt ve üç tane de zarf verildi. Bölük komutanı kim evli, kimin çocuğu var diye sordu ve onlara öncelikli davrandı. Ben şanslıydım çünkü evli ve iki de çocuğum vardı. İlk mektubu eşime yazdım. En çok düşündüğüm de çocuklarımdı. Biri daha üç diğeri de dört yaşındaydı. En çok yanan anne babadır ama bir atasözü vardır anne baba yanar evladına, evlat yanar evladına. Ben orada şehit olur da gelemezsem evlatlarım ne olur diye düşünüyordum.

12) Türkiye'ye nasıl ve hangi vasıta ile döndünüz? Nasıl karşılandınız?

Terhisimi Bellepays'te iken Mart'ın üçünde aldım. Harekât olmadan önce Kıbrıs'a Değıştirme Birliğı diye bir alayımız giderdi. O askerleri, Kıbrıs'a götürüp getiren Erkin gemisi vardı. Bizde o gemiyle Türkiye'ye döndük. Mersin'e geldik. Sivil eşyalarımız Bolu'daydı. "İsteyen gitsin alsın" dediler.

Ben Mersin'den Adana'ya Adana'dan da Erzincan'a geçtim. Aileme sürpriz olsun diye haber vermeden gittim.

13) Harekât sırasında başınızdan geçen ve unutamadığınız bir an yaşadınız mı?

Çok hatıralar var. Birini anlatayım; İkinci Harekâtın ikinci günü bahsetmiştim, ilk Güzelyurt'a geldiğimiz zaman tanklarla mayınlardan geçemediğimiz reolarla yol değiştirip gittiğimiz gece Güzelyurt'u geçtik ve Gaziverenin'de içinden geçerken hiç unutmuyorum bir ilkokulun önünde kurşunlanmış Atatürk'ün büstü vardı. Ortalıkta da kimse de yoktu, sadece Güzelyurt'ta birkaç tane yaşlıya denk geldik. Gaziveren'i geçer geçmez emir geldi geri döndük ve Gaziveren'de inip eski ismi Angolem yeni ismi Doğançı olan köye doğru yöneldik. Köye yaklaştık hiç kimse yoktu. Biz herkesi esir almışlar sandık. Köyün arka tarafları da Rum kesimine kalan Rodos Dağları'ydı. Biz iki sıra halinde giderken on altı veya o yedi yaşlarında bir çocuk geldi ve aramızdan geçerek aşağıya doğru gitti sonra bize hiçbir şey demeden geri dönüp köye girdi. Birkaç dakika sonra tüm köy dışarıya döküldü. Biz iki sıra giderken bizi tek sıraya düşürüp sekiz veya on tane de kurbanlık koyun kesip bizi o kanların üzerinden yürüttüler. Bu anı hiç unutamam.

14) Harekâtın sonra ruh haliniz nasıldı?

İlk zamanlar uyuduğumda hep Kıbrıs'ta o anları yaşıyorum zannediyordum. Şimdi bile oradaki anıları canlandırıyorum. Bir etki kaldı tabii. Ama fazla bir değişiklik olmadı.

15) Gazilik madalyanızı aldınız mı, törenle ilgili neler hatırlıyorsunuz? Evet, bende gazi arkadaşlarımla birlikte aldım.

16) Son olarak söylemek istediğiniz bir şey var mı?

Gazi arkadaşlarımız genelde Kıbrıslı Türklerin bizden memnun olmadığını söylerler. Çünkü Kıbrıs Türkiye'den göç aldığı zaman eli tornavida, pense tutan sanatkâr insan istediler. Ama Türkiye'den oraya arazisi olmayan, evi barkı, işi gücü olmayan kimseler gitti. Onların düzenini biz bozduk. Ancak oraya gittiğimiz zaman bunu anlayabiliriz. Onlar her şeye saygılıdır. Oraya gezi için gittiğimiz zaman bize diyorlar ki "Türkiye'den yapılan sonraki göçler olmadan önce burada adam öldürme yoktu, kapılarımız sabahlara kadar açıktı yine bir şey olmuyordu".

Terhise kırk gün kala müracaat edene Kıbrıs'ta kalmak isteyenlere buradan yer veriyorlardı. Ne kadar vatanda sayılsa istemedik, yine bir şey olsa her tarafı su, nereye gideceğiz. Mesela Zeytinlik'te çatışma sırasında suya ihtiyacımız vardı. Türkler bize evlerden çıkıp su getirmeye bile

korkuyorlardı. Rumlar Türkleri o kadar korkutmuşlar ki Türkler öyle sindirilmişlerdi ki.

Ben Kıbrıs'a gittiğimde kafamı sıfırlıyorum. Çünkü Beşparmak Dağları'na baktığım da adım adım çatıştıklarım aklıma geliyor. Şehit olan arkadaşlarım da benim gibi dönmeyi düşünüyorlardı ama nasip olmadı. Allah kimseyi vatanından etmesin.

Son olarak söyleyeceklerim bizim birlik olmamız ve araya kimseyi almamamız gereklidir. Aynı İstiklal Savaşı'nda Türkü, Kürtü nasıl bir olduysa şimdi de bir olmamız lazım. Kimi Türktür, kimi Lazdır, kimi Kürttür bunlar hep yıkıcı, bizim aleyhimize olan şeylerdir. Bu gibi şeylere fırsat vermemiz lazım. Son olarak da rahmetli Mehmet Akif Ersoy'un dediği gibi Allah bu millete bir daha İstiklal Marşı yazdırmasın.

Gazi Kamil YÖRÜK¹⁰¹

1) Kendinizi tanıtır mısınız? Nerede ne zaman doğdunuz? Mesleğiniz nedir, eğitim durumunuz nedir?

Ben Kamil Yörük. Malkara'nın Sağlamtaş köyünde doğdum. Emekli din görevlisiyim. Harekât sırasında evliydim.

2) Kıbrıs Barış Harekâtı'na katılırken ne kadar sürelik askeriniz? Rütbeniz ne idi ve rütbeniz de herhangi bir değişiklik oldu mu?

Beş aylık askerdim, rütbem erdi. Harekâttan sonra onbaşı oldum.

3) Kıbrıs Barış Harekâtı'na katılacağınızı nasıl öğrendiniz? Katılma konusunda gönüllülük esas mıydı?

Evet. Gönüllülük esası vardı. Batarya komutanımız üsteğmen bizi çağırıp Kıbrıs'ın bize ihtiyacı olduğunu söyleyerek Kıbrıs'a gitmek isteyip istemediğimizi sordu. Bende gitmek istediğimi söyledim. Her bataryadan iki kişi seçip bizi Kıbrıs'a gönderdiler.

4) Kıbrıs Barış Harekâtı'nda aileniz ile iletişime geçebildiniz mi? Geçti iseniz nasıl iletişim sağladınız?

O zaman iletişim yoktu. Ben sadece Kıbrıs'a giderken mektup yazarak aileme Kıbrıs'a gittiğimi bildirebildim. Telefon hatta radyo bile yoktu. Dünyadan haberimiz yoktu.

5) Kıbrıs'a nereden hangi vasıta ile hareket ettiniz? Yolculuk ne kadar sürdü ve yolculuk nasıldı?

İkinci vaktinden sonra Trabzon Boztepe'den binip gece yolculuk yaparak sabah Elazığ'a geldik. Öğle vaktinde Malatya'ya, ikinci vaktinde

¹⁰¹ Gazi Kamil Yörük ile 03.06.2021, saat 15.25'de kendi evinde yapılan görüşme.

Kahramanmaraş'a, akşamüzeri de Osmaniye'ye geldik. Bir gece Osmaniye'de kaldıktan sonra sabah trenle Mersin'e geçtik. Orada unutamayacağım bir durumda biz trenle giderken o sırada Çukurova'da tarlada çalışan tüm işçiler bizi Kıbrıs'a el sallayarak uğurluyorlardı. Birde Osmaniye'de iken halk ellerinde su testileri ile askere su veriyordu. Osmaniye'den çok saygı gördük bu anları hiç unutamam. Gece saatlerine kadar Mersin'de bekledikten sonra gece gemi ile Kıbrıs'a yola çıktık ve sabah güneş doğarken Kıbrıs'a ulaştık. Kıbrıs'a gidişimiz sivil gemi ile oldu ama etrafımız askerî deniz piyadeleri ile donatılmıştı.

6) Kıbrıs'a girişiniz nasıl ve nereden oldu? Sizi kimler karşıladı?

Bizi götüren sivil komutanlar bizi bıraktıktan sonra geri döndüler. Kıbrıs'a indikten çok sonra Kolordu Komutanı Bedrettin Demirel bizi karşılamaya geldi. Bize buradan bir yere ayrılmamamızı ve bizi gelip buradan alıp belirlenen birliklere ulaştıracaklarını söyledi. Bizde Boğazköy'e giderek biraz bekledik ve tekrar çıkarma yerine geldik.

7) Kıbrıs'ta ne kadar süre buldunuz?

Ben Kıbrıs'ta on beş ay kaldım. Geçtiğimiz zaman on gün karargâh bölümü, on günde kendi birliğimde kaldım. Ben topçularda batarya gücündeydim. On gün sonra da 14 Ağustos'ta güneş doğarken ikinci harekât başladı ve öğle vakti geçince top atışı yaptık.

8) Kıbrıs Barış Harekâtı'nda hiç çatışma da buldunuz mu? Nasıl silahlar kullandınız, teçhizatınız nasıldı?

İkinci Harekât sırasında çatışmada buldum. Silah olarak top kullandım. 105'lik sahra 30 idi.

9) Harekât sırasında Rumların silah ve teçhizatları nasıldı?

Biz gerideydik onların teçhizatını görmedim. Topçu en geride olup en öne atar. Attığımız top 11 km. gidiyordu. Miğfersiz gezmek yasaktı, topçu miğferi de foter gibi genişti.

10) Kıbrıs Barış Harekâtı'nda siz ya da herhangi bir arkadaşınız yara aldı mı? Şehit düşen oldu mu?

Hayır. Benim yanımda olmadı.

11) Kıbrıs'ta iklim şartları nasıldı? Sizi engelleyen bir hava durumu oldu mu?

Hava çok sıcaktı.

12) Harekât sırasında yiyecek ve içecek durumunuz nasıldı?

Sabah ve akşam bir kepçe çorba ile yarım dilim kuru ekmek yiyorduk. Harekât bitip köye inene kadar böyle idare ettik.

13) Temizlik ihtiyaçlarınızı nasıl karşılıyordunuz?

Çadırda banyo yeri hazırlıyorlardı orada banyo yapabiliyorduk. Harekâtan sonra da kaldığımız yerde ihtiyaçlarımızı giderdik.

14) Kıbrıs Türkleri ile hiç temasınız oldu mu? Size karşı davranışları nasıldı? Harekât sırasında değil de harekâtan sonra temasım oldu. Kıbrıs'ta on beş ay kaldım ve harekâtan üç ay sonra köye indiğimiz zamanlarda çarşı iznine çıkıyorduk. O sırada Lefkoşa'da Türkleri görüyordum. Ben kötü insanla hiç karşılaşmadım. Herkes bize saygı gösteriyordu.

15) Harekât sırasında başınızdan geçen ve unutamadığınız bir an yaşadınız mı?

Mevzi değiştirme sırasında, kendi askerimiz beni vurmak üzereydi. Rumlardan kalan ganimet bir makinalı tüfek vardı. Arkadaş tüfeğin şarjörünü çıkarmış ama içinde mermi kalmış. Tüfek bizimkilerden farklı çalışıyordu. Tüfeğin kolları vardı kollardan bastığında ateşliyordu. Arkadaş bunu bilmediği için de kollara dokunduğunda ateş aldı. O sırada az daha vuruluyordum.

16) Türkiye'ye nasıl ve hangi vasıta ile döndünüz? Nasıl karşılandınız?

Askeri gemi ile döndüm. O zor günlerden çıktık sevinçliydik. Arkadaşların çoğu yere kapanıp vatanım diyerek toprağı öptü.

17) Gazilik madalyanızı aldınız mı, törenle ilgili neler hatırlıyorsunuz? Ben hem Kıbrıs'tan hem de Türkiye'den madalya aldım. Kıbrıs'ın verdiği madalyayı geçen sene tören ile aldık. Bir de dernekler müracaat etmişti Türkiye'den madalya almıştık. O paralıydı ama biz parayla madalya almayız deyince belediye bu işi çözümledi ve Malkara Kaymakamı, Belediye Başkanı ve Garnizon Komutanı'nın katılımıyla törenle aldık.

18) Harekâtan sonra gazi arkadaşlarınızla bir araya geldiniz mi?

Evet. Hala görüştüğüm arkadaşlarım var.

19) Son olarak söylemek istediğiniz bir şey var mı?

Bazı insanlar Kıbrıs halkının bizi istemediğini söylüyor. Ama ben orada öyle birileri ile karşılaşmadım. Onların bir kısmı Rumlardan kız almış kız vermiş böylece akraba olmuşlar, Rumlar o kimselere dokunmuyor. Ama kimliğini korumuş olanlara Rumlar zarar veriyordu. Mesela harekâtan sonra biz Girne'ye geçtiğimizde sivil hiç kimse yoktu. Rum kesiminden Türk alıp Rum verdiler bu şekilde Girne doldu.

Gazi Alaattin BİLGİN¹⁰²

1) Kendinizi tanıtır mısınız? Nerede ne zaman doğdunuz? Mesleğiniz nedir? İsmim Alaattin Bilgin. 10 Ocak 1953'te Çorlu Marmaracık'ta doğdum.

Harekâta bekâr olarak katıldım.

2) Kıbrıs Barış Harekâtı'na katılırken ne kadar sürelik askeriniz? Rütbeniz ne idi ve rütbenizde herhangi bir değişiklik oldu mu?

Harekâta katılırken on aylık askerdim. Rütbem erdi. Bir değişiklik olmadı. 81'lik havanın atış idare hesapçısıydım.

3) Kıbrıs Barış Harekâtı'nda birliğiniz hangisiydi, komutanlarınız kimlerdi hatırlıyor musunuz? Komutanlarınızla diyaloglarınız nasıldı?

Birliğim Kayseri Paraşütçü Hava İndirme Tugayı idi. Paraşütçü Komando idim. Kayseri Zincidere'de Komando Hava İndirme Tugayı'nda 3'üncü Tabur 3'üncü Bölük'te askerdim.

Komutanlarımız, Tugay Komutanı Sabri Evren, Bölük Komutanı Erol Dereli idi. Ispartalı bir komutanımızdı. Şu an da hala hayatta ve Antalya civarında yaşamaktadır. Bölük komutanımızın yanında Hanefi isiminde teğmen olan bir takım komutanımız vardı. Kendisi Kıbrıs'tan dönmeden de üsteğmen olmuştu. Birkaç ay önce vefat ettiğini duydum. Onun yanında yine Başçavuş olarak Depo Komutanı Mehmet Ali isiminde başçavuşumuz vardı. O da evvelki yıl vefat etti.

4) Kıbrıs Barış Harekâtı'na katılacağınızı nasıl öğrendiniz? Katılma konusunda gönüllülük esas mıydı?

Katılma konusunda gönüllülük esas değildi. Türkiye'de o zaman hava indirme askeri az sayıda idi. Komando olarak esas acemi birliği Isparta Eğirdir'deydi. Usta birliği olarak da Bolu'da yalnız Dağ Komando Tugayı, Kayseri'de de Paraşütçü Hava Komando Tugayı vardı. Bu tugayların tümü harekâta katıldı. Bizim öğrendiğimiz kadarıyla Kıbrıs'ta Türklere imha planı yapmış olan Nikos Sampson isiminde bir darbeci Kıbrıs'ta darbe yaparak iç karışıklığa neden olmuştu. Harekâttan bir hafta önce bu olaylar yaşanmış, "Kıbrıs'ta Türklere imha ediliyor, daha önceki yıllarda olduğu gibi buraya bir harekât düzenlenebilir ve bizde gideriz" şeklinde tugay içerisinde fısıltı olarak konuşmalar başlamıştı. Türkiye'nin yaptığı görüşmelerden netice alınamayınca harekâttan bir gün önce Tugay Komutanı'mız Sabri Evren Paşa tüm tugayı toplayarak bir konuşma yaptı. Bu konuşmada Kıbrıs'ta Türklere imha planı uygulandığını ve bu sebepten dolayı da bize de tugay olarak orada vazife verildiğini kendisi de dâhil olmak üzere yarın sabah

¹⁰² Gazi Alaattin Bilgin ile 09.06.2021, saat 11.40'ta kendi evinde yapılan görüşme.

paraşüt ile oraya ineceğimizi resmi olarak bize bildirdi. Ancak ondan iki gün önce hazırlıklar başlamıştı. Hazırlıkla sırasında bize söylememişlerdi ama tugay olarak bizde harekâta katılacağımızı anlamıştık. Çünkü bu hazırlıkta silahlar, şahsi eşyalar, harekât esnasında yeme içme alakalı konserve ve peksimet gibi yiyecekler hazırlandı. Bunların yanında gitmeden önce mermiler dağıtıldı ve gerek ağır silahlar gerekse bizim şahsi olarak kullandığımız o zaman için yeni imal edilmiş yerli yapım olan G3'ün mermileri dağıtılmıştı. Böylece biz Sabri Evren Paşa'nın konuşmasından önce gideceğimizi anlamıştık. Ama bu hazırlıklar ve yapılan konuşma ile Kıbrıs'a gideceğimiz tüm tugaya bildirilmiş olup bu şekilde kesinleşmiş oldu.

5) Kıbrıs'a nereden hangi vasıta ile hareket ettiniz, yolculuk ne kadar sürdü ve yolculuk nasıldı?

Tugayın iki taburu 1'inci ve 2'nci Tabur sabah beş buçukta, 3'üncü ve 4'üncü Tabur da saat on bir buçukta Kıbrıs'a indi. Ancak o zaman Türkiye'de paraşüt imal edilmediğinden dolayı paraşütlerin Amerika'dan gelmesi münasebetiyle tüm tugaydaki askerlere yetmediği için paraşüt yetmeyen askerler sabah erkenden otobüslerle Mersin'e götürüldü ve böylece Mersin'den helikopterle Kıbrıs'a inmiş oldular. Biz Mersin'de sahile yakın bir yerden helikoptere binerek tahminimce kırk beş dakika veya bir saat içerisinde Kıbrıs'a ulaştık. Helikopterde yedi veya sekiz kişiydik. Üzerimizde havan mermileri ve kendi mermilerimiz ile beraber helikopterde Kıbrıs'a destek için aldığımız kasalarla mermiler vardı. Bizi Lefkoşa'nın yakınlarında emniyetli bir yere bıraktılar. O sırada asker taşıyan yetmiş seksen helikopter vardı.

Bizi orada karşılayan yoktu. Çünkü birinci harekât pek nizâmi olmadı. Bizim başımızdaki tabur ve bölük komutanı vazifeli subaylarımız ayrı bölüktendi. Bizim kendi bölüğümüzdeki subaylar gündüz saat on bir buçukta paraşütle inip Beşparmak Dağları'na doğru yürümeye başlamışlardı. Biz indiğimizde başka bölüklerin subaylarından aldığımız tarifile Beşparmak Dağları'na bölüğümüzü bulmak üzere atlayış bölgesinden hareket ettik.

6) Kıbrıs Barış Harekâtı'nda ne kadar süre buldunuz?

Kıbrıs'a 20 Temmuz 1974'te gidip Ocak 1975'te Türkiye'ye döndüm.

7) Kıbrıs Barış Harekâtı'nda aileniz ile iletişime geçebildiniz mi? Geçti iseniz nasıl iletişim sağladınız?

Ailemizin Kıbrıs'a gideceğimizden haberi yoktu. Resmi olarak da bu durum bize akşamdan bildirilmişti. O günkü şartlarda telefon ile de haberleşme imkânı yoktu. Zaman zaman mektup göndererek haberleşebiliyorduk. Ancak Kıbrıs'a gideceğimizi kısa bir mektup ile bildirebilmiştik. Ailemiz Kıbrıs'a

gittiğimiz haberini aldıklarında artık Kıbrıs'tan geri dönüşümüz olmaz diye çok endişe etmişler. Hatta köye ölüm haberlerimiz bile gelmiş. Tahminimce on beş gün haber alınmadı. Çünkü o zaman için televizyon çok kısıtlı yerlerde olup günün belirli saatlerinde yayın yapıyordu. Haberleşme ancak radyo ile sağlanıyordu.

8) Harekât sırasında hiç çatışma da buldunuz mu? Nasıl silahlar kullandınız, teçhizatınız nasıldı?

Bilhassa İkinci Harekât'ta çatışmada buldum. İkinci Harekât daha düzenli ve sistematik bir harekâtı. Ben atış idare hesapçısıydım. Havan geriden atıldığından dolayı onun hesapları ile meşgul oluyordum. İleri gözetleyiciler yüksek tepelerden bize hedef veriyorlardı. Bizde sütre gerisinden ateş yapıyorduk. Bunun dışında bölük olarak karşılaştığımız çatışmalar oldu.

9) Harekât sırasında Rumların silah ve teçhizatları nasıldı?

Gördüğümüz ve görmeyip de dinlediklerimiz oldu. Silahları iyi seviyedeydi. Çünkü Yunan askerleri de onlarla birlikteydi. Ayrıca bizim uçaklarımız galip vaziyette olup hava kontrolü bizdeydi. Yunanistan'ın da o zaman bombardıman uçakları Kıbrıs'a gelip bize ateş ediyorlardı. Hatta bizim toplanma bölgemiz olan sırt çantalarımızı bırakmış olduğumuz yere ve bize de ateş ettiler ama bize isabet etmedi. Yunanistan uçakları da kısa kalmak üzere gelebiliyor ikmal gerekli olduğu için uzun kalamıyorlardı.

10) Kıbrıs Barış Harekâtı'nda siz ya da herhangi bir arkadaşınız yara aldı mı? Şehit düşen oldu mu?

Benim bölüğümde, yanımdaki arkadaşlarımdan, silah takımından 13 kişi şehit oldu. Yaralanan arkadaşlarımızda oldu.

11) Kıbrıs'ta iklim şartları nasıldı? Sizi engelleyen bir hava durumu oldu mu?

İklim şartları çok ağırdı. Birinci Harekât'ın 20 Temmuz, İkinci Harekât'ında ağustos ayında olmasından dolayı birde Akdeniz iklimi olması hasebiyle hava çok sıcaktı. Kıbrıs'ın iklimi, görev yaptığım Kayseri ve doğup büyüdüğüm Tekirdağ ikliminden çok farklı olup oldukça sıcaktı. Ama şu an düşündüğümüzde o sıcakta hele ki İkinci Harekât'ta ikinci günü akşamı saat 21.00'a kadar yürüdük ve birçok köyler alındı. Üzerimizde ne varsa onunla ve su, yemek ikmal olmadan elimizdeki bir matara su ile idare ettik. Tabi burada bunları Allah'ın mutlak yardımı ile yaptığımızı dair bir mevzu da söz konusudur.

12) Harekât sırasında yiyecek ve içecek durumunuz nasıldı?

O günkü şartlarda harekât esnasında ikmal hemen gelemediğinden dolayı yiyecek durumunda ilk on on beş gün sıkıntı yaşandı. Harekâttan sonra da

bir ekmeği on üç on beş kişi günde iki defa paylaşmak zorunda kaldık. Hatta Türkiye’de bulgur pilavını beğenmeyen arkadaşlar bile orada bulgur pilavı kaşıkla taksim edildiğinde birine bir kaşık fazla verildiği an itiraz ediyorlardı. Çünkü karnımız doymuyordu. Birinci Harekât’tan sonra on beş gün bu şekilde devam etti. İkinci Harekât’ta gündüz yeme imkânı olmadı akşam da üzerimizde bulunan konservelerden biraz yiyelim diye arzu ettik ama en az dokuz saatlik yürümenin neticesinde öyle bir hale gelmiştik ki suyumuzda olmadığından dolayı yemek ağzımızda tutkal gibi olmuştu. Ertesi sabah ikmal gelir diye ümit etmiştik fakat bize ikmal getirmek üzere yolda olan vasıtalar mayına çarptığından dolayı ikmal bize ulaşmadı. Ertesi günde yine bu şekilde devam etti. Daha sonra bize verilen görev yeri olan Omorfo tarafına doğru hareket ederken komutan birkaç arkadaşı ileriye doğru su keşfine göndermişti ve arkadaşlar bir kuyu bulmuşlardı. Fakat kuyunun suyu tuzluydu ama mecburen içmiştik. Daha sonra ileride bir karpuz tarlası bulmuşlar ve oradan biraz karpuz alarak az da olsa biraz ikmal yapılmış oldu. Ertesi günde belirli yere kadar gidilince alınan köylerden yiyecek bulunarak askere yiyecek ikmali yapılmış oldu.

13) Kıbrıs Türkleri ile hiç temasınız oldu mu? Size karşı davranışları nasıldı? Kıbrıs Türkleri ile temasım oldu. Birinci Harekât’tan sonra ben, bizim bölükten atlayış sahasında bırakılan paraşütleri toplayıp Türkiye’ye göndermek üzere vazifelendirilmiştim. Atlayış sahasından toplanan paraşütler bizim bulunduğumuz Boğazköy’e geliyordu. O paraşütleri toplayıp Girne’den Türkiye’ye gönderdiğimiz esnada Boğazköy’deki Türklerle münasebetimiz oldu. Oradaki Türklerin hepsi aynı yapıya sahip değildi. Kimi bize süt getirip kahvaltı verdi. Ama bunun yanında “buraya geldiniz bizim rahatımızı bozdunuz” şeklinde söylenen, Türk askerinden memnun olmayan Türklerde vardı. Türkiye’deki milletimizin askere göstermiş olduğu yakınlık ve alakayı oradaki Türk halkından da tamamen gördük diyemeyiz. Ama tabi içlerinde yardım ve desteklerini gördüklerimiz de vardı. Bu arada Boğazköy şu an şehitliğin bulunduğu yerdir. Tabi o zaman şehitlik yoktu. Harekâttan sonra şehitlik yapılmış, şehit olan askerler oraya defnedilmişler. Şehit olan arkadaşlarımızın isimlerinin yazılı olduğu kabirleri varmış. Şu an oraya şehitlerimizi ziyarete giden arkadaşlarımız var bunları da onlardan öğreniyoruz. Gitmek bana nasip olmadı.

14) Harekât sırasında başınızdan geçen ve unutamadığınız bir an yaşadınız mı?

Birinci Harekât esnasında bölük tam harp vaziyetini almış düzenli şekilde bize verilen hedefe ulaşmak üzere yolda ilerlerken, üzerimize uçaklardan ateş edildi. Tabur karargâhında olan arkadaşlardan yaralananlar oldu. Bizde o sırada çok endişe ettik. Sonradan bu uçakların bizim uçaklar olduğunu

öğrendik. Bunun sebebi de İkinci Harekât'ın ikinci günü bizim orada bulunduğumuz saatlerde Türk uçakları orayı bombalayacaklarmış. Bizim o sahayı o saatte geçmiş olmamız gerekiyormuş. Fakat irtibat eksikliği veya yanlışlığından kaynaklanan bir durumdan dolayı biz o saatte oradaydık ve bu şekilde bombardımana tutulmuş olduk.

15) Türkiye'ye nasıl ve hangi vasıta ile döndünüz? Nasıl karşılandınız?

Türkiye'ye dönüşümüz 25- 27 Ocak gibi oldu. İkinci Harekât'tan sonra Yeşil Hat çizilince iki ay kadar mevzilerde kaldık. Daha sonra Lefkoşa yakınlarında Yılmazköy (Türk köyü) ve dört kilometre yukarısında Beşparmak Dağları civarında Ayermola köyü vardı. O köyde bölüğümüz evlere dağıtıldı ve orada evlerde kaldık. Orada kaldığımız esnada Türkiye'ye dönme kararı alınınca oradan vasıtalarla Lefkoşa yakınlarından gemi ile Türkiye'ye dönmek üzere Magosa Limanı'na geldik. Gece Gülseren Eğitim Kampı adı verilen bir kampta kaldık. Daha sonra akşam çıkarma gemisine binerek Mersin'e hareket ettik ve sabah güneş doğarken Mersin'e gelmiş bulunduk.

Türkiye'ye döneceğimiz konusunda Rabbimizden umudumuzu kesmedik ama o badireler ve sıkıntılı dönemler esnasında pek de döneceğimizi düşünemiyorduk. Mersin'e indiğimiz anda Rabbimize şükrettik. Mersin'de, ilk Kıbrıs'a inen Paraşütçü Komando Tugayı olmamız hasebiyle protokol tertip edilmişti. Mersin'de kalabalık ve coşkulu bir halk tarafından karşılanarak tugay olarak şehir yürüyüşü yaptık. Şehir içi gösteri yürüyüşünde Mersin halkı tamamen caddelere dökülmüştü. Bu unutamayacağımız hatıralardandır. Bu kadar sıkıntılı bir dönemden sonra ülkemize dönmemiz bize ayrı bir heyecan vermişti. Buda hayatımızın bize son derece heyecan veren hatıralarındandır.

16) Harekâtan sonra ruh haliniz nasıldı?

Psikolojik olarak öyle pek bir şey yaşadığımı hissetmedim. Ama birlikte çalıştığım bazı arkadaşlarımızdan konuşmamızın yüksek sesli olduğunu ve bazı hareket ve tavırlarımızda farklılıklar olduğunu söyleyenler olmuştu.

17) Gazilik madalyanızı nasıl aldınız, tören hakkında neler hatırlıyorsunuz?

Telefonla resmen davet ederek madalyamızı teslim ettiler ama törene katılmadım.

18) Harekâtan sonra gazi arkadaşlarınızla bir araya geldiniz mi?

Gerek telefonla gerekse bir araya geldiğim arkadaşlarım var. Hatıralarımızı anlatıp duygularımızı paylaşıyoruz.

19) Kıbrıs ile ilgili şu an düşünceleriniz nelerdir?

Kıbrıs, ülkemiz için çok önemli stratejik konumda olan bir yerdir. Orası mutlak Türkiye'nin bir parçasıdır ve canımız pahasına korunması icap etmektedir. Kıbrıs'ın herhangi bir şekilde bir yerinden feda edilmesi ve menfaatlerinden taviz verilmesi kesinlikle razı olabileceğimiz bir şey değildir.

20) Son olarak söylemek istediğiniz bir şey var mı?

Kıbrıs'ta yapılacak bir şey varsa orada bu hadiseleri yaşamış biri olarak naçizane fikrimiz, oradaki Türklerin milli duygularının güçlendirilmesi, dini inançlarının geliştirilip kuvvetlendirilmesi ve gençlerin yetiştirilmesi ile alakalı çalışmalar yapılmasıdır. Çünkü Rauf Denktaş bir konuşmasında, referandum yapıldığında Türk gençlerinin Rum tarafının arzusu istikametinde oy kullanarak esas oradaki Kıbrıs Türk Cumhuriyeti idarecilerinin arzu ettiği istikamette tavır almamaları onları çok düşündürmüştü olduğunu dile getirmişti. Yine o günkü bir yazısında Rauf Denktaş'ın, "evet biz idareciler olarak bu gençlerimize milli bakımdan dini bakımdan herhangi bir şey veremedik ve bu sebepten dolayı da bugün onların, Rumların arzu ettiği istikametteki fikri desteklemeleri normaldir" şeklinde ifadeleri oldu. Bu sebepten dolayı Kıbrıs'ın eğer kıyamete kadar Türkiye'nin bir parçası olması arzu ediliyorsa ki arzumuz budur, oradaki gençlere milli duygularının geliştirilmesi için dinimizin, kitabımızın, Kur'an'ın öğretilmesi ile alakalı çalışmaların yapılması ile ilgili atılacak adımlar Kıbrıs Türkü için en kuvvetli adım en ve en kalıcı eserdir. Bununda eğer mümkün olursa her mahfilde dile getirilmesinde zaruret olduğunu görmekteyim.

Bulgular

Türkiye'nin 20 Temmuz 1974'te gerçekleştirdiği Kıbrıs Barış Harekâtı'na katılan ve görüşmenin yapıldığı Tekirdağ ilinde ikamet eden gazilerimizin Kıbrıs'a kimi hava yolu ile helikopterle inerek, kimi denizden çıkarma yolu ile kimi ise karadan intikal etmişlerdir. Bazı gazilerimiz harekât boyunca denizin üzerinde gemi ile kalarak katılım sağlamıştır. Bazıları da hava yoluyla giderek paraşüt ile malzeme bırakarak geri dönmüşlerdir.

Gazilerimizden İsmail Hakkı Akyol Kıbrıs'a harekâttan bir sene önce Kıbrıs Özel Harekât Birliği'ne seçilerek gitmiştir. Harekât sırasında da kendisi orada bulunmaktadır. Yine gazilerimizin Kıbrıs'ta bulunma süreleri farklılık göstermektedir. Genellikle askerlik süresince Kıbrıs'ta kaldıkları, dönüşlerinin farklı zamanlara denk geldiği görülür. Genel olarak bakıldığında gazilerimizin Kıbrıs'a harekâta gideceklerinden son anda haberleri olmuş hatta bu durum bazılarında yolda giderken açıklanmıştır.

Harekâta katılma konusunda gazilerimizin çoğunluğunda gönüllülük esası olmadığı görülmektedir. Anlatılanlardan anlaşılıyor ki her bir gazimizin de gönüllülük esası olsaydı dahi hiç tereddüt etmeden yine aynı şekilde hareket edecekleri aşikârdır.

Gazilerimiz Türk halkının harekât sırasında ne kadar duyarlı, yardımsever ve vatanına bağlı bir millet olduğunu vurgulamışlardır. Gazi Halil Zengin, harekâta giderken Mersin'e geldiklerinde, halkın kendilerine yiyecek ve içecek verdiğini, ailelerine mektup yazmaları için kalem kâğıt verip daha sonra mektupları postaya attıklarını dile getirmiştir. Gazilerimizden Kamil Yörük ise, Kıbrıs'a gitmek için trenle Mersin'e yola çıktıkları sırada Çukurova'da tarlada çalışan tüm işçilerin, askerlerin buldukları trene el sallayarak askerleri uğurlamalarını unutamayacağı biran olduğunu, Osmaniye'de de halktan çok saygı gördüklerini ifade etmiştir. Yine Gazilerimizden Mustafa Gödren, harekâtın kendilerine kattığı şeyin birlik ve beraberlik duygusu olduğundan bahsederek Kıbrıs'a yola çıktıkları sırada otobüsle Kayseri'den Mersin Ovacık'a giderken yakıt almak için durdukları yerlerde halkın, "bizde harekâta gelelim" diyerek buldukları arabalara hücum ettiklerini belirtmiştir. Görüşmeler yapılırken birçok gazimiz Türk milletinin birlik ve beraberliğinden bahsetmiştir.

Gazilerimizden Alaattin Bilgin, Kıbrıs'tan Türkiye'ye döndükleri sırada Mersin'de kalabalık ve coşkulu bir halk tarafından karşılanarak tugay olarak şehir yürüyüşü yaptıklarını ve Mersin'de şehir içi gösteri yürüyüşünde bulduklarını, bu sırada Mersin halkının tamamen caddelere döküldüğünü dile getirmiştir. Bu sırada yoğun duygular yaşandığından ve sıkıntılı bir dönemden çıkıp ülkelerine dönmenin hayatlarındaki son derece heyecan verici bir hatıra olduğundan bahsetmiştir. Bu süreçte Türk milletinin her daim askerinin yanında ve alakadar olduğunu ifade etmiştir.

Gazilerimizin büyük çoğunluğu, o dönemde Kıbrıs'ın iklim şartları ile ilgili olarak havanın çok sıcak olduğunu ve nemin çok fazla olduğunu belirtmişlerdir. Gazilerimizden Ahmet Galak, Kıbrıs'ta hava sıcaklığının yüksek dereceleri bulduğunu aynı zamanda kendilerinin Türkiye'den gittikleri için o sıcaklığa alışkın olmadıklarını dile getirerek gün içerisinde kıyafetlerinin iki üç defa ıslanıp tekrar kurduğundan söz etmektedir.

Harekât sırasında gazilerimizden yaralananlar olduğu gibi yanındaki arkadaşları yaralanan veya şehit düşenler de vardır. Bazı gazilerimiz harekâttan sonra evlerine döndüklerinde hemen kendilerine gelediklerini, azda olsa harekâtle ilgili ruh hallerinde izler kaldığını ifade etmişlerdir.

Gazilerimiz madalyalarını harekâttan hemen sonra almayı beklediklerini ancak büyük çoğunluğuna madalyalarının 45-46 yıl sonra verildiğini ve bu

zamanın çok geç olduğunu dile getirmişlerdir. Hatta bazı gazilerimiz hakkın rahmetine kavuştuğu için madalyalarını alamamış ancak yakınları alabilmiştir. Gazilerimizin yakındıkları bir diğer konu da halk tarafından değer görememe, tanınmama ve Kıbrıs gazilerine verilen haklardır. Halkımızın büyük çoğunluğunun, gaziye yanlış tanımladıklarını, sadece yara almış kişilerin gazi olabileceği düşüncesinde olduklarını dile getirmişlerdir. Toplumumuzun bu konuda bilinçlenmesi adına Türkiye Gaziler Muharip Dernekleri olarak Tekirdağ'da anaokullarına, ilkokullara, ortaokullara gazi tanıtımı adlı bir faaliyete başladıkları, fakat bu faaliyetin Covid-19 salgını sebebiyle askıya alındığı ifade edilmiştir.

Sonuç

Tarih boyunca tüm medeniyetlerin ilgi odağı olan ve birçok medeniyete ev sahipliği yapan Kıbrıs, 1570 yılında Osmanlı Hâkimiyeti'ne geçmiştir. Kıbrıs halkı bu dönem boyunca refah huzur ve özgürlük içinde yaşamışlardır. Ada'nın 1878 yılında İngiltere'ye devredilmesi ile adada yıllar boyunca sürececek olan olaylar ve bir Kıbrıs sorunu kendini göstermeye başlamıştır. 1960 yılında kendi bağımsızlığına kavuşan Kıbrıs'ta kısa süre sonra huzursuzluk baş göstermiş ve en feci şekilde devam ederek ve birçok örgüt kurularak, Türkler adadan zorla göç ettirilmeye çalışılmıştır. Bu terör örgütlerinin başında EOKA gelmektedir. EOKA en feci ve zalimce katliamlarını 1963-1964 yıllarında gerçekleştirerek kirli yüzünü göstermiştir. Kıbrıs Türkleri de kendilerine yapılan bu katliam ve saldırılara karşı Türk Mukavemet Teşkilatı'nı kurmuşlardır. Türk Mukavemet Teşkilatı'nın özgürlük ve var oluş mücadelesi, Garanti Antlaşması'ndaki Türkiye'nin garantör devlet olarak 20 Temmuz 1974'te askerî müdahalede bulunmasına kadar devam etmiştir. Nitekim Kıbrıslı Türkler Kıbrıs Barış Harekâtı ile adada rahat bir nefes almışlardır. 13 Şubat 1975'te de Türk toplumu adada Kıbrıs Türk Federe Devleti'ni kurduğunu ilan etmiştir. Bu devlet statüsünün barış ve uzlaşma yolunu açmadığı anlaşılınca 15 Kasım 1983'te kendi bağımsızlıklarını tüm dünyaya duyurarak Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin kurulduğunu ilan etmişlerdir.

Sözlü tarih iki yönlü bir süreçtir. Bu süreç belirli bir olayın yaşandığı dönemde yaşamış, bir olaya şahitlik etmiş olan kişilerin tecrübelerini doğrudan dinlemeye fırsat bulan kişilerin bilgi elde etme yöntemidir. Konunun belirlenmesi ile bir plan dâhilinde çaba göstererek ses kaydı, videolu vs. görüşmelerin yapılması şeklinde gerçekleştirilir. Tarih boyunca kadınlarla, işçilerle, savaşa katılanlarla, vs. birçok gerçekleşmiş sözlü tarih çalışması vardır. Olayların içerisinde yer almış kişiler dışında bazı olgular ve değerler üzerinde de görüşmeler yapılmıştır. Yaşlı insanlar görmüş geçirmiş kişiler olarak en fazla tecrübeye ve bilgi birikimine sahip insanlardır

denebilir. Özellikle de bu tecrübelerini yakınları, torunları ya da gençlerle paylaşma arzusu içerisinde olan birçok kişi vardır. Hatta savaşa katılmış veya önemli bir herhangi olayla karşılaşmış, bizzat kendisi yaşamış kişiler bunları anlatma ihtiyacı duyabilir. Sözlü tarih gibi çalışmalar karşısında da seslerini duyurmuş olacaktırlar. Sözlü tanıklar diye adlandırdığımız bu insanların bilgilerini önemsemek, dinlemek, çalışmalar hayata geçirmek hem bizlere katkılar sağlayacak hem de onları mutlu edecektir.

Canları pahasına Kıbrıs Barış Harekâtı'na katılan askerlerimiz büyük kahramanlıklar göstermişlerdir. Kıbrıs'taki zulme uğrayan Türk kardeşleri için Kıbrıs'a ölümü göze alarak gitmiş, kimi geriye yaralı halde dönmüş kimi de yanı başlarında silah arkadaşlarının şehit oluklarını görmüştür. Gazilerimiz bu harekâta katılmaktan, Kıbrıs'ta bulunan soydaşlarımıza yardım etmekten ötürü gurur ve onur duyduklarını, tekrarı yaşansa aynı şekilde hiç tereddüt etmeksizin gideceklerini belirtmişlerdir. Gelecek nesillerden istekleri ise birlik beraberlik içerisinde yaşayıp vatanımıza sahip çıkmalarıdır.

Kaynakça

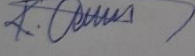
- ARMAOĞLU Fahir, 20. Yüzyıl Siyasi Tarihi 1914-1995, Timaş Yayınları, İstanbul, 2015.
- ATALAY, Talip. Geçmişten Günümüze Kıbrıs İdari Yapılanma ve Din Eğitimi, Mehir Vakfı Yayınları, Konya, 2003.
- AVCI AKÇALI, Aşlı ve ASLAN, Erdal, "Tarih Öğretiminin İyileştirilmesi Yolunda Alternatif Bir Yöntem: Sözlü Tarih", Kastamonu Eğitim Dergisi, c. 20, sy. 2 (2012), ss. 669-688.
- Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Osmanlı İdaresinde Kıbrıs (Nüfusu-Arazi Dağılımı ve Türk Vakıfları), Başbakanlık Basımevi, Yayın Nu. 43, Ankara 2000.
- BCA, belge no. 030.18.01.02.317.47.12 (20 Temmuz 1974).
- Bilim ve Sanat Vakfı, Sözlü Tarih Araştırmacıları İçin Pratik El Kılavuzu, Bilim ve Sanat Vakfı, İstanbul 2006.
- BİRAND Mehmet Ali, 30 Sıcak Gün, Milliyet Yayınları, İstanbul 1990.
- CAUNCE Stephen, Sözlü Tarih ve Yerel Tarihçi, çev. Bilmez Bülent Can ve Alper Yalçinkaya, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 2001.
- Cumhuriyet Gazetesi, 7 Aralık 1963, s. 1.
- Cumhuriyet Gazetesi, 16 Temmuz 1974, s. 5.
- DANACIOĞLU Esra, Geçmişin İzleri Yanı Başımızdaki Tarih İçin Bir Kılavuz, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 2001.
- DANKER M. Sami, Bir Millet ve Devletin Yaşama Hakkı Kıbrıs Sorunu, Türkar Yayınları, Ankara 2001.
- DENİZLİ Ali, "Kıbrıs'ta Yunan Terör Örgütü Eoka ve Katliamları", Uluslararası Eğitim ve Tarih Araştırmaları Dergisi, sy. 2, (2020), ss. 1-25.
- DENİZLİ Ali, Kıbrıs Barış Harekâtı 20 Temmuz 1974, Berikan Yayınevi, Ankara 2014.

- EROĞLU Hamza, “Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetini Yaratan Tarihi Süreç ve Son Gelişmeler”, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, c. 18, sy. 54 (2002), ss. 735-793.
- FIRAT Melek, “Yunanistan’la İlişkiler”, Türk Dış Politikası Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar, Baskın Oran (Ed.), (ss. 716-767), c. 1, İletişim Yayınları, İstanbul 2014.
- GÜÇLÜ Mustafa, “Eğitim Tarihi Araştırmalarında Sözlü Tarih Uygulaması”, Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 2013, c. 11 sy. 1, ss. 100-113.
- GÜLER Yavuz, “Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nin Kuruluşuna Kadar Kıbrıs Meselesi”, Gazi Üniversitesi, Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, c. 5, sy. 1 (2004), ss. 101-112.
- KESER Ulvi, “Türk Mukavemet Teşkilatı’nda Muharebe 1955-1974,” U.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, c. 8, sy.2 (2015), ss. 61-114.
- KESER Ulvi, Kızılay Belgeleri Işığında Kıbrıs Barış Harekâtı 1974, Pulat Basımevi, Ankara 2013.
- KÜPÜÇ Esra, Sözlü Tarih Kavramı ve Sözlü Tarihin Tarih Öğretimindeki Rolü. Yüksek Lisans Tezi, Yüzcüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van 2014. Yüksek Öğretim Kurulu: Ulusal Tez Merkezi, (Tez No. 385980).
- MANİSALI Erol, Dünden Bugüne Kıbrıs, Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık A.Ş., İstanbul 2000.
- OLGUN Aydın, Kıbrıs Gerçeği 1931-1990, Demircioğlu Matbaacılık, Ankara 1991.
- SARI İbrahim, Sosyal Bilgiler Öğretiminde Sözlü Tarih Etkinliklerinin Öğrenci Başarı, Beceri ve Tutumlarına Etkisi. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2007. Yüksek Öğretim Kurulu: Ulusal Tez Merkezi (Tez No. 207141).
- SARICA Murat, TEZİÇ Erdoğan ve ESKİYURT Özer, Kıbrıs Sorunu, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1975.
- TANDOĞAN M. Şükrü, Kıbrıs Barış Harekâtı Birlikler ve Muharebeleri, Türkiye Muharip Gaziler Derneği, Ankara 2016.
- THOMPSON Paul, Geçmişin Sesi Sözlü Tarih, çev. Şehnaz Layıkel, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1999.
- TUNCER Hüner, Kıbrıs Sarmalı Nasıl Bir Çözüm?, Ümit Yayıncılık, Ankara 2005.
- UÇAROL Rıfat, Siyasi Tarih (1789-1994), Filiz Kitabevi, İstanbul 1995.
- VATANSEVER Müge, “Kıbrıs Sorununun Tarihi Gelişimi”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, c. 12, Özel Sayı (2010), ss. 1487-1530.

EK 1: Gazilerden Alınan İzin Belgesi Örneği

Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı

Yüksek Lisans öğrencisiyim. Recep KAYACI adlı kişi ile yapmış olduğumuz görüşmeyi; “Tekirdağ Gazilerinin Gözüyle Kıbrıs Barış Harekâtı: Sözlü Tarih Çalışması” adlı yüksek lisans tezim ve ayrıca çalışmalarım da kullanmak için izin belgesidir.

Görüşen Kişi
Kübra Dünder

Görüşülen Kişi
Recep KAYACI
